DOCUMENT RESUME

ED 265 752 FL 015 496

TITLE	Sach Huong Dan Nguoiti Nan O Hoa Ky (Your New Life in the United States). [Vietnamese Edition.]
INSTITUTION	Center for Applied Linguistics, Washington, D.C. Language and Orientation Resource Center.
PUB DATE	81
NOTE	218p.
PUB TYPE	Books (010) -- Guides - Non-Classroom Use (055)
LANGUAGE	Vietnamese
EDRS PRICE	MF01/PC09 Plus Postage.
DESCRIPTORS	Acculturation; Adults; *Daily Living Skills; *Immigrants; North American Culture; *Orientation Materials; Refugees; *Vietnamese People

ABSTRACT

An illustrated guide to aspects of life in the United States is presented in Vietnamese for recent Vietnamese arrivals. The guidelines address such topics as resettlement agencies, community relations and national customs, the U.S. government, local and long distance transport, mail and telephone communication systems, employment practices, the educational system, types of housing, medical care, money and banking, taxation, insurance, consumer education and protection, and the legal and law enforcement systems. A directory of important national, local, and emergency telephone numbers is appended. (RW)

****
* Reproductions supplied by EDRS are the best that can be made *
* from the original document. *
****

ED265752

SÁCH HƯỚNG DẪN NGƯỜI TỊ NẠN Ở HOA KỲ

U.S. DEPARTMENT OF EDUCATION
NATIONAL INSTITUTE OF EDUCATION
EDUCATIONAL RESOURCES INFORMATION CENTER (ERIC)

X This document has been reproduced as received from the person or organization originating it.

☐ Minor changes have been made to improve reproduction quality.

• Points of view or opinions stated in this document do not necessarily represent official NIE position or policy.

"PERMISSION TO REPRODUCE THIS MATERIAL HAS BEEN GRANTED BY

G. Richard Tucker

TO THE EDUCATIONAL RESOURCES INFORMATION CENTER (ERIC)."

FL015496

©Copyright 1981
Center for Applied Linguistics
3520 Prospect St., NW
Washington D.C. 20007

Lời Nói Đầu

Chương 1 Giới Thiệu Tổng Quát 1

Chương 2 Thông Tin và Di Chuyển 15

Chương 3 Công Ăn Việc Làm 39

Chương 4 Học Đường và Giáo Dục 67

Chương 5 Nhà Cửa ở Hoa Kỳ 89

Chương 6 Dịch Vụ Xã Hội và Cộng Đồng 115

Chương 7 Y Tế và Sức Khoẻ 143

Chương 8 Tiền Tệ, Thuế Vụ, Bảo Hiểm và Người Tiêu Thụ 161

Chương 9 Luật Lệ ở Hoa Kỳ 197

Những Nơi Cần Liên Lạc

LỜI NÓI ĐẦU

Với tư cách người tị nạn mới tới Hoa Kỳ, quí vị hẳn sẽ có nhiều điều thắc mắc về cuộc sống tại xứ này , chẳng hạn về những sự trợ giúp nào có thể được hưởng, các bổn phận và trách nhiệm cần phải tôn trọng và thi hành, những ngõi và những nơi nào sẽ phải tiếp xúc, vân vân.

Tập sách này được soạn thảo để giúp cho quí vị có thể giải đáp một số thắc mắc đó, nhất là trong mấy tháng đầu định cư. Tập sách gồm có chín tiết mục sau đây:

Giới Thiệu Tổng Quát
Thông Tin và Di Chuyển
Công Ăn Việc Làm
Học Đường và Giáo Dục
Nhà Cửa ở Hoa Kỳ
Dịch Vụ Xã Hội và Cộng Đồng
Y Tế và Sức Khoẻ
Tiền Tệ , Thuế Vụ , Bảo Hiểm và Người Tiêu Thụ
Luật Lệ ở Hoa Kỳ

Cuối tập sách là một Bảng Kiểm Điểm. Quí vị nên dùng bảng này để xác định những điều gì cần phải biết và làm trong mấy tháng đầu trên đất Mỹ. Nếu trong gia đình có ai không đọc được sách này thì có thể nghe cuộn băng kèm theo sách. Cuộn băng cho biết tóm lược mọi tiết mục trong sách và giúp cho người nghe có thể tìm hiểu nhiều hơn. Bài tóm lược dùng hình ảnh trong sách để dẫn giải , và người nghe cũng có thể nhờ một người khác biết đọc chỉ dẫn thêm.

Cuốn chỉ nam này được soạn thảo bởi một nhóm chuyên viên người Đông Dương và người Mỹ hiểu biết về các vấn đề định cư. Nhóm chuyên viên này từng nói chuyện với nhiều người tị nạn và người bảo trợ, nghiên cứu các tài liệu đã do các tổ chức định cư toàn quốc hay địa phương phát hành, và từ đó xác định những điều gì quan trọng nhất mà người tị nạn cần phải biết trong những tháng đầu sinh sống tại Hoa Kỳ. Cuốn sách được ấn hành bằng năm thứ tiếng: Cam-bốt, Hmong, Lào Trung hoa và Việt Nam. Bản Anh văn sẽ được in chung trong cuốn Chỉ Nam Cho Người Bảo Trợ. Mặc dầu mỗi cuốn đều đề cập tới những vấn đề giống nhau, các chi tiết trình bầy không nhất thiết như nhau. Chẳng hạn, nội dung bản tiếng Việt thường được trình bầy giản dị hơn là nội dung của bản viết bằng tiếng Hmong.

Lẽ dĩ nhiên không có cuốn sách nào có thể giải đáp tất cả các câu hỏi . Cuốn sách này cũng không được viết với mục đích đó mà chỉ nhằm đem lại cho người đọc một hiểu biết căn bản để có thể tiến đến những nguồn cung cấp tin tức khác. Quí vị sẽ quen thuộc với nội dung cuốn sách nhưng quí vị cũng cần phải nói chuyện với bạn bè và người bảo trợ cũng như với những người khác trong cộng đồng để có thể hiểu biết rõ ràng và đầy đủ hơn về các phương diện của đời sống ở Mỹ - Quốc. Quí vị sẽ có nhiều câu hỏi cần được trả lời và có nhiều người có thể trả lời những câu hỏi đó.

Tài liệu trong sách này được soạn ra để dùng trên khắp nước Mỹ. Tuy nhiên trong khi đọc quí vị cũng sẽ thấy nói đến những sự khác biệt trong phương cách thi hành và những loại dịch vụ giữa nơi này và nơi khác. Quí vị cần phải tìm hiểu về những dịch vụ đặc biệt mà địa phương của quí vị có thể cung cấp. Người bảo trợ, hội đoàn tương trợ, một người bạn hay một viên chức xã hội trong cộng đồng đều là những người có thể giúp quí vị giải quyết được một số vấn đề phức tạp trong cuộc sống mới tại xứ này.

Mặc dầu cuốn chỉ nam có chủ ý viết cho các vị chủ gia đình đọc, nó cũng giải đáp được nhiều câu hỏi của những người khác trong gia đình .

Việc thực hiện cuốn sách này đã được sự hợp tác của nhiều người hằng quan tâm tới chương trình hướng dẫn dân tị nạn.

Chúng tôi xin thành thật cảm ơn quí vị đó đã đóng góp ý kiến hoặc giúp đỡ bằng hình thức này hay hình thức khác khiến cho cuốn sách này được trở nên hữu ích.

Phương pháp giáo dục Á-Châu thường nhấn mạnh vào ba nguyên tắc có giá trị lâu đời là:

Học hỏi – Học tập – Học hành

Chúng tôi thấy không có cách nào hay hơn để nhắc nhở quí vị trong việc sử dụng cuốn chỉ nam này. Chúng tôi mong ước các vị chủ gia đình, người bảo trợ và các viên chức xã hội sẽ cùng nhau hợp tác chặt chẽ. Tất cả mọi người đều có thể học hỏi lẫn nhau rất nhiều.

Nếu cần được chỉ dẫn thêm hoặc giúp đỡ điều gì, quí vị có thể kêu điện thoại tới Trung Tâm Hướng Dẫn Định Cư. Tại đây thường có chuyên viên Việt Nam và những chuyên viên người Đông Dương khác sẵn sàng giải đáp các câu hỏi của quí vị.

Orientation Resource Center
Center for Applied Linguistics
3520 Prospect St., NW
Washington, D.C. 20007
Điện thoại: (202) 298-9292
Số miễn phí: (800) 424-3701

GIỚI THIỆU TỔNG QUÁT

TRONG CHƯƠNG NÀY

Cuộc Định Cư Tại Hoa Kỳ 3
Người Bảo Trợ. 4

Đời Sống Mới Ở Hoa Kỳ 5
Giao Tiếp Với Cộng Đồng 6
Đời Sống Tôn Giáo Ở Hoa Kỳ 7-8
Cách Cư Xử Và Tục Lệ Của Người Mỹ 9
Chào Hỏi 9
Cách Gọi Tên 10
Thời Giờ 10
Cử Chỉ 11
Hoạt Động Giải Trí 11
Gia Đình Người Mỹ 12

Chính Phủ Hoa Kỳ 13-14

CUỘC ĐỊNH CƯ TẠI HOA KỲ

Ở Hoa Kỳ, chương trình định cư dân tị nạn thường do những cơ quan thiện nguyện phụ trách. Những cơ quan này ký hợp đồng với chính phủ Mỹ và nhận trách nhiệm định cư người tị nạn trong giai đoạn đầu. Đây là những nhóm hội tư nhân bất vụ lợi, phần lớn có liên hệ với các nhà thờ. Ngoài ra, có hai chính phủ tiểu bang nhận trực tiếp điều hành chương trình định cư dân tị nạn là hai tiểu bang Iowa và Idaho.

Ngoài các dịch vụ định cư, các hội thiện nguyện cũng giúp người tị nạn về thủ tục xin đoàn tụ gia đình với thân nhân ở các trại hay còn kẹt lại ở quê nhà. Những hội này có văn phòng ở nhiều địa phương để tiếp xúc và giúp đỡ dân tị nạn. Chính sách giúp đỡ của các cơ quan thiện nguyện thường không giống nhau, có khi giữa các văn phòng địa phương của cùng một cơ quan cũng áp dụng những phương cách định cư khác nhau. Có nơi giúp tiền cho những người mới tới, có nơi không giúp tiền hay chỉ giúp rất ít, nhưng lại giúp đỡ bằng nhiều dịch vụ. Vì lẽ đó, bà con tị nạn cần phải liên lạc chặt chẽ với văn phòng cơ quan thiện nguyện của mình ở địa phương và tìm hiểu rõ ràng chính sách và lề lối trợ giúp của họ. (Nên đọc thêm Chương 'CÁC DỊCH VỤ XÃ HỘI VÀ CỘNG ĐỒNG' trong sách này.).

NGƯỜI BẢO TRỢ

Người bảo trợ là một người hay một tổ chức đã nhận bỏ bớt thì giờ và công của để giúp người tị nạn bắt đầu cuộc sống mới ở Hoa Kỳ. Nhiều người Mỹ cảm thấy hãnh diện đứng ra bảo trợ người tị nạn từ các xứ khác tới. Tinh thần tương trợ vốn là một đặc điểm của dân tộc Mỹ từ lâu. Dù còn xa lạ với văn hóa Á Đông, nhiều người bảo trợ vẫn hết lòng giúp đỡ bạn về nhiều phương diện.

Trong những ngày đầu ở Mỹ, gia đình bạn sẽ được người bảo trợ giúp đỡ về nhà ở, thực phẩm và quần áo. Họ cũng có thể kiếm cho bạn việc làm, xin học cho trẻ con, đưa đi mua bán hay tới các cơ sở làm giấy tờ, v.v. Họ mong đợi rằng, sau giai đoạn giúp đỡ đầu tiên này, bạn sẽ có thể tiến dần dần đến chỗ tự túc.

Đối với người tị nạn, người bảo trợ chỉ có trách nhiệm tinh thần chứ không bị ràng buộc gì về mặt pháp lý. Cách thức và thời gian giúp đỡ tùy theo mỗi người hay mỗi cơ quan bảo trợ, nhất là cũng tùy theo khả năng tài chánh của họ nữa. Ngoài ra, nơi nào có đông dân tị nạn thì số người bảo trợ mới cũng sẽ ít đi.

ĐỜI SỐNG MỚI Ở HOA KỲ

Vấn đề thích ứng với nền văn hoá mới lúc đầu thật là khó khăn. Thường thường người tị nạn phải trải qua nhiều giai đoạn. Lúc mới tới, bạn có thể thấy thích thú với cuộc sống mới, nhất là sau những tháng ngày chờ đợi vất vả ở các trại tạm cư. Mặt khác, người bảo trợ cũng vui mừng đón tiếp và sốt sắng giúp đỡ những người tị nạn mà họ đã nhận bảo trợ. Tuy nhiên, niềm hân hoan của cả đôi bên có thể sớm tiêu tan khi bắt đầu có những sự khó khăn do sự va chạm của hai nền văn hóa với những phong tục, truyền thống và tư tưởng hoàn toàn khác biệt.

Ta nên nhớ rằng bất cứ người nào khi phải dời sang nước khác để sinh sống cũng sẽ trải qua cơn khủng hoảng văn hoá đó, mặc dầu mỗi người có thể chịu ảnh hưởng nặng nhẹ khác nhau. Dần dần, khi bạn đã bắt đầu quen thuộc với ngôn ngữ và nếp sống văn hóa mới, đồng thời người bảo trợ cũng đã hiểu biết hơn về phong tục và tập quán Á Đông thì tình trạng thích ứng giữa đôi bên sẽ bớt khó khăn hơn. Giai đoạn chót của sự thích ứng thành công là khi nào bạn đã có thể chấp nhận được cuộc sống ở Mỹ trong khi vẫn duy trì được những giá trị truyền thống của mình.

5

GIAO TIẾP VỚI CỘNG ĐỒNG

Hoa Kỳ là xứ sở của dân di cư và tị nạn. Những người Mỹ bản xứ thực sự là dân da đỏ đã sinh sống trên đất nầy từ lâu trước khi người Âu Châu du nhập. Mặc dầu Hoa-Kỳ đã được mệnh danh là 'hợp chủng,' nhiều nhóm dân khi tới đây vẫn duy trì được ngôn ngữ, phong tục và tín ngưỡng của họ. Tình trạng đó làm cho nền văn hoá Mỹ trở nên phong phú và đặc biệt. Ở một thành phố lớn, ta có thể nghe nói tiếng Tàu, tiếng Đại-hàn, Tây-ban-nha và nhiều ngôn ngữ khác; ta có thể ăn đồ Nhật, mua đồ ở phố Tàu hoặc đi coi phim chiếu bóng của Pháp. Nhờ có nhiều nhóm dân khác nhau như vậy mà người Mỹ có thể dễ dàng chấp nhận nhiều đặc tính mới.

Hòa mình với cộng đồng là một khía cạnh quan trọng trong đời sống ở Hoa Kỳ. Cộng đồng có thể là một nhóm chủng tộc, một khối giáo dân hay toàn thể dân chúng trong một khu vực. Tuy nhiên việc hội nhập với đời sống cộng đồng không hẳn là dễ dàng. Mỗi khi có một đám di dân hay dân tị nạn tới sinh sống ở một cộng đồng thì rất có thể sẽ phát sinh tình trạng căng thẳng, thường vì những lý do sau đây:

- Nguồn gốc Quốc gia hay chủng tộc
- Tình trạng kinh tế
- Tín ngưỡng tôn giáo
- Nếp sống và phong tục
- Khuynh hướng chính trị

Trong một số Cộng đồng, tình trạng căng thẳng phát sinh vì có một nhóm người lo ngại rằng những người mới tới sẽ chiếm mất nhiều nơi cư ngụ và công ăn việc làm. Nhiều nhóm khác có thể bực tức vì thấy có sự hiện diện của những tín ngưỡng tôn giáo hoặc khuynh hướng chính trị mới mà họ không chấp nhận. Trong các khu cư xá, những gia đình ít người có thể rất khó chịu vì những gia đình mới tới có đông con trẻ làm phiền nhiễu nếp sống êm ả của họ.

Sự thiếu hiểu biết về tiếng nói và tập quán sinh sống cũng dễ gây nên những sự hiểu lầm và đụng chạm đáng tiếc giữa người mới tới và dân chúng trong cộng đồng. Những điều này hầu như không thể tránh được ngay cả giữa những người Mỹ với nhau. Điều cần nhất là ta cần bình tĩnh và thận trọng tìm hiểu phong tục tập quán địa phương để làm giảm bớt những ngộ nhận và va chạm đáng tiếc đó. Nếu chẳng may có chuyện gì xảy ra, cần liên lạc ngay với một hội đoàn tương trợ, cơ quan thiện nguyện hay cảnh sát để nhờ giải quyết.

ĐỜI SỐNG TÔN GIÁO Ở HOA KỲ

Tự do tín ngưỡng là một tự do căn bản của người Mỹ. Ở khắp nơi, ta đều thấy có đủ loại nhà thờ và tôn giáo như đạo Thiên Chúa, Do Thái và Hồi giáo.

Ở những nơi nào có đông dân tị nạn thường có nhà thờ hay chùa chiền do các vị linh mục hay đại đức cũng là người tị nạn trông nom. Vào những ngày lễ lớn, các tôn giáo và hội đoàn tương trợ thường hội họp tín đồ và các đoàn viên tại các nơi thờ tự đó để làm lễ hoặc mượn những hội trường lớn để sinh hoạt cộng đồng. Những tổ chức tôn giáo hay hội đoàn này cũng thường giúp đỡ rất đắc lực cho công việc định cư và thích ứng với đời sống mới của người tị nạn.

Thường thường nói thờ tự và bảo vệ truyền thống văn hóa thích hợp nhất vẫn là đời sống gia đình. Sinh hoạt hội hè hay tôn giáo ở những nơi công cộng có thể thu hút lòng hiếu kỳ và sự thích thú của dân chúng trong vùng, nhưng cũng có khi làm cho họ khó chịu và chống đối. Cần phải tránh phơi bày những nghi thức có thể bị coi là lạc hậu hay nguy hiểm. Ngoài ra, có một số tục lệ được coi là tự nhiên ở Việt Nam nhưng lại không được luật lệ ở Hoa Kỳ chấp thuận. Thí dụ: Tang lễ không được đưa về nhà làm mà phải được cử hành ở nhà đám hay nhà xác.

Các loại nhà thờ ở Hoa-Kỳ

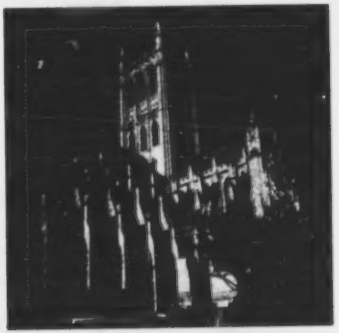

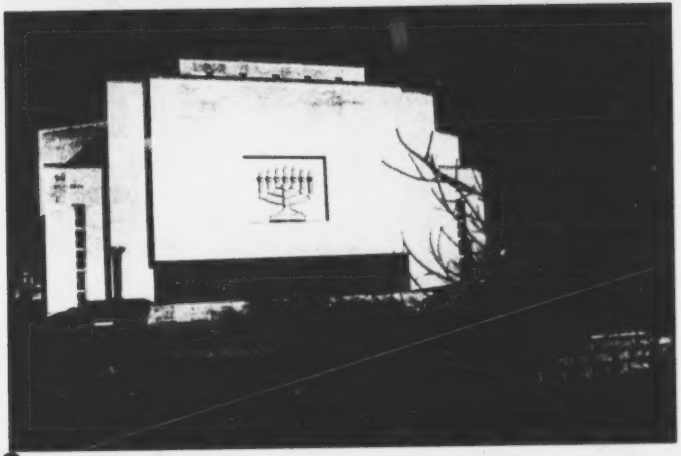

8

Đôi khi người bảo trợ có thể mời gia đình bạn tham dự một buổi lễ hay những sinh hoạt tôn giáo của họ. Bạn có thể tham dự để bày tỏ cảm tình hay ý muốn tìm hiểu tôn giáo khác nhưng không khi nào bị bắt buộc phải tham dự. Khi cần từ chối bạn cứ việc trả lời 'không' một cách lễ độ nhưng dứt khoát.

CÁCH CƯ XỬ VÀ TỤC LỆ CỦA NGƯỜI MỸ

Vì lý do khác biệt văn hóa, sự giao tiếp với người Mỹ nhiều khi rất khó khăn, nhất là trong thời gian đầu ở Mỹ. Người nào đã sống quen với nền văn hóa của mình cũng dễ tin rằng chỉ có đường lối cư xử theo văn hóa của mình là hay hơn cả. Đúng ra, thì mỗi nền văn hóa đều có đặc điểm riêng và nếu có những điểm ta không chịu chấp nhận thì ta cũng vẫn cần tỏ thái độ hiểu biết lịch sự.

Người Mỹ thường tỏ ra niềm nở và tự nhiên, không câu nệ nhiều về hình thức. Vì thế họ thường hay chào hỏi cả những người không quen biết, và thường gọi nhau bằng tên riêng.

CHÀO HỎI. Người Mỹ rất giản dị trong việc chào hỏi trừ khi gặp người lạ lần đầu hoặc trong những dịp quan trọng. Họ không xá nhau mà chỉ bắt tay. Giữa những người quen biết, họ cũng ít khi tự xưng hay gọi nhau bằng danh vị hay chức tước. Khi hai người được giới thiệu với nhau, họ thường chào nhau bằng câu: 'How do you do?' hoặc 'I'm pleased to meet you', có nghĩa tương tự như: 'Chào anh (chị)' hay 'Hân hạnh được gặp anh (chị)'. Những từ lần sau gặp nhau, họ sẽ chào nhau bằng câu: 'How are you?' hoặc 'How are you doing?', có nghĩa như 'Anh (chị) mạnh giỏi không?'. Có khi chỉ một nụ cười hay câu nói 'Hello' cũng đủ dùng để chào nhau hay đáp lại.

CÁCH GỌI TÊN. Thứ tự tên của người Mỹ ngược với thứ tự của người Việt, tức là tên riêng đứng đầu, tên họ đứng chót. Thí dụ trong tên John Smith thì họ là Smith. Khi mới gặp lần đầu hay trong những dịp có tính cách long trọng, bạn nên gọi ông ta là 'Mr. Smith'. Ngoài ra, bạn chỉ cần gọi ông ta là 'John'. Người Mỹ, dù không quen biết nhau nhiều cũng vẫn thường gọi nhau bằng tên riêng để nói chuyện được tự nhiên hơn.

Nhiều người Mỹ cũng thường gọi nhau bằng tên tắt thay vì tên riêng. Thí dụ, một người tên Samuel Johnson có thể được bạn bè gọi là Sam, Richard Brown có thể xưng tên là Dick, hoặc Barbara Stein có thể thích được kêu là Barb.

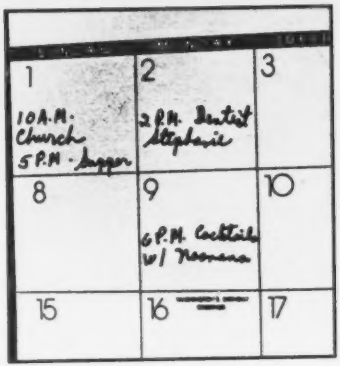

THÌ GIỜ. Người Mỹ sắp đặt công việc của họ vào những ngày giờ nhất định, và rất tôn trọng sự đúng giờ. Nếu bạn có hẹn với ai vào giờ nào thì cần có mặt vào đúng giờ đó. Nếu biết mình sẽ tới trễ thì phải gọi điện thoại xin lỗi trước và cho biết lý do. Đi làm đúng giờ cũng là một điều kiện cần thiết để có thể được sở tín nhiệm. Nếu có hẹn với bác sĩ mà tới trễ hay để lỡ hẹn bạn sẽ có thể bị tính tiền vì làm mất chỗ của một bịnh nhân khác.

CỬ CHỈ. Dân tộc nào cũng dùng cử chỉ để bầy tỏ một ý tưởng hay tình cảm, nhưng cách dùng nhiều khi khác nhau và đôi khi có thể gây hiểu lầm tai hại. Chẳng hạn người Mỹ thường ra dấu kêu người khác bằng cách lật ngửa bàn tay và khều ngón tay trỏ về phía mình. Cử chỉ đó đối với người Việt có tính cách khinh thường hay khiêu khích. Bạn bè người Mỹ cũng thường ôm nhau và vồn vã để tỏ nỗi vui mừng khi gặp lại nhau, một lề thói mà nhiều người Việt không muốn biểu lộ. Ngược lại, có một số cử chỉ mà ở Việt Nam được coi là bình thường thì người Mỹ lại rất lấy làm kỵ, thí dụ bạn bè cũng một phái nắm tay nhau đi ngoài đường phố.

Mặc dù người Mỹ ưa làm cử chỉ, họ rất tránh ba cử chỉ bị coi là bất lịch sự, tức là chỉ ngón tay vào người não, búng ngón tay để gọi sự chú ý của người khác, và nhìn chòng chọc vào người khác.

HOẠT ĐỘNG GIẢI TRÍ Người Mỹ sắp đặt thì giờ rảnh của họ cũng như giờ làm việc. Những ngày nghỉ cuối tuần thường để coi ti-vi, chơi thể thao, làm vườn, sửa nhà, đi coi hát hay làm món ăn đặc biệt. Nếu muốn đến thăm ai vào ngày giờ rảnh của họ, ta cần điện thoại trước xem có thuận tiện cho họ không.

Ở bên Mỹ có rất nhiều chỗ đi chơi và ăn uống ở ngoài trời. Trong thành phố có nhiều nơi có hồ bơi, sân quần vợt và nhiều môn thể thao khác. Xa thành phố một chút thì có những chỗ đi câu, chèo thuyền hoặc phong cảnh núi đồi hùng vĩ.

GIA ĐÌNH NGƯỜI MỸ

Gia đình người Mỹ thuộc vào loại gia đình nòng cốt, tức là chỉ gồm có cha, mẹ và các con. Gia đình trung bình chỉ có hai hay ba người con. Con cái khi đã đủ 21 tuổi hay đã lập gia đình thường đi ở riêng, xa cha mẹ. Có khi những người trong gia đình chỉ đi thăm nhau mỗi năm một lần vào những dịp nghỉ hè, cưới hỏi, đám tang v.v. Những người lớn tuổi thường sống xa con cái mặc dầu đôi khi cũng thấy có người sống chung với con trai hay con gái. Một số lại vào ở trong những nhà dưỡng lão để gần gũi và sinh hoạt với những người cùng lứa tuổi.

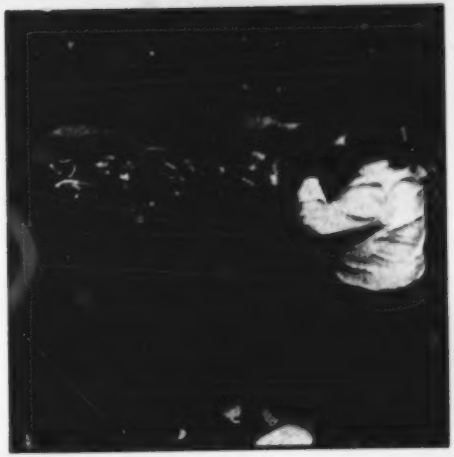

CHÍNH PHỦ HOA KỲ

Toà nhà Quốc-Hội Hoa-Kỳ

Hiến pháp Hoa kỳ cho dân chúng Mỹ hưởng nhiều quyền tự do dân chủ. Tuy nhiên guồng máy chính quyền để bảo vệ những quyền hành ấy lại khá phức tạp. Nói chung, không phải mọi quyết định đều tập trung vào một chính phủ trung ương. Chính phủ Mỹ gồm có ba cấp chính quyền: địa phương, tiểu bang và liên bang. Mỗi cấp đều có những nhiệm vụ riêng biệt và có những viên chức do dân chúng bầu ra trong những nhiệm kỳ có hạn định. Bất cứ công dân nào đã đủ 18 tuổi và có hạnh kiểm tốt đều có quyền đi bỏ phiếu.

CHÍNH QUYỀN ĐỊA PHƯƠNG

Chính quyền địa phương quản trị các vấn đề hằng ngày chẳng hạn như vệ sinh thành phố, các cơ quan cảnh sát và cứu hỏa, các thư viện công cộng, v.v. Hầu hết mọi thành phố đều có chính phủ riêng dưới quyền điều khiển của một thị trưởng. Ngoài ra còn có chính phủ quận hạt trông nom các vấn đề pháp lý như việc đăng ký số người đi bỏ phiếu và cấp phát hôn thú. (Một hạt (County) là một khu vực trong tiểu bang gồm có nhiều thành phố và đô thị.)

CHÍNH PHỦ TIỂU BANG

Nước Mỹ chia làm 50 tiểu bang. Mỗi tiểu bang có một thống đốc cầm đầu, một cơ quan lập pháp và nhiều bộ khác nhau. Chính phủ tiểu bang quản trị các thứ thuế trong tiểu bang và các loại dịch vụ quan hệ tới cuộc sống của dân chúng như: bảo trì đường sá, cầu cống, cấp phát bằng lái xe hơi, kiểm soát về phương diện vệ sinh và an toàn của các tiệm ăn và các ngành kinh doanh khác, v.v.

CHÍNH PHỦ LIÊN BANG

Chính phủ liên bang ở thủ đô Hoa Thịnh Đốn có ba ngành chính yếu: hành pháp, lập pháp và tư pháp. Ngành Hành pháp gồm có Tổng Thống, các Cố vấn và bộ trưởng. Nhiệm vụ của các cơ quan hành pháp là thi hành bản hiến pháp và các luật lệ do Quốc Hội lập ra. Ngành Lập pháp là cơ quan làm luật gồm có hai viện gọi là Thượng Viện và Hạ Viện. Ngành Tư pháp là Tối Cao Pháp-Viện gồm chín vị thẩm phán tối cao do Tổng Thống bổ nhiệm. Đây là cơ quan có thẩm quyền phán quyết sau cùng mọi quyết định về phạm vi tư pháp.

THÔNG TIN VÀ DI CHUYỂN Ở HOA KỲ

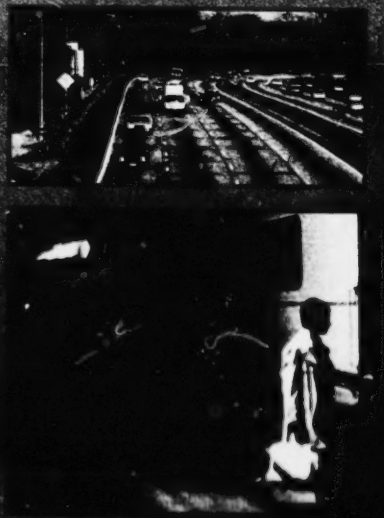

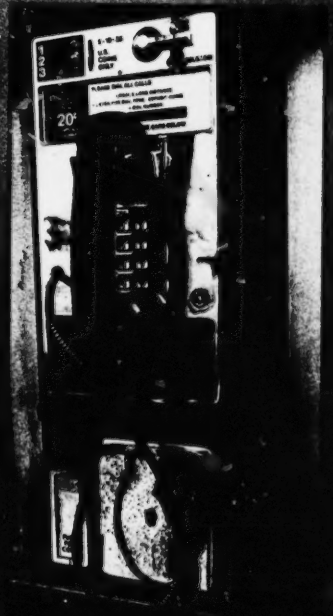

TRONG CHƯƠNG NÀY

BÀ VÂN ĐI THĂM BẠN 17-18

Các Phương Tiện Di Chuyển

Di Chuyển Ở Địa Phương 19
- Đi Bộ 20
- Đi Xe Đạp 21
- Đi Xe Buýt 22
- Đi Xe Hới hay Xe Gắn Máy 23
- Đi Tắc-Xi 24
- Đi Xe Điện Ngầm 24

Di Chuyển Đường Xa 25
- Đi Xe Hới 25
- Đi Xe Buýt 26
- Đi Xe Lửa 27
- Đi Máy Bay 28

An Ninh Ngoài Đường Phố 29-30

Các Phương Tiện Thông Tin

Thư Tín 31
- Gởi Thư 32
- Nhận Thư 32

Điện Thoại 33
- Niên Giám Điện Thoại 33
- Cách Quay Số 33
- Điện Thoại Riêng 34
- Điện Thoại Viễn Liên 34
- Hóa Đơn Điện Thoại 35
- Điện Thoại Công Cộng 36
- Đường Dây Miễn Phí 36

Điện Tín 36

Bảng Kiểm Điểm 37

BÀ VÂN ĐI THĂM BẠN BÈ

Một vài tuần lễ sau khi tới Hoa Kỳ cũng với gia đình, bà Vân nhận được một lá thư của một người bạn quen biết từ khi còn ở nước nhà. Bà bạn cho biết là bà đó và các con cũng vừa tới đất Mỹ. Bà Vân thấy là địa chỉ của bà bạn, ghi trên bao thư, thuộc một khu khác trong cũng thành phố bà đang ở.

Một buổi sáng, chồng bà Vân đưa bà ra trạm xe 'buýt' để bà lấy xe buýt đi thăm bà bạn. Bà nôn nóng được gặp lại bạn và lên ngay chuyến xe buýt đầu tiên ngừng ở trạm đậu. Theo như chồng bà đã dặn, bà bỏ tiền xe vào hộp thâu tiền và chọn một chỗ ngồi.

Một lát xe tới địa chỉ bà bạn. Bà Vân trả tiền tắc-xi hết 2$.00 và đi vào tòa cao ốc ở địa chỉ trên thư. Bà kiếm số phòng, gõ cửa và thở phào khi bà bạn ra mở cửa. Đến lúc ra về, bà Vân nhờ bà bạn gọi điện thoại cho công ty xe buýt để hỏi xem trạm xe đậu nào gần nhà bà bạn nhất, và phải lên xe buýt số mấy để về nhà.

Được một lát sau, bà Vân bắt đầu hơi lo ngại vì không nhận ra đường. Bà đưa bao thơ có địa chỉ của bà bạn cho một bà ngồi kế bên để hỏi thì bà này cho biết là bà đã lên lầm xe. Đến chặng ngừng tới bà vội xuống xe nhưng bối rối vì không biết làm thế nào để tiếp tục đi. Một cảnh sát viên gần đó trông thấy thế bèn chạy tới hỏi thăm. Bà đưa bao thư với địa chỉ bà bạn ra, ông ta vui vẻ cho bà biết bà cũng không xa chỗ muốn tới lắm. Ông ta đưa bà tới một tiệm tạp hóa gần đó và dùng điện thoại công cộng gọi hãng tắc-xi. Khi có xe tắc-xi tới, ông ta đưa bà lên xe và đưa địa chỉ cho người lái xe.

DI CHUYỂN Ở ĐỊA PHƯƠNG

Trong phạm vi địa phương, ta có thể đi bộ, đi xe đạp, xe buýt, xe hơi, hay có khi dùng xe điện ngầm. Trước khi đi đâu, cần biết rõ đường đi lối về và chọn lựa cách di chuyển cho thích hợp. Mỗi khi ra đường nên nhớ đem theo thẻ căn cước hay bằng lái xe, và những số điện thoại cần thiết để liên lạc khi có chuyện gì trở ngại ở giữa đường.

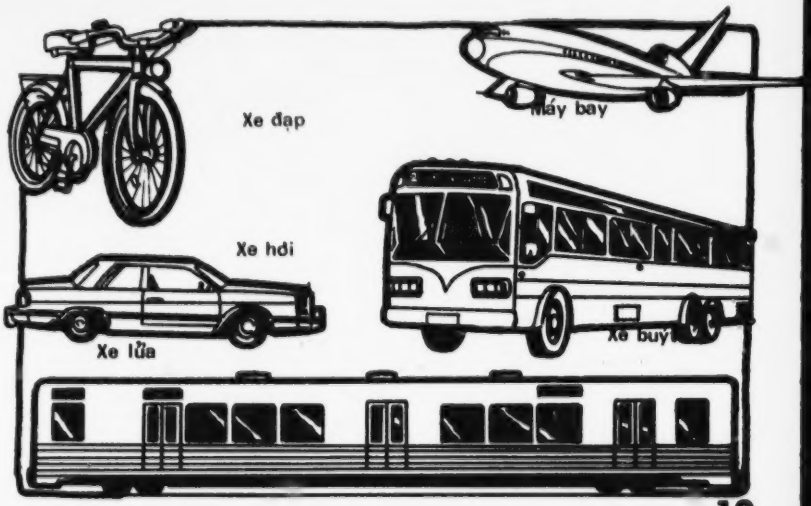

ĐI BỘ

Cách di chuyển giản dị, ít tốn kém và có lợi cho sức khỏe nhất là đi bộ. Tuy nhiên, muốn được an toàn, người đi bộ phải lưu ý đến mấy điều quan trọng sau đây:

- Trước khi ra đường, cần biết rõ thời tiết bên ngoài để mặc quần áo cho thích hợp. Ở nhiều nơi trên nước Mỹ, thời tiết trong ngày thay đổi rất bất thường, và bạn có thể bị đau ốm nếu không phòng bị trước.

- Đi bộ sát lề trái của đường đi thì an toàn hơn, nhất là để tránh tai nạn từ phía sau.

- Trước khi qua đường nên ngó phía bên trái trước và coi chừng xe cộ queo ở góc đường.

Ở một số thành phố lớn người đi bộ chỉ được phép băng qua đường trên lối dành riêng, và khi có đèn báo hiệu cho qua. Nếu vi phạm, người đi bộ có thể bị giam giữ hay phạt vạ.

Tôn trọng đèn hiệu cho người đi bộ

27

Ra dấu bằng tay

ĐI XE ĐẠP

Người Mỹ thường coi việc đi xe đạp là một môn thể dục và giải trí. Có nhiều người thích đạp xe để đi làm hay đi học. Đôi khi có những lối dành riêng cho xe đạp để tránh trở ngại lưu thông và giữ an toàn cho người đạp xe. Có những điểm sau đây cần lưu ý:

- Luôn luôn giữ sát lề bên mặt.
- Giơ tay ra hiệu trước khi queo.
- Chở thêm một người trên xe có thể bị phạt. Nếu muốn chở con nít, phải có ghế gắn ở trên xe cho trẻ ngồi.
- Muốn đạp xe ban đêm, xe phải có đèn cả ở phía trước và phía sau.
- Xe phải đậu trên lề đường hoặc ở những chỗ dành riêng, và nên khóa xe cho thật chắc chắn.

ĐI XE BUÝT

Xe buýt là phương tiện chuyên chở thông dụng nhất. Mỗi xe đều có một con số hoặc chữ cho biết xe đó chạy trên lộ trình nào. Bạn cần hỏi thăm về tên hoặc số của đúng chuyến xe, trạm xe đậu và giờ khởi hành. Bạn cũng nên xin một bản thời biểu ghi rõ đường xe chạy, các nơi đi và đến ở mỗi trạm trên lộ trình đó, và giá tiền phải trả. Vào những giờ đi làm hay tan sở, giá biểu cao hơn là vào những giờ khác. Vào những ngày cuối tuần, xe buýt ít chuyến hơn và giờ giấc cũng khác những ngày thường.

• Trước khi lên xe, phải có sẵn đúng số tiền phải trả. Tài xế không thối tiền lẻ, và nhiều nơi xe buýt không nhận tiền giấy.

• Khi lên xe nhớ theo thứ tự, đứng sau người đến trước.

• Trên xe, hàng ghế đầu thường dành cho những người lớn tuổi hay tàng tật. Bạn phải nhường chỗ cho những người này khi họ lên xe.

• Cấm hút thuốc, ăn uống, nghe nhạc hay xả rác trên xe.

• Khi muốn xe dừng ở trạm nào, thì ngay trước khi tới trạm đó, bạn phải kéo sợi dây chuông hay bấm nút chuông ở phía trên ghế ngồi để báo trước cho tài xế. Thường thường, hành khách phải xuống xe ở cửa bên hông. Chỗ có đèn xanh ở cửa bật lên thì đẩy cửa ra và bước xuống đường.

• Có khi bạn phải đổi xe một vài lần mới tới nơi bạn muốn. Trong trường hợp đó, sau khi đã trả tiền, bạn nhớ xin tài xế một giấy đổi xe (transfer) . Cần tìm hiểu trước xem sẽ phải đổi xe ở trạm nào và đổi sang chuyến xe số mấy. Nhớ xem đúng chuyến xe buýt trước khi bước lên xe.

Lên xe buýt

ĐI XE HƠI HAY XE GẮN MÁY

Ở Hoa Kỳ xe hơi là một nhu cầu thực sự. Tuy nhiên, xe hơi rất tốn kém về tiền xăng nhớt, sửa chữa, bảo hiểm và tiền mua trả góp. Mua lại xe cũ còn tốt thì lợi hơn mua xe mới rất nhiều. Muốn lái xe hơi ở Hoa Kỳ phải có đủ các điều kiện sau đây:

- Phải có bằng lái xe do Sở Kiểm Soát Xe Tự Động (MVA) cấp phát.
- Xe phải đăng bộ để được cấp thẻ chủ quyền nói mình cư ngụ.
- Chủ xe thường bắt buộc phải mua bảo hiểm, nhất là bảo hiểm bồi thường khi mình có lỗi.

Ngoài ra, phải tôn trọng các luật lệ lưu thông như phải thực sự ngừng xe ở bảng stop hay ở sau một xe buýt đang có học sinh lên xuống, không được chạy quá tốc độ ấn định, không được lái xe khi say rượu, v.v.

LÁI XE GẮN MÁY cũng phải tôn trọng luật lệ lưu thông như lái xe hơi. Ở hầu hết các tiểu bang, người lái xe gắn máy cũng phải có bằng lái và bắt buộc phải đội nón sắt an toàn.

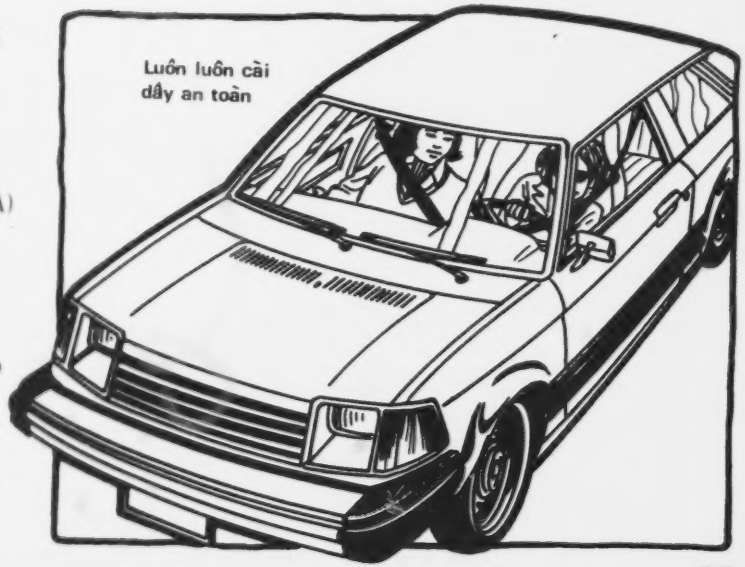

ĐI TẮC XI

Đi tắc xi rất tốn tiền vì ngoài tiền chuyến đi bạn còn phải cho tài xế 10 phần trăm tiền bồng lộc (tip). Tiền tắc xi thường được tính theo đồng hồ gắn trên xe. Khi đi xa, bạn có thể mặc cả giá tiền. Bạn cũng có thể kêu tắc xi đến đón tận nhà vào bất cứ giờ nào. Tìm số điện thoại trong cuốn niên giám mầu vàng, mục TAXICABS.

Kêu tắc xi

ĐI XE ĐIỆN NGẦM

Ở một số thành phố lớn, có loại xe chạy rất nhanh dưới mặt đất (cũng có khi trồi lên trên mặt đất) gọi là xe điện ngầm (subway) Bạn cần có người chỉ dẫn trước khi sử dụng một mình.

ĐI XE HƠI

- Trước mỗi chuyến đi xa, phải kiểm soát máy móc và các bộ phận xe hơi thật kỹ càng. Ngoài ra bạn cũng phải tập quen với cách đọc bản đồ, và tính trước thời gian phải đi.

- Nên dự liệu mỗi chuyến đi phải ngưng khoảng mấy lần để mua xăng, ăn uống hay nghỉ ngơi trên xa lộ.

- Lái xe lâu trên xa lộ rất dễ buồn ngủ. Để tránh tai nạn, khi thấy buồn ngủ, bạn phải sớm dừng xe ở trạm kế tiếp hoặc nếu cần, dừng xe trên lề đường dành cho xe đậu. Vài chục phút nghỉ ngơi sẽ đảm bảo an toàn cho chính mình, cho gia đình và nhiều người khác.

- Chớ xả rác trên xa lộ hay khi qua cầu. Người vi phạm có thể bị phạt vạ tới cả trăm đô la.

- Nhớ để ý những bảng ghi tốc độ giới hạn ở dọc đường. Xe cảnh sát thường đậu ở những chỗ khuất hoặc có khi dừng xe thường nhưng luôn luôn có máy ra-đa để dò bắt những xe chạy quá tốc độ ấn định.

- Phải chuẩn bị tiền lẻ để trả ở những trạm thuế trên xa lộ thường gọi là tiền tôn (toll) nhất là ở những trạm thâu tiền tự động, không có người thối tiền lại cho bạn.

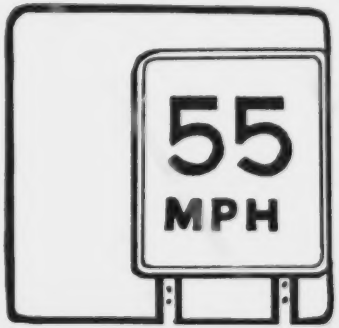

Tốc độ giới hạn trên toàn quốc

ĐI XE BUÝT

Bạn có thể dũng xe buýt (ở Việt Nam quen gọi là xe đò) đi tới bất cứ tiểu bang nào trên nước Mỹ và đây là cách di chuyển ít tốn kém nhất.

Ở thành phố nào cũng có nhiều hãng xe buýt khác nhau và những trạm xe riêng của họ. Bạn nên hỏi thăm về giá cả, giờ giấc và lộ trình của mỗi hãng để có thể lựa chọn chuyến đi thích hợp nhất.

Nếu muốn đi xa vào những dịp nghỉ hè, cuối tuần hay ngày lễ, bạn nên mua vé trước mấy ngày kẻo hết chỗ. Nếu tới trạm mua vé vào ngày đi thì nên tới sớm để tránh phải xếp hàng lâu và khỏi bị lỡ chuyến xe đã lựa chọn.

Xe buýt chạy đường trường có nhiều tiện nghi như ghế ngồi êm và có phòng vệ sinh ở phía sau xe. Vào những giờ ăn, xe buýt sẽ dừng lại ở những hãng quán trên xa lộ để hành khách xuống dùng bữa.

Ở bến xe buýt

BEST COPY AVAILABLE

ĐI XE LỬA

Đi xe lửa thì mau và thoải mái hơn xe buýt, nhưng mắc hơn đôi chút và không tới nhiều nơi bằng xe buýt. Nếu muốn nằm ngủ về đêm, bạn có thể mướn giường hay phòng ngủ, nhưng phải trả tiền nhiều hơn. Trên xe lửa có toa phòng ăn, nhưng rất mắc tiền. Ngoài ra có quầy bán đồ ăn nhẹ và giải khát với giá rẻ hơn. Ở đầu hay cuối mỗi toa đều có phòng vệ sinh, có vòi nước uống và chỗ xả rác. Mấy điều nên nhớ:

• Trong nhà ga có nhiều cửa để đi nhiều chuyến tầu khác nhau. Khi mua vé bạn nhớ hỏi sẽ đi vào cửa nào.

• Muốn hút thuốc lá phải ngồi trên toa dành riêng cho người hút thuốc.

• Chớ mở cửa sổ và ló đầu ra ngoài vì có thể nguy hiểm chết người.

• Ở một vài nhà ga, xe lửa có thể đổi một vài toa xe sang chuyến tầu chạy đi nơi khác. Vì vậy, khi người soát vé dặn bạn ngồi ở toa nào thì nên ngồi luôn trên toa đó.

ĐI MÁY BAY

Máy bay là phương tiện du lịch mau chóng nhất nhưng tốn kém nhất. Các hãng máy bay thường có giá rẻ đặc biệt, nhưng với điều kiện phải mua vé khứ hồi, đi bao nhiêu ngày, v.v. Các hãng máy bay đều có chi nhánh tại hầu hết các thành phố. Bạn có thể mua vé bằng điện thoại, vé sẽ được gởi đến tận nhà và bạn gởi chi phiếu trả cho hãng nếu chưa có thẻ tín dụng (credit card).

Cần phải có mặt ở phi trường ít nhất 45 phút trước khi máy bay cất cánh để có đủ thì giờ cân hành lý và lấy thẻ lên tầu.

Để tránh nạn cướp máy bay, hành khách không được mang theo khí giới hay vật nguy hiểm như dao, kéo, bình xăng trong hành lý xách tay. Các hành khách cũng phải qua một cửa kiểm soát bằng máy ra-đa để giữ an ninh cho mọi người.

Bạn cần phải hỏi cho đúng số cửa vào phòng đợi để tránh bị lạc hoặc lỡ chuyến bay. Cũng cần biết xem có phải đổi máy bay ở dọc đường hay không và nếu có, bạn phải nhớ đổi cho đúng chuyến bay đã ghi trên vé.

Ở phi trường

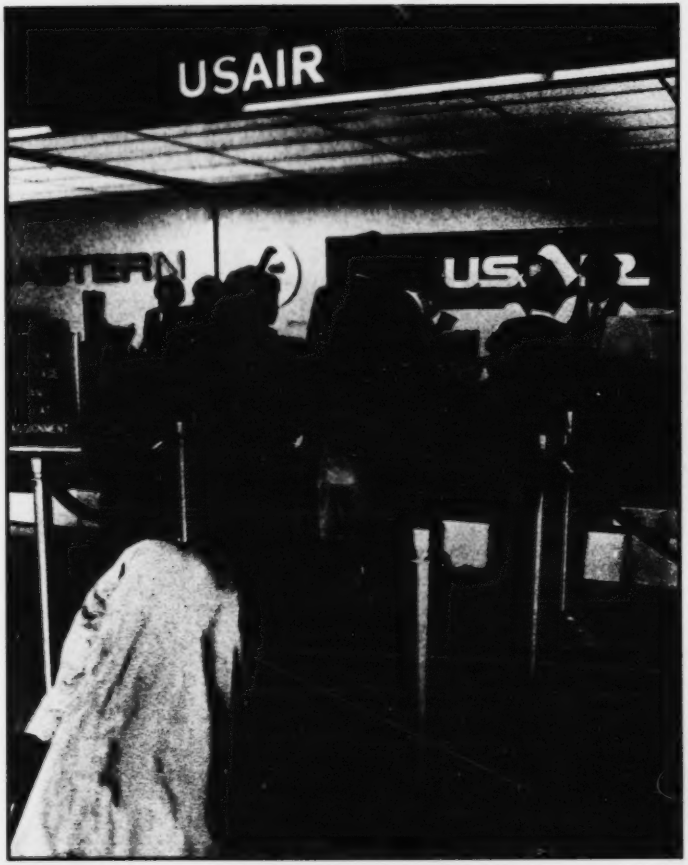

- Nên tránh những nơi tối tăm và vắng người qua lại
- Chớ nên đi bộ một mình ngoài đường vào ban đêm.
- Chớ nên nhận lời mỗi khi có người lạ mời lên xe cho quá giang. Đồng thời, cũng không nên cho người lạ quá giang xe của mình.
- Trong lúc lái xe, tất cả các cửa xe phải được khóa từ bên trong.
- Phải luôn luôn coi chừng người lạ, nhất là đàn bà trẻ con rất dễ bị làm hại.

• Mang tiền bạc và nữ trang đi ngoài đường có thể bị cướp giật hay hành hung.

• Quan trọng nhất là chớ ngần ngại báo tin cho cảnh sát mỗi khi bị kẻ khác cướp bóc hay sinh sự, hoặc khi thấy nghi ngờ có kẻ nào toan làm hại. Thà báo tin lầm còn hơn để cho điều bất hạnh xảy ra. Ở Mỹ, ai cũng có quyền được bảo vệ an ninh như nhau.

CHẲNG MAY GẶP NẠN

NẾU CHẲNG MAY GẶP NẠN, CẦN LẬP TỨC BÁO TIN CHO CẢNH SÁT. Ở HẦU HẾT MỌI NƠI, BẠN CÓ THỂ QUAY SỐ ĐIỆN THOẠI KHẨN CẤP 911 ĐỂ KÊU CẢNH SÁT. BẠN CŨNG CÓ THỂ QUAY SỐ 'O' LÀ SỐ CỦA TỔNG ĐÀI ĐIỆN THOẠI ĐỂ NHỜ HỌ GIÚP ĐỠ.

THƯ TÍN

Ngoài phong bì, tên và địa chỉ của người nhận phải được viết đầy đủ bằng tiếng Anh, theo thứ tự như sau:

(1) Tên người nhận
(2) Số nhà, tên đường và số phòng
(hay số hộp thư)
(3) Thành phố và tiểu bang
(4) Số bưu chính (zip code).

Ở góc trái trên phong bì, nhớ ghi tên và địa chỉ của người gởi, để phòng hờ trường hợp thư được gửi trả về cho người gởi.

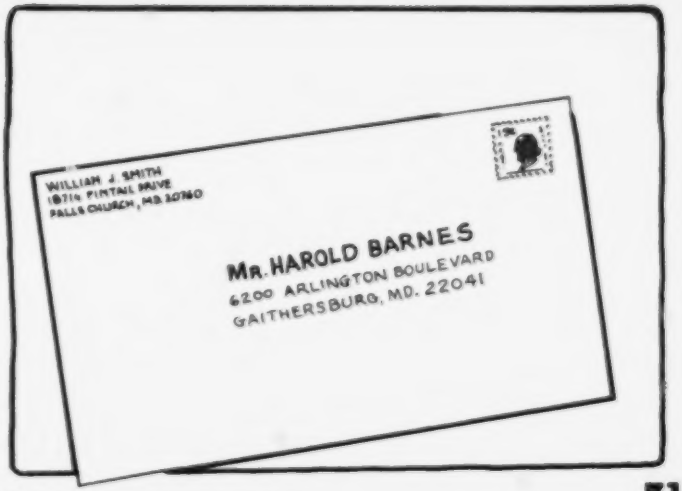

GỬI THƯ

Thư gửi trong nội bộ nước Mỹ hay sang Gia-nã-đại thì tiền tem như nhau. Thư gửi đi các nước khác thì tiền tem mắc hơn. Nếu muốn gửi thư ra ngoại quốc với giá rẻ thì bạn nên mua loại bưu thư hàng không (aerogram). Bạn chỉ được viết trên tờ giấy này, xếp lại thành bao thư, không cần dán tem. Trong loại thư này, bạn không được bỏ thêm giấy tờ, hình ảnh hay bất cứ thứ gì khác. Ngoài ra, cần nhớ thêm:

- Chớ bao giờ bỏ tiền mặt vào trong bất cứ loại thư nào. Nếu muốn gửi tiền cho ai, phải dùng chi phiếu hoặc mua ngân phiếu để bỏ vào bao thư.

- Nếu có giấy tờ quan trọng và muốn khỏi bị mất, bạn nên hỏi cách gửi thư bảo đảm có chữ ký của người nhận.

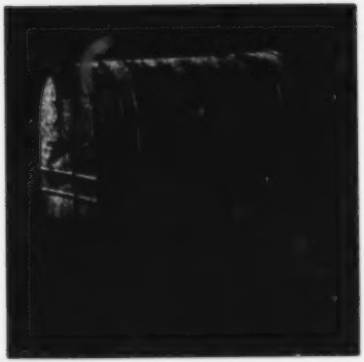

Hộp thư

- Mỗi khi dọn nhà đi nơi khác bạn phải nhớ thông báo địa chỉ mới cho nhà bưu điện trong khu bạn cư ngụ để họ chuyển thư từ đến địa chỉ mới này.

NHẬN THƯ

Bưu điện phát thư mỗi ngày một lần, trừ Chúa nhật và ngày lễ. Ở khu chung cư, hộp thư thường được đặt ở gần phía cửa chính của mỗi lô. Bạn nhớ dán tên trên hộp thư của mình để thư khỏi bị phát lầm. Nếu ở nhà riêng, bạn nên để một hộp thư ở phía trước nhà. Có người lại thuê hộp thư ở bưu điện và đích thân tới đó lấy thư mỗi ngày.

Nếu có thư gửi lầm tới địa chỉ của bạn, thì đừng mở thư đó. Hãy viết lên bao thư mấy chữ WRONG ADDRESS (lầm địa chỉ) hoặc RETURN TO THE SENDER (trả lại người gửi) và bỏ vào bất cứ thùng thư nào cũng được.

Nói chuyện điện thoại ở nhà

ĐIỆN THOẠI

Ở Hoa Kỳ gần như nhà nào cũng có điện thoại, và điện thoại là phương tiện thông tin tiện lợi và nhanh chóng nhất. Khi ra đường, bạn có thể sử dụng điện thoại công cộng ở nhiều góc đường, các trạm xăng, các tiệm buôn, nhà hãng, v.v.

NIÊN GIÁM ĐIỆN THOẠI

Có hai loại niên giám điện thoại: cuốn giấy trắng xếp tên người theo họ và theo thứ tự abc, cuốn giấy vàng xếp theo nghề nghiệp, cũng theo thứ tự abc.

CÁCH QUAY SỐ

Mỗi số điện thoại ở Mỹ đều gồm có 10 chữ số. Ba số đầu gọi là số khu (area code) , bảy số sau là số riêng của mỗi máy. Khi gọi cho một người ở cũng địa phương, bạn chỉ cần quay bảy số cuối của số điện thoại người đó. Khi gọi điện thoại đi xa bạn sẽ phải quay cả 10 số hay có khi nhiều hơn nữa (xem đoạn nói về Điện Thoại Viễn Liên ở dưới đây).

ĐIỆN THOẠI RIÊNG

Muốn gắn máy điện thoại trong nhà, bạn phải tiếp xúc với công ty điện thoại địa phương. Ngoài tiền thuê máy và công gắn máy, bạn còn phải đóng một số tiền cọc tùy theo giá biểu của mỗi nơi. Thông thường có hai cách sử dụng điện thoại:

1. Loại giới hạn, tức là số lần gọi đi mỗi tháng bị giới hạn. Nếu gọi quá số đó, công ty sẽ tính thêm tiền.

2. Loại vô giới hạn, tức là có thể gọi bao nhiêu lần cũng được. Số tiền trả khoán cho loại này cao hơn loại có giới hạn.

Máy điện thoại quay số

Máy điện thoại bấm nút

ĐIỆN THOẠI VIỄN LIÊN

Khi gọi đi một tỉnh hay tiểu bang khác, bạn phải quay số điện thoại viễn liên. Phí tổn sẽ tính theo số phút nói chuyện. Bạn có thể gọi trực tiếp hay qua tổng đài tùy theo trường hợp :

1. Gọi trực tiếp: Nếu bạn muốn chịu tiền phí tổn thì cứ việc quay luôn số điện thoại của người ở xa. Phải nhớ quay hay bấm đủ 10 số (3 số khu và 7 số riêng) . Có nhiều nơi phải quay số 1 trước khi quay 10 số muốn gọi.

Gọi điện thoại viễn liên rất tốn tiền, trừ khi gọi về khuya hay gọi vào những ngày nghỉ cuối tuần được tính giá rẻ đặc biệt.

2. Gọi qua tổng đài: Thông thường, có hai trường hợp phải gọi qua tổng đài:

a. Khi bạn muốn người ở đầu giây bên kia trả tiền cuộc điện đàm (collect)

b. Khi bạn chỉ bằng lòng trả tiền nếu người bên kia có mặt ở nhà và đích thân trả lời (person-to-person).

Trong trường hợp đó, bạn phải quay số 'O' trước khi quay 10 số.

Nhân viên tổng đài sẽ hỏi ý định của bạn và sẽ để bạn nói chuyện với người ở đầu giây bên kia, nếu có sự ưng thuận của người đó.

Khi kêu điện thoại viễn liên, phải nhớ để ý đến giờ có thể khác nhau ở mỗi địa phương. Thí dụ: 4 giờ chiều ở Los Angeles là 7 giờ tối ở New York.

HOÁ ĐƠN ĐIỆN THOẠI

Hóa đơn điện thoại phải được thanh toán đúng kỳ hạn. Nếu trả tiền trễ, điện thoại sẽ bị cúp và người thuê có thể bị phạt. Trên hóa đơn hằng tháng, tiền điện thoại viễn liên được tính riêng với đầy đủ chi tiết về các số điện thoại đã gọi, nơi gọi, số phút và phí tổn của mỗi lần gọi.

CHÚ Ý :

Điện thoại viễn liên rất tốn tiền!

ĐIỆN THOẠI CÔNG CỘNG

Điện thoại công cộng được đặt ở các trạm xăng, nhà hàng, các trung tâm thương mại, phi trường, nhà ga xe lửa và xe buýt, và các góc đường lớn.

CÁCH DÙNG ĐIỆN THOẠI CÔNG CỘNG

- Bỏ tiền vào máy. Tùy theo tiểu bang, tiền điện thoại trong phạm vi địa phương tốn từ 10 cents tới 25 cents.
- Nếu gọi đi xa (viễn liên) bạn phải chuẩn bị sẵn tiền lẻ (bạc cắc). Bạn phải gọi qua tổng đài và nhân viên ở đó sẽ cho biết số tiền phải trả.
- Nếu người bên kia không có nhà hay nếu đường giây bận, bạn sẽ được máy trả tiền lại khi ống nghe được mắc lên. Nhớ lấy tiền ở phía dưới hộp trước khi rời máy.

ĐƯỜNG DÂY MIỄN PHÍ

Có nhiều cơ quan cung cấp dịch vụ xã hội hay thương mại có số điện thoại viễn liên không tốn tiền (hot-line hay toll free) . Số này luôn luôn bắt đầu bằng số 800, thí dụ: Số miễn phí của TrungTâm Hướng Dẫn Định Cư là :

(800) 424-3701

ĐIỆN TÍN

Ở Hoa Kỳ , các sở bưu điện không nhận gởi điện tín. Khi cần đánh điện tín, bạn phải tới sở điện tín, thường có tên là Western Union . Bạn cũng có thể gọi điện thoại tới đó, đọc bản tin cho họ gởi đi và chỉ phải trả tiền khi nhận được hóa đơn. Địa chỉ và số điện thoại của Western Union địa phương đều có liệt kê trong cuốn niên giám điện thoại.

BẢNG KIỂM ĐIỂM

Ngay sau khi tới Mỹ, người tị nạn cần tìm hiểu ngay các vấn đề sau đây :

- Cách sử dụng hệ thống chuyên chở công cộng.
- Các luật lệ đi đường đối với người đi bộ, đạp xe hay lái xe hơi.
- Những cách thức lưu thông an toàn và tránh tai nạn.
- Cách kêu xe cứu thương khi cần thiết.
- Cách thi lấy bằng lái xe hơi.
- Cách xin đặt máy điện thoại và các loại phí tổn nào ít tốn kém và thích hợp nhất.
- Cách dùng máy điện thoại công cộng.
- Cách liên lạc với người nào hoặc nơi nào trong trường hợp khẩn cấp.
- Dạy con cái nhớ kỹ và luôn luôn đem theo mình số điện thoại và địa-chỉ liên lạc khi có chuyện khẩn cấp.
- Cách gọi điện thoại viễn liên và biết rõ giá biểu nào rẻ nhất.
- Cách sử dụng các loại dịch vụ của nhà bưu điện.
- Cách gởi điện tín.

CÔNG ĂN VIỆC LÀM

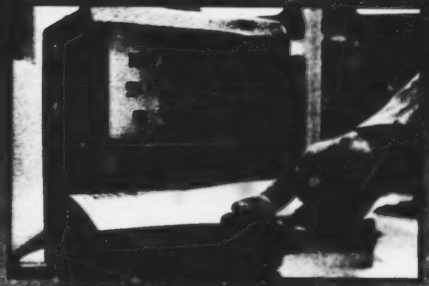

TRONG CHƯƠNG NÀY

CÂU CHUYỆN VỀ ÔNG NAM 41

Việc Làm Ở Hoa Kỳ 43
Trẻ Em Và Việc Làm 43
Lớn Tuổi Cũng Đi Làm 44
Tiền Trợ Cấp Xã Hội 44
Các Loại Nghề Nghiệp 45
Nhân Viên Không Chuyên Môn 45
Nhân Viên Chuyên Môn 46
Các Chuyên Gia 47
Làm Toàn Thời Gian 48
Làm Một Phần Thời Gian 48
Tìm Kiếm Việc Làm 49
Bạn Bè Hay Người Bảo Trợ 49
Sở Tìm Việc Của Chính Phủ 49
Thông Cáo và Bảng Hiệu 50
Quảng Cáo Trên Báo 50
Văn Phòng Mách Việc Tư 50
Xin Việc 51
Thẻ An Sinh Xã Hội và I-94 51
Bản Lý Lịch 52
Phỏng Vấn Việc Làm 53

Trách Nhiệm và Quyền Lợi 55
Giờ Làm Việc 55
Nội Quy 55
Quyền Lợi Phụ 55
Tại Sở Làm 56
Đồng Hồ Ghi Giờ 56
Khi Vắng Mặt 56
Thời Gian Thử Việc 56
Trả Lương 57
Chi Phiếu Trả Lương 58
Lãnh Chi Phiếu Lương 58
Nghiệp Đoàn 58
Cơ Hội Thăng Tiến 59
Các Lớp Dạy Nghề 59
Chương Trình Giáo Dục Tráng Niên 60
Đại Học Cộng Đồng 60
Trường Kỹ Thuật Và Chuyên Nghiệp 60
Các Lớp Học Tư 60
Chương Trình CETA 61
Chương Trình JOBS CORPS 62
Đổi Việc 63
Mẫu Đơn Xin Việc 64
Bảng Kiểm Điểm 65
Các Số Điện Thoại Cần Thiết 66

CÂU CHUYỆN VỀ ÔNG NAM

Ông Nam, một cựu sĩ quan trong Quân đội Việt Nam Cộng Hòa, khi mới tới Hoa Kỳ được mấy tuần thì được người bảo trợ giới thiệu vào làm gác dan cho một trường tiểu học. Ông Nam rất buồn bực vì phải nhận một công việc thấp kém nhưng không biết làm cách nào khác.

Ông không muốn tỏ thái độ bất mãn hoặc đi tìm công việc khác vì sợ làm mích lòng người bảo trợ. Ông thấy bị mắc vào thế kẹt và càng ngày càng trở nên cô đơn ít nói.

Một người quen của ông Nam, trong một dịp tiếp xúc với ông Trung, chủ tịch Hội Việt Nam Thân Hữu tại địa phương, đã bày tỏ sự quan tâm về trường hợp của ông Nam. Vào một ngày cuối tuần, ông Trung tới thăm ông Nam và nói chuyện về vấn đề công ăn việc làm ở Hoa Kỳ.

Ông Nam được chỉ dẫn rành mạch về các loại công việc, cách kiếm việc và các cơ hội tiến thân. Ông Nam cũng được biết rằng người bảo trợ sẽ lấy làm mừng thay vì mích lòng nếu ông Nam có thể kiếm được một công việc tốt hơn. Tuy nhiên, điều quan hệ nhất là phải khá tiếng Anh và có khả năng chuyên môn.

Ông Trung giúp cho ông Nam ghi tên học thêm Anh Văn và một khóa học về thảo chương điện toán (computer programming) trong khi ông vẫn tiếp tục làm gác dan nửa buổi mỗi ngày.

Một năm sau ông Nam tốt nghiệp và được nhà trường kiếm cho một việc làm thích hợp trong một xí nghiệp lớn. Ông Nam hiện rất hài lòng về công việc đang làm và thấy có triển vọng còn tiến xa hơn nữa.

TRẺ EM VÀ VIỆC LÀM

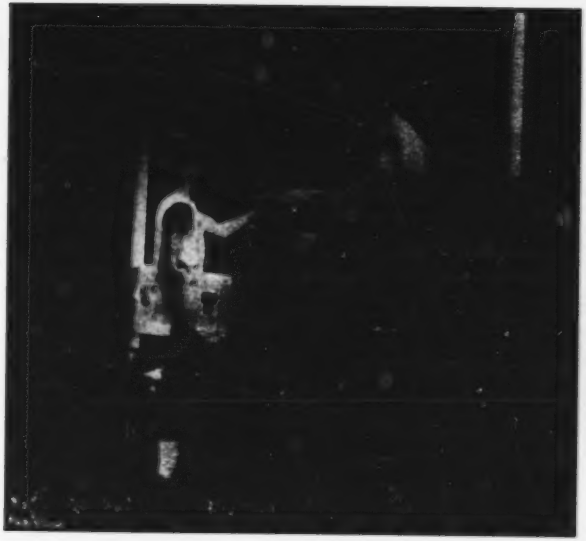

Ta thường thấy phụ huynh người Mỹ trả tiền công cho con cái họ để làm mọi công việc trong nhà. Hoặc có những trẻ em mười bốn mười lăm tuổi đã nhận đi bỏ báo rất sớm mỗi buổi sáng trước khi đi học. Lớn hơn nữa thì đi làm sau giờ học , vào ngày nghỉ cuối tuần hay trong dịp nghỉ hè. Đáng chú ý là con cái những gia đình giầu có cũng được huấn luyện như vậy, vì người Mỹ dù ở tầng lớp nào cũng muốn cho con cái mình sớm có tinh thần tự lập và nhận biết giá trị của mỗi loại việc làm dù là công việc tay chân.

LỚN TUỔI CŨNG ĐI LÀM

Nhiều người Mỹ lớn tuổi không chịu về hưu năm 65 tuổi và vẫn tiếp tục đi làm cả ngày hay nửa buổi mỗi ngày khi thấy mình còn đủ sức khỏe.

TIỀN TRỢ CẤP XÃ HỘI

Khi mới tới Hoa Kỳ vì trở ngại ngôn ngữ hay vì chưa kiếm được công ăn việc làm, một số người tị nạn đã phải sống nhờ tiền trợ cấp xã hội. Vì tiền trợ cấp xã hội được trích từ tiền thuế của dân chúng để giúp đỡ những người trong hoàn cảnh đặc biệt cho nên các cơ quan và người bảo trợ đều khuyến khích người tị nạn tiến tới cuộc sống tự túc càng sớm càng tốt. Dù phải bắt đầu bằng một công việc tầm thường dưới khả năng của mình, người tị nạn vẫn luôn luôn có cơ hội học hỏi và tìm kiếm những công việc khác tốt hơn. Hoa Kỳ vẫn có tiếng là xứ của cơ hội, và rất nhiều di dân đã gầy dựng sự nghiệp thành công từ những việc làm thấp kém lúc ban đầu.

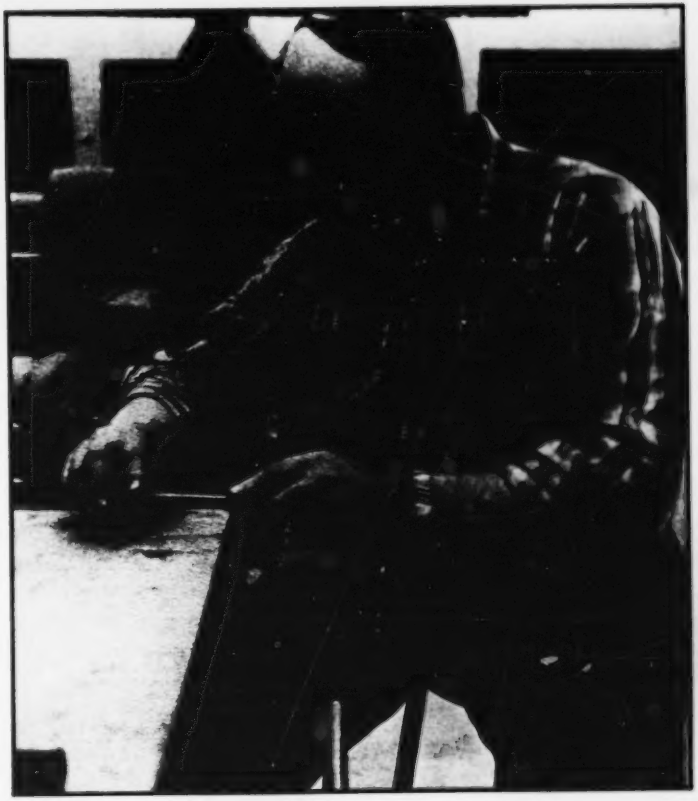

Người lớn tuổi vẫn đi làm

Dọn dẹp bàn ăn

NHÂN VIÊN KHÔNG CHUYÊN MÔN

Có nhiều công việc không đòi hỏi phải có sự huấn luyện hay nghề chuyên môn, và ai cũng có thể làm được, chẳng hạn lao công quét dọn, rửa chén, bồi bàn, gác dan, v.v. Những công việc này thường dễ kiếm và không cần phải khá tiếng Anh nên nhiều người tị nạn đã bắt đầu cuộc sinh sống tại Mỹ bằng những công việc đó. Nhiều người vừa đi làm vừa học thêm tiếng Anh hoặc một nghề chuyên môn với hy vọng sau một thời gian sẽ có thể đổi sang một nghề khác hay một công việc khác tốt hơn.

NHÂN VIÊN CHUYÊN MÔN

Đây là những người đã có được một nghề trong tay như sửa xe hơi, sửa ống nước, uốn tóc, đánh máy chữ v.v... Muốn làm nghề này phải biết khá tiếng Anh và tốt nghiệp một khóa học nghề ở Hoa Kỳ. Tùy theo khả năng và kinh nghiệm, người thợ chuyên môn có thể được trả lương rất cao. Chẳng hạn một người thợ sửa ống nước giỏi có thể kiếm được nhiều hơn tiền lương trung bình của một công tư chức.

Nhân viên chuyên môn: Thợ uốn tóc (trên đầy); Thư ký đánh máy (dưới đầy); Thợ sửa máy (bên mặt).

CÁC CHUYÊN GIA

Chuyên gia là những người tốt nghiệp ở một trường chuyên môn cao cấp hay một trường đại học. Thí dụ: giáo sư, kỹ sư, bác sĩ, luật sư v.v. Nhiều ngành chuyên môn bị những luật lệ khác nhau của mỗi tiểu bang chi phối, do đó, phạm vi hành nghề của một số chuyên gia cũng bị giới hạn. Thí dụ một bác sĩ ở tiểu bang này nếu muốn tiếp tục hành nghề khi đổi sang một tiểu bang khác thì trước hết phải trúng tuyển kỳ thi khảo hạch ở tiểu bang mới tới.

Giáo sư đang giảng bài (bên trái); Dược sĩ đang pha thuốc (bên mặt).

Làm việc kiếm thêm tiền

LÀM TOÀN THỜI GIAN

Loại việc này đòi hỏi phải làm khoảng từ 35 đến 40 giờ mỗi tuần : Giờ làm việc thông thường là từ 9 giờ sáng đến 5 giờ chiều, từ thứ hai đến thứ sáu. Có những nơi như xưởng máy, tiệm ăn, hãng buôn hay nhà thương cần hoạt động về khuya hay suốt ngày đêm thì sẽ chia nhân viên thành nhiều ca với những giờ làm việc khác nhau.

LÀM MỘT PHẦN THỜI GIAN

Số giờ làm việc loại này nhiều hay ít tùy theo trường hợp, có thể vài ba giờ tới vài chục giờ mỗi tuần. Loại việc này thích hợp với những người còn đang đi học , những bà nội trợ có chút thì giờ rảnh trong ngày hoặc những người đã có việc làm toàn thời gian nhưng muốn kiếm thêm lợi tức cho gia đình.

BẠN BÈ HAY NGƯỜI BẢO TRỢ

Thường thường, người tị nạn kiếm được việc làm là do sự chỉ dẫn hay giới thiệu của người bảo trợ, bà con hay bạn hữu. Kinh nghiệm của người đi trước có thể giúp cho ta tránh được nhiều lỗi lầm đáng tiếc trong khi kiếm việc. Nhờ sự mách bảo của họ, ta cũng có thể có được nhiều cơ hội tiến thân hơn.

SỞ TÌM VIỆC CỦA CHÍNH PHỦ

Ở các địa phương đều có văn phòng tìm việc miễn phí. Khi đến ghi tên tại đây, bạn sẽ được một người cố vấn (job counselor) lập hồ sơ lý lịch và chỉ dẫn về những công việc thích hợp hiện có. Trong trường hợp bạn cần học thêm Anh Văn hoặc một nghề chuyên môn , người đó sẽ giúp bạn ghi tên đi học những lớp đó.

Tiếp xúc với người cố vấn ở sở tìm việc

THÔNG CÁO VÀ BẢNG HIỆU

Trên bảng cáo thị ở các thư viện hay cơ sở công và tư lớn thường có niêm yết tin tức về những công việc đang có sẵn. Tại nhiều nhà hàng hay tiệm buôn người ta cũng thường treo tấm bảng 'HELP WANTED' (Cần người giúp việc). Nếu thấy thích hợp bạn có thể bước vào tiệm xin gặp người quản lý để xin việc.

QUẢNG CÁO TRÊN BÁO

Trên mỗi tờ báo đều có đăng quảng cáo của các chủ nhân muốn kiếm nhân viên giúp việc. Đặc biệt là trên trang Rao Vặt (Classified Ads), dưới mục Việc Làm (Employment), các loại công việc được xếp theo thứ tự ABC. Thí dụ: Auto Mechanics (sửa xe hơi), Dishwasher(rửa chén), hay Typist (đánh máy).

Quảng cáo thường ghi vắn tắt điều kiện tuyển dụng, lương bổng cũng với số điện thoại hay địa chỉ để liên lạc.

VĂN PHÒNG MÁCH VIỆC TỬ

Những văn phòng này thường có sẵn nhiều công việc để giới thiệu, nhưng luôn luôn tính tiền thù lao hay hoa hồng với chủ nhân hay với người kiếm việc trong trường hợp người này được thâu nhận. Nếu nhờ đến những văn phòng này, bạn cần phải hỏi rõ điều kiện giới thiệu và suy xét kỹ về sự lợi hại của những điều kiện đó đối với quyền lợi của công việc mà bạn có thể sẽ được thâu nhận.

XIN VIỆC

THẺ AN SINH XÃ HỘI VÀ I-94

Muốn đi làm ở nước Mỹ, bạn phải có số An Sinh Xã Hội (Social Security number). Ngay sau khi vào nước Mỹ, người tị nạn sẽ được cơ quan thiện nguyện hay người bảo trợ giúp làm thủ tục xin số An Sinh Xã Hội, dù chưa có thể đi làm việc ngay. Nếu sau ít ngày bạn vẫn chưa được ai giúp xin số An Sinh Xã Hội, bạn phải nhắc nhở cơ quan thiện nguyện hay người bảo trợ.

Sau khi các thủ tục đã hoàn tất, Sở An Sinh Xã Hội sẽ cấp cho bạn một tấm thẻ mang tên và số An Sinh Xã Hội của bạn. Đó là số mà mọi người sẽ mang suốt đời dù cho người đó có thay đổi bao nhiêu lần về công việc, địa chỉ, tình trạng gia đình hay cả tên của người đó nữa.

Khi đi xin việc, bạn nhớ mang theo thẻ An Sinh Xã Hội và thẻ I-94 là hai tài liệu cần thiết chứng tỏ bạn được phép kiếm việc và sinh cơ lập nghiệp ở Hoa Kỳ. Chủ nhân có thể hỏi tới những tài liệu này, và một khi đã được thâu nhận, bạn sẽ phải ghi số các tài liệu này trên các giấy tờ hành chánh và lương bổng.

BẢN LÝ LỊCH

Trước khi xin một việc làm, bạn phải soạn sẵn một bản lý lịch để có sẵn chi tiết khi điền vào mẫu đơn xin việc. Tùy theo loại công việc xin làm, bản lý lịch có thể viết dài hay ngắn nhưng ít nhất cũng phải có những chi tiết căn bản như sau:

- Tên họ, địa chỉ, và số điện thoại.
- Số thẻ An Sinh Xã Hội
- Tên và địa chỉ của những nơi làm việc hiện tại và trong quá khứ, ở Mỹ cũng như ở Việt Nam.
- Lương bổng, thời gian và loại công việc làm ở mỗi nơi.
- Các trường học, thời gian học và bằng cấp đã có, kể cả những lớp tu nghiệp hay học thêm.
- Tên và địa chỉ của ba người có thể chứng nhận tốt về khả năng và hạnh kiểm của bạn. (Nếu là người Mỹ thì càng tốt.)
- Các kinh nghiệm khác có liên hệ tới việc đang xin làm, kể cả những hoạt động thiện chí ở trong trại hay trong cộng đồng.

PHỎNG VẤN VIỆC LÀM

Khi thấy có một công việc thích hợp đang cần người, việc đầu tiên là bạn phải tiếp xúc với chủ nhân hay người đại diện, thường là bằng điện thoại. Nếu chưa quen nói tiếng Anh trong điện thoại, bạn có thể đưa bản lý lịch cho người quen nhờ gọi giúp. Mục đích cuộc tiếp xúc này là để được hẹn ngày giờ tới phỏng vấn về việc làm.

Xem bản lý lịch trong một cuộc phỏng vấn

Khi đã được hẹn phỏng vấn, bạn phải chuẩn bị sẵn các câu trả lời về lý lịch và kinh nghiệm làm việc của bạn. Ngoài ra cũng nên tìm hiểu và chuẩn bị ý kiến về công việc mà bạn muốn xin làm để có thể chứng tỏ với chủ nhân là bạn thích hợp với công việc đó.

Tới ngày phỏng vấn, bạn cần nhớ theo đúng những lời dặn sau đây:

Tới nơi hẹn đúng giờ: Phải tính trước phương tiện di chuyển và thì giờ đi tới nơi hẹn. Không nên tới trễ nhưng cũng không nên tới sớm quá. Người Mỹ rất coi trọng việc giữ đúng giờ hẹn.

Cách ăn mặc: Tùy theo loại công việc xin làm, cách ăn mặc của bạn có thể trịnh trọng hay giản dị. Nhưng dù ở trường hợp nào, quần áo và bề ngoài của bạn cũng cần phải sạch sẽ, gọn gàng.

Nên đi một mình: Nếu cần và tùy loại việc làm , bạn có thể đem theo một người để giúp việc thông dịch. Không bao giờ nên đem theo người quen để hỏi ý kiến của người đó khi trả lời các câu hỏi của chủ nhân.

Đem theo bản lý lịch: Nhờ có sẵn bản lý lịch, bạn có thể điền mẫu đơn xin việc tại chỗ được mau chóng và không sợ sai lầm trước khi tiếp xúc trực tiếp với chủ nhân.

Bình tĩnh và tự tin: Trong khi trả lời phỏng vấn, bạn cần phải chứng tỏ cho chủ nhân thấy mình có khả năng làm công việc đang xin và thích thú công việc ấy. Đừng bao giờ tỏ thái độ lúng túng hay lo ngại, nhất là cần nhìn thẳng vào mặt người phỏng vấn khi nói chuyện để tránh bị hiểu lầm là mình thiếu ngay thẳng.

Câu hỏi tế nhị: Vai trò của bạn là trả lời các câu hỏi của chủ nhân. Vì vậy chỉ nên đặt câu hỏi khi thật cần thiết hoặc khi được yêu cầu. Cần chứng tỏ cho chủ nhân thấy rằng mình rất quan tâm tới việc làm. Chỉ nên hỏi về lương bổng và các quyền lợi khác vào cuối cuộc phỏng vấn nếu chưa thấy chủ nhân đề cập đến.

Theo dõi kết quả: Trước khi cuộc phỏng vấn chấm dứt, bạn cũng có thể hỏi chủ nhân chừng nào sẽ cho biết kết quả. Nếu bạn thấy mình có hy vọng được nhận thì khi về nhà nên viết một lá thư ngắn cảm ơn chủ nhân đã bỏ thì giờ tiếp chuyện với bạn. Có thể phải nhiều ngày hay nhiều tuần sau bạn mới được biết mình có được thâu nhận hay không. Trong khi chờ đợi, bạn nên tiếp tục kiếm việc ở những nơi khác .

GIỜ LÀM VIỆC

Cần biết rõ ngày giờ làm việc trong tuần và những ngày nghỉ trong năm. Đi trễ về sớm là điều cần phải hết sức tránh. Nhân viên vi phạm nhiều lần sẽ có hồ sơ xấu và có thể bị mất việc.

NỘI QUI

Phần lớn các công ty đều có nội qui cho nhân viên. Bản nội qui thường ấn định thời gian nghỉ ăn trưa và những lần giải lao, vấn đề ăn mặc và hạnh kiểm của nhân viên, thủ tục xin nghỉ phép hay nghỉ bịnh và các luật lệ về an toàn trong xí nghiệp.

QUYỀN LỢI PHỤ

Tùy theo loại xí nghiệp và chính sách của chủ nhân, bạn có thể được hưởng nhiều quyền lợi phụ, ngoài tiền lương bổng chính. Những quyền lợi này gồm có bảo hiểm sức khỏe và bảo hiểm nhân mạng, bảo hiểm thất nghiệp, tiền hưu bổng, nghỉ thường niên và nghỉ bịnh.

TẠI SỞ LÀM

Khi bắt đầu lãm việc, có nhiều điều bạn cần phải biết:

ĐỒNG HỒ GHI GIỜ

Ngày đầu tới sở, bạn nên hỏi rõ cách ghi những giờ lãm việc và giờ nghỉ trên phiếu ghi giờ (time sheet) trong sở lãm. Nhiều sở còn có đồng hồ ghi giờ (time clock) để cho nhân viên bấm giờ tới sở và giờ ra về. Mỗi nhân viên có một tấm phiếu riêng để bấm giờ cho mỗi tuần lãm việc. Nếu sở của bạn có loại đồng hồ này, bạn cần hỏi cách sử-dụng và đừng quên bấm giờ để cho việc tính tiền lương khỏi bị sai lầm.

KHI VẮNG MẶT

Nếu vì lý do gì bạn không thể đi lãm hay tới trễ, bạn cần báo tin cho người chỉ huy biết trước càng sớm càng tốt. Khi gặp trở ngại bất thường, bạn phải kêu điện thoại cho người chỉ huy biết lý do vì sao bạn cần phải vắng mặt hay tới trễ.

THỜI GIAN THỬ VIỆC

Thường thường các chủ nhân đều áp dụng một thời gian thử việc trong vài ba tháng để có thể thẩm định khả năng và tư cách của nhân viên mới. Đây cũng là thời gian để cho nhân viên nhận xét xem công việc có hợp với sở thích hay không. Trong thời gian này, cả hai bên đều có thể chấm dứt công việc mà không bị ràng buộc bởi một điều kiện nào.

VIỆC TRẢ LƯƠNG

Bạn có thể được trả lương hàng tuần, mỗi hai tuần hay mỗi tháng một lần. Cần hỏi xem sẽ có người tới phát lương hay bạn phải đến lãnh ở chỗ nào.

CHI PHIẾU TRẢ LƯƠNG

Ở một vài nơi, lương có thể được trả bằng tiền mặt, nhưng trong hầu hết các trường hợp, lương được trả bằng chi phiếu. Một chi phiếu lương thường có hai phần: Một phần là chi phiếu chính ghi tên của bạn và số tiền lương mỗi kỳ, một phần gọi là tồn căn (stub) trên đó ghi các khoản khấu trừ trên lương bổng.

Thường thường có bốn loại tiền khấu trừ: Thuế An Sinh Xã Hội, thuế liên bang, thuế tiểu bang và tiền đóng góp của nhân viên vào quyền lợi phụ.

The sample pay stub shows typical deductions:

Deductions This Pay Period

F.I.C.A	State	Federal	Health Ins.
$7.36	$2.26	$2.26	$00.00
(1)	(2)	(3)	(4)

Gross 120.00 **Net** 106.64

1. Thuế An Sinh Xã Hội còn được gọi là F.I.C.A. Một phần số tiền này sẽ được trả lại cho bạn khi bạn tới tuổi về hưu hay bạn gặp tai nạn không thể đi làm được trước khi về hưu.

2. Thuế tiểu bang đóng cho chính phủ tiểu bang để chi tiêu vào các dịch vụ giáo dục, xã hội, điều hành guồng máy chính quyền tiểu bang, v.v.

3. Thuế liên bang đóng cho chính phủ trung ương ở thủ đô Washington, D.C. Tiền thuế này được chi tiêu vào các chương trình hoạt động trên toàn quốc (Xin xem thêm chương THUẾ VỤ để hiểu rõ hơn về thuế liên bang).

4. Tiền đóng góp vào quyền lợi phụ là khoản nhân viên phải trả thêm vào phần đóng góp của chủ nhân về quyền lợi phụ mà nhân viên được hưởng, thí dụ :bảo hiểm sức khỏe.

LÃNH CHI PHIẾU LƯƠNG

Chi phiếu lương phải được cất giữ cẩn thận, và nên đem tới ngân hàng để lãnh hay bỏ vào trương mục của bạn càng sớm càng tốt. Trước hết tách rời phần tồn căn để giữ lại lãm hồ sơ cá nhân vì bạn có thể phải xem lại để kiểm soát khi khai thuế mỗi năm. Sau đó, phải ký tên trên mặt sau của chi phiếu chính trước khi đưa cho nhân viên ngân hàng. BẠN CHỈ NÊN KÝ TÊN TRÊN CHI PHIẾU NGAY TRƯỚC KHI LÃNH TIỀN VÀ NÊN KÝ THEO THỨ TỰ CỦA TÊN GHI TRÊN MẶT CHỈ PHIẾU. Nếu chi phiếu bị mất, bạn phải thông báo ngay cho người chỉ huy biết để kịp ngăn chận mọi hành động lãnh tiền của kẻ gian.

NGHIỆP ĐOÀN

Tại một xí nghiệp, nhân viên có thể là thành phần của nghiệp đoàn. Việc gia nhập nghiệp đoàn hoàn toàn tùy ý của nhân viên. Tùy theo loại xí nghiệp hay công việc, nhân viên có thể phải hội đủ một số điều kiện mới được gia nhập nghiệp đoàn. Hội viên của nghiệp đoàn phải đóng tiền niên liễm hàng năm. Bạn nên tìm hiểu các quyền lợi và bổn phận của đoàn viên trước khi xin gia nhập.

CÓ NHIỀU TRƯỜNG HỢP CHỦ NHÂN CHO NHÂN VIÊN ĐƯỢC HUẤN LUYỆN NGAY TẠI SỞ LÀM ĐỂ TIẾN THÂN NẾU NHẬN THẤY NGƯỜI ĐÓ CÓ KHẢ NĂNG VÀ Ý CHÍ.

CÁC LỚP DẠY NGHỀ

Như trên đã nói, để sớm có được một nghề chuyên môn với đồng lương khá cao bạn cần phải biết đủ tiếng Anh để có thể theo học các lớp dạy nghề chuyên môn như đánh máy, sửa xe hôi, lãm đồ mộc, v.v. Chính phủ có tài trợ cho nhiều chương trình dạy tiếng Anh và dạy nghề miễn phí cho người tị nạn.

CHƯƠNG TRÌNH GIÁO DỤC TRÁNG NIÊN

Ở nhiều địa phương còn có chương trình giáo dục tráng niên dạy Anh Văn và các loại nghề nghiệp cho những người từ 16 tuổi trở lên. Chương trình này thường tổ chức các lớp buổi tối theo theo tinh tam cá nguyệt. Học viên phải trả tiền học phí nhưng tương đối nhẹ. Trước khi khai giảng mỗi khóa văn phòng giáo dục Tráng Niên thường phát một bản chương trình có ghi đầy đủ chi tiết về các môn học, nơi học và học phí.

TRƯỜNG KỸ THUẬT VÀ CHUYÊN NGHIỆP

Nhiều nơi có các trường kỹ thuật và chuyên nghiệp ở trình độ trung học và đại học. Tùy theo trình độ và môn học, học viên các trường này đều được cấp văn bằng hay chứng chỉ khi tốt nghiệp.

ĐẠI HỌC CỘNG ĐỒNG

Các trường Đại Học Cộng Đồng (Community College) cũng có mở nhiều lớp dạy Anh Văn và huấn nghệ rất tốt. Học phí thường cao hơn các lớp Giáo Dục Tráng Niên nhưng những học viên có lợi tức thấp đều có thể xin chính phủ trợ cấp một loại học bổng đặc biệt gọi là Trợ Cấp Giáo Dục Căn Bản (Basic Education Opportunity Grant, viết tắt là B.E.O.G.) đủ để trả học phí, tiền mua sách và chi phí xe cộ.

CÁC LỚP HỌC TƯ

Có nhiều trường tư mở các lớp dạy nghề chuyên môn và quảng cáo rất hay, đặc biệt về sự giới thiệu việc làm cho học viên sau khi tốt nghiệp. Học phí thường khá cao và không phải trường nào cũng chấp thuận cho học viên trả bằng học bổng Trợ Cấp Giáo Dục Căn Bản. Trước khi chọn một trường nào bạn cần dò hỏi kỹ về giá trị của trường đó thay vì chỉ tin vào những lời quảng cáo hấp dẫn của họ.

Nhiều xí nghiệp sẵn sàng trả học phí cho nhân viên nào muốn đi học thêm để được thăng tiến trong nghề nghiệp. Nên nhớ rằng tốt nghiệp một chương trình huấn nghệ không tất nhiên là sẽ có việc làm hay được thăng chức. Những cơ hội đó đều tùy thuộc vào:

- Thị trường việc làm ở trong vùng.
- Khả năng chuyên môn của bạn.
- Khả năng Anh ngữ của bạn.

CHƯƠNG TRÌNH CETA

Một loại chươngtrình được nói đến nhiều nhất là chương trình 'Xi.Ta' (CETA) tức là tên viết tắt của đạo luật về chương trình huấn nghệ Comprehensive Employment and Training Act. Ở nhiều nơi, người tị nạn theo học chương trình CETA còn được trợ cấp một số tiền nhỏ trong thời gian đi học. Chỉ những người nào muốn trở thành nhân viên hay thợ chuyên môn thì hãy ghi tên học chương trình này và nhiều khi phải chờ đợi cả mấy tháng mới được gọi đi học. Nếu muốn biết thêm về chương trình CETA, bạn có thể gọi số điện thoại miễn phí, hoặc văn phòng CETA địa phương.

XIN XEM BẢNG SỐ ĐIỆN THOẠI
Ở CUỐI CHƯƠNG SÁCH NÀY.

CHƯƠNG TRÌNH HUẤN NGHỆ THANH NIÊN

Đây là chương trình của bộ Lao Động nhằm giúp cho thanh niên nam nữ từ 16 đến 21 tuổi thuộc gia đình nghèo có thể vừa tiếp tục ở bậc trung học hay đại học vừa được huấn luyện thêm một nghề chuyên môn. Chương trình này tiếng Anh gọi là 'Dóp - Co' (Job Corps). Học viên được ăn ở miễn phí trong trường và được cấp thêm tiền túi trong thời gian theo học, từ sáu tháng đến hai năm. Khi tốt nghiệp, học viên lại được cấp thêm một số tiền gọi là tiền định cư để có thì giờ chuẩn bị kiếm công ăn việc làm và bắt đầu cuộc sống mới. Có nhiều nghề chuyên môn được dạy trong chương trình Dóp-Co như: thư ký, y tá, đầu bếp, sửa xe hỏi, sửa ti-vi, làm đồ mộc, v.v. Muốn biết thêm chi tiết, bạn hãy gọi số điện thoại miễn phí: (800) 424-2925. Tại đây có các chuyên viên người Đông Dương giải đáp.

Học sửa máy xe hơi

ĐỔI VIỆC

Trong khi làm việc ở một nơi nào, bạn vẫn có thể để ý kiếm một việc làm khác tốt hơn. Khi có cơ hội, bạn có thể đổi việc mà không làm cho chủ nhân phải tức giận, miễn là:

1. Bạn phải chắc chắn về công việc mới kiếm được.

2. Bạn phải báo trước cho chủ nhân ít nhất là hai tuần lễ để họ có đủ thì giờ kiếm người thay thế. Chủ nhân mới thường hỏi ý kiến của chủ nhân cũ về khả năng và hạnh kiểm của người đến xin việc. Có nhiều khi bạn cũng cần có thư giới thiệu của một chủ nhân cũ. Ý kiến tốt hay xấu của người này có thể có ảnh hưởng nhiều đến tương lai thăng tiến của bạn.

MẪU ĐƠN XIN VIỆC

1. Title of position _____ Beginning date _____ Salary _____
2. Name Mr / Mrs / Miss _____ Last(Print) First Middle (Maiden name)
3. Mailing address _____ Home telephone _____ Street and No, City State Zip code Attienese no;
4. How long immediately preceding this date have you lived in this County ? _____
5. In case of accident,notify _____ Address _____ Phone _____
6. Age _____ Date of birth _____ Social Security No. _____ U.S. Citizen? _____
7. Marial Status: Single _____ Married _____ Widowed _____ Seperated _____ Divorced _____
8. If married, spouse employed by _____ City _____
9. List ages and relationship of all persons dependent upon you _____
10. Indicate any diseases or physical disability , defect, or infirmity _____ Indicate nature and extent of handicap, wether permanent , and wether military service - connected _____
11. Circle the highest grate you completed in each school — Name and location of school — Date

High School	9	10	11	12		Course	
College	1	2	3	4		Major	Minors
Post-grad: Semester Hrs _____						Course	
Professional/vocational schools						Course (if part-time, indicate)	

12. Give your complete employment record during the last 5 years,and ALSO any earlier experience of the kind required for this kind of position. List your positions in the order of dates, your present or most recent position first.

From Mo./ Yr.	To Mo./ Yr.	Employer's name, address,telephone number and name of last supervisor	Salary	Position-state your title, describe duties	Reason for leaving

13. What are your hobbies and interests? _____
14. Applicant's Signature _____ Date _____

BẢNG KIỂM ĐIỂM

- Tiếp xúc với cơ quan định cư hay phòng tìm việc để được phỏng vấn và lập hồ sơ.
- Tìm hiểu xem có những chương trình huấn nghệ nào có sẵn trong vùng.
- Tìm biết địa chỉ của những trung tâm tìm việc tại địa phương.
- Tìm người có thể cố vấn về các dự định công ấn việc lãm.
- Tìm hiểu cách làm bản lý lịch bằng cách nhờ người bảo trợ hay bạn bè chỉ dẫn.
- Học cách điền đơn xin việc lãm bằng cách dùng mẫu đơn trong sách này.
- Yêu cầu người bảo trợ thực tập phỏng vấn bạn về trường hợp xin việc lãm.
- Tìm hiểu rõ vấn đề bảo hiểm sức khỏe và các quyền lợi khác do việc lãm đem lại.
- Biết cách ăn mặc thích hợp với công việc lãm.
- Tìm hiểu cách thiết lập và duy trì mối liên hệ tốt đẹp với chủ nhân.
- Tìm hiểu cách giữ vững công việc và các cơ hội tiến thân.

CÁC SỐ ĐIỆN THOẠI CẦN THIẾT LIÊN QUAN ĐẾN VIỆC LÀM VÀ HUẤN NGHỆ

DỐP-CƠ (JOB CORPS) : Số miễn phí (800) 424-2925
Số địa phương

CHƯƠNG TRÌNH CETA: Số miễn phí (800) 424-2925
Số địa phương

SỞ TÌM VIỆC CỦA TIỂU BANG: _____

CHƯƠNG TRÌNH GIÁO DỤC THÁNG NIÊN : _____

ĐẠI HỌC CỘNG ĐỒNG : _____

HỘI ĐOÀN TƯƠNG TRỢ : _____

NGƯỜI BẢO TRỢ : _____

GIÁO DỤC Ở HOA KỲ

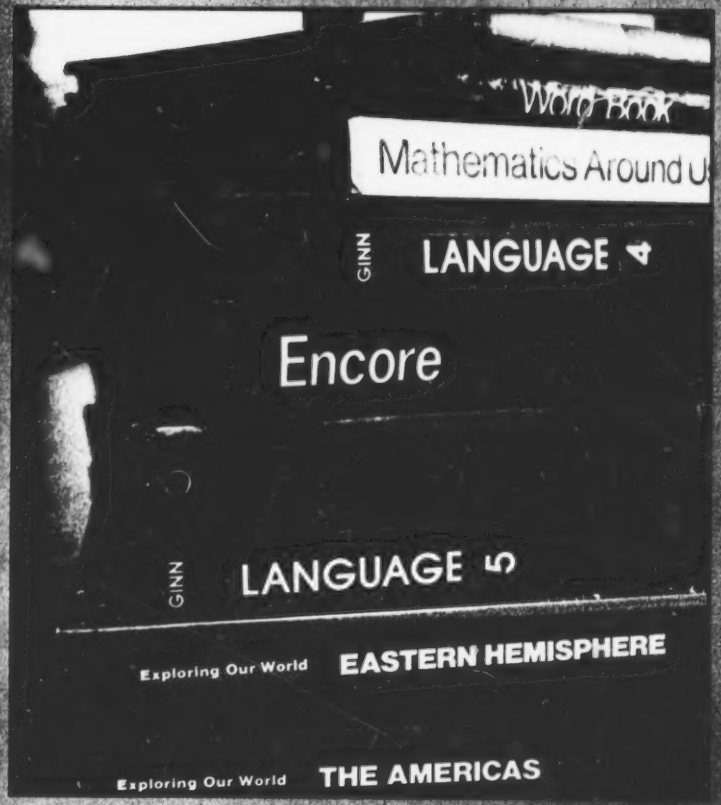

TRONG CHƯƠNG NÀY

CÔ LAN ĐI HỌC TIẾNG ANH 69-70

Hệ-Thống Giáo-Dục Hoa-Kỳ 71
Trường Công và Trường Tư 72
Chương Trình Đặc Biệt 73
Lớp Vỡ Lòng và Mẫu Giáo 73
Ghi Tên Học Cho Con Em 74
Những Điều Cần Biết Về Nhà Trường 75
Phương Tiện Chuyên Chở 75
Niên Khóa 75
Giờ Học 75
Bữa Ăn Trưa 76
Sách Học 76
Lớp Anh Văn và Song Ngữ 76

Đặc Tính Giáo Dục Hoa Kỳ 77
Môn Học 77
Giáo Sư 77
Phương Pháp Học 78
Cố Vấn và Y Tá 78
Phê Điểm 79
Thể Dục 79
Giáo Dục Sinh Lý 80
Hoạt Động Ngoài Chương Trình 80
Các môn Hướng nghiệp 81
Kỷ luật Học đường 81
Vai Trò Của Phụ Huynh 82
Vừa Đi Học Vừa Đi Làm 83
Đại Học Và Chuyên Nghiệp 84

Giáo Dục Tráng Niên 85
Học Anh Văn 85
Chương trình Dạy nghề 86

Bảng Kiểm Điểm 87

74

CÔ LAN ĐI HỌC TIẾNG ANH

Ông Nam và gia đình hăng hái bắt đầu cuộc sống mới tại Hoa Kỳ. Ngay sau khi tới nơi, ông xin học cho các con; riêng ông ta thì nhờ có ba con giúp đỡ nên cũng kiếm được một việc làm tại một xưởng tại địa phương. Mọi người đều có vẻ thích ứng tốt với hoàn cảnh mới, chỉ trừ có cô Lan, người em gái của ông Nam, năm nay 30 tuổi. Cô Lan cũng có việc làm bán-thời-gian để góp thêm vào lợi tức của gia đình, nhưng cô chỉ buồn nỗi không nói được tiếng Anh. Như vậy thì làm sao tiến được trên đất nước Mỹ này?

Một hôm trong lúc làm việc cô nói chuyện với một người bạn đã sống lâu năm trên đất Mỹ và phàn nàn rằng cô cảm thấy chán nản vì muốn đi đâu cũng phải có người thông ngôn. Bạn cô hỏi tại sao không theo học lớp ESL (lớp tiếng Anh dành cho người ngoại quốc). Cô Lan nghĩ rằng với cỡ tuổi cô thì không thể đi học được nữa và chắc có thử đi thì cũng gặp nhiều khó khăn.

Bạn cô giải thích là ở Mỹ, tại trường có học trò đủ cỡ tuổi và đủ mọi quốc tịch, và đã có lần cô ấy theo học một lớp buổi tối, học tiếng Anh và gặp nhiều người thuộc nhiều nước khác nhau, đàn ông có, đàn bà có, và lớn tuổi hơn cô. Cô Lan nhờ cô bạn coi xem hiện có còn loại lớp học như thế không, để xin cho cô theo học, càng sớm càng tốt. Cô bạn đó tìm được cho cô Lan một lớp buổi chiều và như vậy cô Lan vừa có thể đi học vừa vẫn tiếp tục việc làm bán-thời-gian của cô.

Sau khi theo học xong lớp này, vì tiếng Anh của cô tiến bộ nhiều nên cô Lan đã kiếm được việc làm tốt hơn. Hiện nay cô vẫn luyện thêm tiếng Anh đều đều và còn ghi tên theo học một lớp khác với hy vọng gia tăng thêm kiến thức tổng quát.

TRONG MỘT XÃ HỘI TỰ DO, GIÁO DỤC KHÔNG PHẢI CHỈ LÀ MỘT PHƯƠNG TIỆN CUNG CẤP CHO CON NGƯỜI SỰ HIỂU BIẾT TỔNG QUÁT VÀ KHẢ NĂNG NGHỀ NGHIỆP ĐỂ SINH SỐNG ; GIÁO DỤC CÒN ĐƯỢC COI NHƯ MỘT ĐIỀU KIỆN CẦN THIẾT ĐỂ BẢO VỆ TỰ DO VÀ DÂN CHỦ. BỞI VẬY, ĐI HỌC VỪA LÀ MỘT QUYỀN LỢI VỪA LÀ MỘT BỔN PHẬN CỦA TẤT CẢ MỌI CÔNG DÂN.

Ở Hoa Kỳ, mọi trẻ em đều có quyền đi học miễn phí tại các trường công lập từ lớp 1 đến lớp 12, và tại hầu hết các tiểu bang, luật cưỡng bách giáo dục áp dụng cho mọi trẻ em từ 6 tuổi cho đến 16 tuổi. Phụ huynh có trách nhiệm phải cho con em mình đi học.

Cũng như tại hầu hết các nước khác, hệ thống giáo dục Hoa Kỳ gồm ba cấp căn bản là Tiểu học, Trung học và Đại học. Tuy nhiên về cách tổ chức và chương trình học thì nền giáo dục Hoa Kỳ có nhiều điểm khác biệt. Vì tôn trọng cá tính địa phương, Hoa Kỳ không có một chương trình học thống nhất cho toàn quốc, ngay từ cấp Tiểu học và Trung học.

Thông thường, cấp Tiểu học gồm từ lớp 1 đến lớp 8 tức là cho trẻ em từ 6 đến 13 tuổi, và cấp Trung học gồm lớp 9 đến lớp 12 tức là cho trẻ em khoảng 14 đến 17 hay 18 tuổi. Ở nhiều nơi, sự phân chia các lớp giữa hai cấp này có thể khác nhau, chẳng hạn: Tiểu học từ lớp 1 đến lớp 6, Sơ-trung (Junior High School) từ lớp 7 đến lớp 9, và Cao-trung (Senior High School) từ lớp 10 đến lớp 12.

TRƯỜNG CÔNG VÀ TRƯỜNG TƯ

Hầu hết các trường trung tiểu học ở Hoa Kỳ là trường công, do bộ Giáo Dục tiểu bang quản trị. Các trường tư thuộc hai cấp này thường do các nhóm tôn giáo thiết lập và điều khiển, và học phí thường rất cao.

CHƯƠNG TRÌNH ĐẶC BIỆT

Hầu hết các trường đều có những lớp dành riêng cho các trẻ em chậm trí, nếu có nhu cầu. Ngoài ra còn có trường cho người điếc và trường cho người mù. Nhiều trường còn có chương trình dành riêng cho những trẻ em có biệt tài hay xuất sắc phi thường.

LỚP VỠ LÒNG VÀ MẪU GIÁO

Mặc dầu trẻ em chỉ bắt buộc đi học năm lên 6 tuổi, hầu hết mọi nơi đều có những trường dành cho các trẻ nhỏ tuổi hơn, có khi bắt đầu từ 2 tuổi.

Những trường này có mục đích chuẩn bị cho trẻ có đủ khả năng thích ứng khi chúng chính thức bắt đầu bậc tiểu học năm 6 tuổi, đồng thời cũng giúp cho cha mẹ có con nhỏ có thể đi làm để kiếm thêm lợi tức.

Những trường này thường được gọi là MẪU GIÁO HAY VƯỜN TRẺ, phần lớn của tư nhân và có thâu học phí. Những gia đình kém lợi tức có thể xin cho trẻ nhỏ vào các lớp VỠ LÒNG (Head Start) miễn phí, cha mẹ có con em nhỏ cũng có thể xin gửi chúng ở những trung tâm giữ trẻ (day care center) trong thời gian đi làm. Khi tan sở mới ghé đón chúng về nhà.

GHI TÊN HỌC CHO CON EM

Để cho con em khỏi bị thiệt thòi, phụ huynh phải lo xin học cho chúng càng sớm càng tốt. Trước hết, phải hỏi xem trường nào gần và thích hợp nhất. Sau đó, cần liên lạc với nhà trường để hẹn ngày giờ tới ghi tên học cho con em. Nếu cần, nên nhờ một người nói giỏi tiếng Anh cùng đi để giúp việc thông dịch và điền các mẫu giấy tờ. Ngoài ra cũng nên đem theo các giấy tờ sau đây của con em, nếu có sẵn:

- Thẻ I-94.
- Khai sanh hay giấy rửa tội.
- Giấy chứng nhận có đủ sức khoẻ và đã chích ngừa các bệnh ho gà, tê liệt, v.v.
- Giấy tờ chứng minh địa chỉ của bạn thuộc khu vực thâu nhận của nhà trường. Thí dụ bằng lái xe hay hợp đồng thuê nhà.

Những trẻ em trên 6 tuổi có thể được nhà trường cho làm bài trắc nghiệm để xếp vào lớp thích hợp với trình độ của trẻ.

Đây không phải là bài thi nhập học, vì không có trường nào có quyền từ chối thâu nhận học sinh vì lý do khả năng học vấn.

PHƯƠNG TIỆN CHUYÊN CHỞ

Nếu trường có xe buýt đưa rước học sinh, cần hỏi về GIỜ và ĐỊA ĐIỂM đưa rước. Nếu trường không có xe và nếu nhà ở xa, cần hỏi xem phương tiện chuyên chở nào thuận lợi nhất.

NIÊN KHÓA

Niên khóa thường bắt đầu vào tháng Chín và chấm dứt vào tháng Sáu. Từ tháng Sáu đến tháng Tám là thời gian nghỉ Hè. Nhà trường thường có các lớp Hè để cho học sinh bổ túc môn nào kém hoặc lấy thêm môn học khác. Trong năm, học sinh còn có vài kỳ nghỉ ngắn hạn vào dịp lễ Giáng sinh và Phục sinh, và một số ngày lễ khác.

GIỜ HỌC

Trẻ em đi học năm ngày mỗi tuần, trung bình mỗi ngày sáu tiếng đồng hồ, không kể giờ ăn trưa. Trường học bắt đầu từ 8 hay 9 giờ sáng và chấm dứt trong khoảng từ 2 giờ 30 đến 4 giờ chiều.

BỮA ĂN TRƯA

Hầu hết mọi trường đều có quán ăn để cho học sinh tới ăn trưa. Học sinh có thể mang đồ ăn theo hoặc mua đồ tại quán với giá rẻ. Những gia đình có lợi tức thấp có thể xin nhà trường cho con em được ăn trưa (hoặc ăn sáng) miễn phí. Phụ huynh có thể hỏi mẫu đơn xin ăn trưa miễn phí (free lunch) tại văn phòng nhà trường vào đầu mỗi niên học.

SÁCH HỌC

Các trường công lập đều có thư viện cho học trò mượn sách học suốt năm. Những sách này phải được giữ gìn cẩn thận và trả lại cho trường vào cuối năm học. Nếu học trò làm mất hay làm hư sách, phụ huynh sẽ phải đền tiền cho nhà trường mua sách mới thay thế.

LỚP ANH VĂN VÀ SONG NGỮ

Nhiều trường có lớp hay thầy dạy riêng Anh-văn cho học trò mới người ngoại quốc. Có một số trường lại có lớp dạy bằng tiếng mẹ đẻ của học sinh chung với tiếng Anh, gọi là chương trình song ngữ.

MÔN HỌC

Tất cả các trường công lập ở Mỹ đều có một số môn học căn bản giống nhau, như Anh-văn, Toán, Khoa học, Lịch sử và Thể dục. Tại mỗi lớp, học sinh có một số môn học bắt buộc và một số môn được lựa chọn. Tùy theo chính sách giáo dục của mỗi địa phương, chương trình học của mỗi lớp có thể khác nhau. Thường thường, càng lên lớp cao hơn, các môn học bắt buộc sẽ càng bớt đi và các môn lựa chọn càng nhiều hơn.

GIÁO SƯ

Tại những năm đầu tiểu học, học sinh thường chỉ có một thầy hay một cô giáo phụ trách dạy tất cả các môn. Từ những năm cuối tiểu học, các lớp bắt đầu có một số thầy dạy khác nhau. Ở cấp trung học, mỗi môn sẽ do một giáo sư phụ trách, và học sinh đổi phòng học sau mỗi giờ để học môn khác với thầy khác.

78

CỐ VẤN VÀ Y TÁ

Hầu hết các trường đều có cố vấn và y tá. Cố vấn giáo dục giúp học sinh lựa chọn môn học thích hợp, đồng thời cũng giúp giải quyết những khó khăn riêng của học sinh. Y tá phụ trách theo dõi tình trạng sức khỏe tổng quát của học sinh như cân, đo, thử mắt,v.v. , và lo kiếm phương tiện cấp cứu khi cần thiết.

PHƯƠNG PHÁP HỌC

Nguyên tắc căn bản của nền giáo dục Hoa Kỳ là 'vừa học vừa hành'. Trong lớp, học sinh được khuyến khích tìm tòi hiểu biết hơn là thụ động ghi nhớ những điều giảng dạy của giáo sư. Học sinh thường được giao cho các đề tài cần phải tham khảo trong các thư viện hoặc các công tác nghiên cứu khoa học cần phải thực hành trong các phòng thí nghiệm. Học sinh cũng phải tích cực tham gia những cuộc thảo luận trong lớp, nhất là về các đề tài văn chương, lịch sử và khoa học nhân văn khác.

84

PHÊ ĐIỂM

Khi phê điểm học sinh, giáo sư thường kiểm điểm kết quả các bài trắc nghiệm và xét xem học sinh có đi học đều, có chậm làm bài hoặc có chịu tham gia thảo luận hay không. Cách phê điểm thông thường nhất là từ 0 đến 100 và xếp theo hạng từ A tới F. A là hạng cao nhất và F là hạng chót và cũng là điểm loại. Phiếu phê điểm thường được gửi cho phụ huynh vào cuối mỗi tam cá nguyệt để phụ huynh có thể theo dõi việc học của con em. Học sinh không phải thi lên lớp vào cuối năm nhưng tùy theo điểm sắp hạng sẽ được vào những lớp có trình độ tương tự. Học hết lớp 12, học sinh sẽ được cấp văn bằng tốt nghiệp trung học. Tại một vài nơi, học sinh phải qua một số bài thi tối thiểu mới được chứng nhận tốt nghiệp trung học. Đôi khi các học sinh các trường công trên toàn quốc phải làm một số bài trắc nghiệm giống nhau. Mục đích chỉ để so sánh trình độ học sinh giữa các trường và do đó xác định được giá trị của mỗi trường.

THỂ DỤC

Người Mỹ coi thể dục cũng quan trọng như sự mở mang tâm trí. Vì vậy, tại các trường, các môn thể dục và thể thao của học sinh nam cũng như nữ đều được tích cực cổ võ và tham gia.
Hầu hết các trường trung học đều có chung một giờ thể dục mỗi ngày. Học sinh nam nữ được huấn luyện và tập dượt chung nhưng có những khu
riêng để thay đồ và tắm sau
giờ thể dục.

GIÁO DỤC SINH LÝ

Nhiều trường có mở lớp dạy về cơ cấu và sự phát triển sinh lý của con người. Trong chương trình này có phần chỉ dẫn về sự kiểm soát sanh đẻ và chiếu phim về sự sanh đẻ. Đây là một trong những môn nhiệm ý (electiv và phụ huynh có thể ký giấy không để cho con em mình tham dự những giờ chiếu phim về sanh đẻ và giảng dạy về sự kiểm soát sanh đẻ nếu muốn.

HOẠT ĐỘNG NGOÀI CHƯƠNG TRÌNH

Ngoài các môn học trong chương trình, nhà trường còn tổ chức nhiều sinh hoạt thể thao và văn nghệ như các đội banh, ban nhạc, kịch nghệ, báo chí, v.v. để cho học sinh tham dự và thi đua với các trường khác.

CÁC MÔN HƯỚNG NGHIỆP

Để giúp cho các học sinh dễ kiếm việc làm ngay sau khi tốt nghiệp trung học, các môn nhiệm ý (elective) tại các trường Trung học thường gồm có : học lái xe hơi, sửa xe hơi, làm đồ mộc, nữ công gia chánh, đánh máy v.v.

KỶ LUẬT HỌC ĐƯỜNG

Học sinh phải đi học đều và làm bài đầy đủ. Nếu đi trễ hay vắng mặt ngày nào thì phụ huynh phải viết giấy giải thích lý do. Học sinh thường đi trễ, bỏ lớp, hay không chịu làm bài sẽ bị trừng phạt.

Ở Hoa Kỳ, học sinh không bị phạt bằng cách đánh đòn dù là học sinh nhỏ tuổi ở các lớp dưới. Tuy nhiên có một số ít trường tư thục vẫn còn áp dụng cách phạt đòn với sự đồng ý của cha mẹ học sinh. Các hình phạt thông thường nhất là bắt ở lại lớp để làm bài thêm, tạm đuổi học để cảnh cáo hoặc đuổi luôn nếu phạm lỗi nhiều lần hay phạm lỗi quá nặng, cấm tham dự các hoạt động của nhà trường v.v..

Trong các lỗi lầm về hạnh kiểm của học sinh, việc gian lận trong các bài làm ở trường hay trong công tác được giao về nhà làm đều bị coi là lỗi nặng.

82

VAI TRÒ CỦA PHỤ HUYNH

Phụ huynh ở Hoa Kỳ rất hăng hái tham gia vào việc giáo dục con em tại học đường. Phụ huynh thường được mời tới trường quan sát việc học hành của học sinh và thảo luận với các giáo sư về các ưu điểm hay khuyết điểm của con em mình. Hầu hết mọi trường đều có Hội Phụ Huynh và Giáo Sư (Parent-Teacher Association , thường gọi tắt là P.T.A.) . Tại các phiên họp thường xuyên của Hội này, phụ huynh thường đóng góp ý kiến về chính sách và chương trình học của nhà trường , về các biện pháp cải tiến và phát triển học đường.

Nhà trường cũng thường gửi phiếu phê điểm về cho phụ huynh xem xét và ký tên. Thỉnh thoảng, phụ huynh cũng được yêu cầu ký giấy chấp thuận cho con em mình tham dự một môn thể thao hay những chuyến đi quan sát và học hỏi ở ngoài thành phố.

VỪA ĐI HỌC VỪA ĐI LÀM

Có nhiều học sinh làm việc kiếm thêm tiền trước hay sau giờ học, hay vào những ngày nghỉ cuối tuần. Những việc này thường là đưa báo, giữ trẻ, phụ bếp nhà hàng hay xếp dọn ở siêu thị.

Trong những tháng Hè, học sinh có thể làm việc toàn thời gian và kiếm được nhiều tiền hơn.

Nhiều trường có chương trình kiếm việc cho học sinh trong những tháng Hè, nhất là học sinh thuộc những gia đình kém lợi tức. Gần tới kỳ nghỉ Hè, học sinh cần liên lạc với nhà trường để hỏi lấy mẫu đơn xin việc trong dịp Hè.

BẰNG TƯƠNG ĐƯƠNG TRUNG HỌC

Những người lớn chưa học hết bậc trung học có thể tham dự những lớp đặc biệt buổi tối huấn luyện cho họ thi lấy văn bằng tương đương với bằng tốt nghiệp trung học.

ĐẠI HỌC VÀ CHUYÊN NGHIỆP

Tất cả các trường Đại học và chuyên nghiệp đều lấy học phí, dù là trường công lập. Học phí ở đại học công rẻ hơn đại học tư, nhất là nếu học ở một trường thuộc tiểu-bang mình cư ngụ. Nếu đủ điều kiện, sinh viên có thể xin nhiều loại trợ cấp khác nhau, như: Trợ Cấp Căn Bản (Basic Grant) của Chính phủ Liên bang, học bổng của tiểu bang, học bổng của nhà trường. Ngoài ra, còn có thể vay tiền với lãi suất thấp và chỉ phải trả dần sau khi tốt nghiệp.

Chương trình ở đại học rất uyển chuyển để cho những sinh viên không thể đi học toàn thời gian có thể vừa đi học vừa đi làm và tốt nghiệp trong một thời gian lâu hơn. Muốn lên đại học, học sinh phải dự một trong hai kỳ thi tuyển, tức là Trắc nghiệm Đại học Mỹ (ACT) hay Trắc nghiệm Khả năng Học vấn (SAT). Ngay từ lớp 11, các trường đã báo cho học sinh biết ngày và nơi thi các loại trắc nghiệm này. Sinh viên ngoại quốc có thể còn phải thi trắc nghiệm khả năng Anh ngữ. Học sinh phải làm các thủ tục ghi danh và xin học bổng rất sớm. Phải nạp đơn xin nhiều trường để hy vọng ít nhất cũng được nhận vào một nơi. Hạn chót ghi danh thường là tháng Giêng , vì vậy, học sinh phải chuẩn bị sớm để kịp hoàn tất mọi thủ tục.

HỌC ANH VĂN

Hầu hết mọi nơi trên nước Mỹ đều có những lớp dạy tiếng Anh cho người ngoại quốc. Có nhiều lớp miễn phí nhưng cũng có những lớp phải trả tiền.

- Chương trình cho Người Tị Nạn, do Chính phủ tài trợ, đặc biệt dạy tiếng Anh cho người tị nạn.
- Hội Thiện Nguyện, ở địa phương, đôi khi có tổ chức lớp dạy Anh văn cho người tị nạn.
- Nhà Thờ, hay các nhóm tôn giáo, cũng mở lớp dạy tiếng Anh cho người ngoại quốc.
- Các Hội đoàn Tương trợ Đông dương, đã bắt đầu tổ chức các lớp dạy tiếng Anh cho từng nhóm chủng tộc.
- Giáo dục Tráng niên rất phổ thông cho người ngoại quốc ở mọi trình độ. Các lớp nầy thường dạy vào buổi tối và học phí rất hạ.
- Đại học Cộng đồng thường mở lớp Anh văn cho trình độ từ trung cấp trở lên. Học phí cao nhưng sinh viên có thể xin trợ cấp học bổng.
- Các Trường Sinh ngữ Tư nhân tính học phí cao hơn các loại trường khác.

CHƯƠNG TRÌNH DẠY NGHỀ

Nhiều người tị nạn khó kiếm được việc làm không những vì vấn đề ngôn ngữ mà còn vì nghề nghiệp không thích hợp, hoặc vì kỹ thuật thực hành ở Mỹ không giống như ở Việt Nam. Có nhiều người muốn đổi nghề để có thể kiếm việc được dễ hòn hay được lương cao hớn.

Có nhiều lớp dạy nghề miễn phí như chương trình Xi-Ta (CETA) hay Dốp-Co (Job Corps) do Chính phủ tài trợ, và những lớp huấn nghệ khác tại các lớp Giáo dục Tráng niên, Đại học Cộng đồng hay các lớp học tư.

Nếu muốn tham dự chương trình dạy nghề này, bạn cần hỏi thêm về các lớp có sẵn tại địa phương bạn cư ngụ và chọn lựa một nơi học thích hợp. Xin xem thêm chương VIỆC LÀM trong sách này để biết rõ thêm chi tiết về các chương trình Anh văn và huấn nghệ.

BẢNG KIỂM ĐIỂM

- Cho con cái chích ngừa và giữ hồ sơ để dùng vào việc ghi tên xin học cho chúng.
- Xin học cho con cái tuỳ theo lứa tuổi của chúng.
- Tìm cách xin học Anh văn cho những người trong gia đình không thể đi học toàn thời gian.
- Tìm hiểu hệ thống giáo dục Hoa Kỳ và các đặc tính của hệ thống đó.
- Tham khảo với người bảo trợ và những người đồng hướng về các nguyên-tắc giáo dục của Mỹ và so sánh để tìm sự khác biệt với hệ thống giáo dục Việt nam.
- Tìm hiểu xem có những nơi nào có lớp dạy Anh văn thích hợp.
- Tìm hiểu về các dịch vụ và các nơi giữ trẻ ở Hoa Kỳ.

TRONG CHƯƠNG NÀY

ÔNG HÙNG ĐI THUÊ NHÀ 91

Nhà Cửa 93
Nhà Chung Cư 93
Căn Phố 94
Nhà Biệt Lập 94

Các Phòng Ở Trong Nhà 95
Nhà Bếp 95
Phòng Tắm 97
Phòng Khách và Phòng Ăn 98
Phòng Ngủ 98
Đồ Đạc và Vật Dụng 99

Bên Ngoài Nhà 100
Các Điều Kiện Mướn Nhà 101
Hợp Đồng 101
Các Loại Tiền Phải Trả 102
Thời Hạn 102
Các Tiện Nghi Công Cộng 102

Chăm Nom Nhà Cửa 103
Quét Dọn và Lau Chùi 104
Máy Giặt và Máy Sấy 105
Đổ Rác 106
Máy Lạnh và Máy Sưởi 107

Mấy Điều Cần Thiết 108

Vệ Sinh và Trật Tự 109

Các Biện Pháp An Toàn 110
Ngừa Kẻ Gian 110
Để Tránh Tai Nạn Trong Nhà 111
Ngừa Trúng Độc 111
Ngừa Điện Giật 111
Ngừa Hỏa Hoạn 112
Ngừa Hỏi Ga 112

Bảng Kiểm Điểm 113

Bảng Số Điện Thoại Khẩn Cấp 114

ÔNG HÙNG ĐI THUÊ NHÀ

Ông bà Hùng đã ở nước Mỹ được vài năm. Gần đây, gia đình người em ông Hùng mới từ một trại tị nạn Đông Nam Á tới đây. Anh em được đoàn tụ, thực là vui mừng, nhưng trước mặt phải giải quyết ngay một khó khăn là vấn đề nhà ở. Nhà ông Hùng chỉ có một phòng ngủ, mà gia đình người em thì gồm 4 người, và chắc là người chủ nhà sẽ không cho phép đông người như vậy ở chung.

Hai anh em dành ngày cuối tuần để kiếm chỗ ở cho gia đình mới tới. Họ đi vòng các khu nhà ở quanh đó và chỗ nào có treo biển có phòng cho thuê cũng đều đến ghi tên. Ông Hùng cũng đọc mục rao vặt trên báo để xem có chỗ cho thuê nào giá phải chăng. Sau cùng, ông kiếm được một căn trong chung cư có hai phòng ngủ và gọi điện thoại để hẹn tới xem nhà ngay hôm sau.

Trước khi xem nhà, hai anh em ông Hùng đi vòng xem xét quanh vùng, để ý tìm xem đường xe di chuyển, khu thương xá, trường học công ra sao. Sau đó họ vào xem căn nhà trong chung cư và ghi vào giấy những đồ cần phải mua thêm, như thảm trải sàn nhà. Chủ nhà chuận cho thuê với điều kiện là ông Hùng phải đồng ký vào hợp đồng thuê nhà vì em ông vừa mới tới và chỉ có một việc lầm bán-thỏi-gian. Chủ nhà còn đòi phải trả trước một tháng tiền nhà và đóng ký quỹ thêm một số tiền.

Một tuần sau, chủ nhà gọi giây nói cho ông Hùng biết là hàng xóm than phiền là gia đình em ông có tổ chức một buổi họp bạn và lầm ồn ào quá. Họ cũng còn than phiền là từ ngày gia đình mới này tới, để nước thoát và thấm xuống gây hư hại cho căn phòng ở tầng dưới. Ông Hùng gọi ngay phòng bảo trì của chung cư này và báo cho họ biết chuyện thoát nước này. Sau đó ông gặp người em và dịch từng đoạn hợp đồng thuê nhà cho người em để ông này hiểu rõ hơn về thể lệ thuê và ở tại một căn nhà trong chung cư.

NHÀ CHUNG CƯ

Ở đô thị có rất nhiều gia đình ở trong các cư xá hay chung cư . Một căn nhà chung cư (apartment) thường có từ một tới ba hay bốn phòng ngủ, tùy theo số người trong gia đình.

Một khu chung cư thường gồm nhiều lô, mỗi lô có bốn hay sáu căn, hoặc có thể là một cao ốc lớn có tới vài trăm căn.

CĂN PHỐ

Một loại nhà khác có nhiều tiện nghi hơn căn nhà chung cư , được gọi là căn phố (townhouse hay rowhouse) . Một căn phố chỉ chung bức vách với hàng xóm, thường có một hay hai tầng lầu và có thể thêm một tầng hầm (basement).

NHÀ BIỆT LẬP

Loại nhà này đứng một mình , chung quanh có sân cỏ và có thể thêm hàng rào. Một gia đình đông người hay vài gia đình nhỏ muốn đỡ tốn kém có thể ở chung trong một ngôi nhà biệt lập . Nhà biệt lập cũng thường có thang lầu, có tầng hầm, nhà để xe và nhiều tiện nghi khác.

NHÀ BẾP

Người Mỹ dùng BẾP ĐIỆN hay BẾP GA không bao giờ dùng bếp than ở trong nhà. Những loại bếp này rất tiện lợi và sạch sẽ nhưng cần phải biết sử dụng cho đúng và cẩn thận để tránh gây nên tai nạn. Phía trên lò bếp thường có quạt máy để hút bớt khói và mùi đồ ăn.

Học cách dùng bếp ga

Trong bếp còn có một TỦ LẠNH để giữ đồ ăn được tươi lâu, khỏi mất thì giờ đi chợ mỗi ngày. Đồ ăn dư để trong tủ lạnh nên được bao kín bằng giấy kiếng để khỏi bị khô hoặc làm hôi tủ. Tủ lạnh cũng cần được đóng kín sau mỗi lần lấy hay cất đồ ăn.

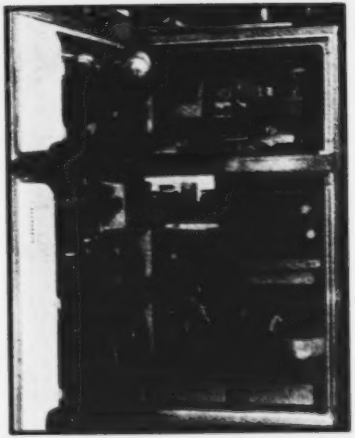

Tủ lạnh

Mở vòi nước

Những món đồ hộp, đồ khô và những thứ không sợ bị hư thì có thể xếp trong các tủ hay kệ có sẵn trong nhà bếp.

CHỖ RỬA CHÉN ở trong bếp có VÒI NƯỚC NÓNG và NƯỚC LẠNH. Nên mở vòi nước lạnh trước vòi nước nóng để tránh bị phỏng tay.

Máy xay đồ ăn vụn

Khi tắt thì nên tắt vòi nước nóng trước .

Nhiều nhà còn có MÁY XAY ĐỒ ĂN VỤN ở chỗ rửa chén để ống thoát nước khỏi bị nghẹt.

Khi mở máy thì đồng thời phải mở vòi nước lạnh, vì máy chạy khô sẽ bị hư. Chớ bỏ xương hoặc để rớt muỗng nĩa vào máy, và nhất là chớ thọc tay vào máy trong khi máy đang chạy.

PHÒNG TẮM

Tùy theo số phòng ngủ, mỗi nhà có thể có một hay nhiều phòng tắm. Mỗi phòng tắm chính thường có CẦU VỆ SINH, BỒN RỬA MẶT, BỒN TẮM và VÒI HOA SEN. Cầu vệ sinh ở Mỹ luôn luôn làm theo kiểu ghế ngồi, có nắp đậy. Để cầu khỏi bị nghẹt, đừng bỏ vào đó bất cứ thứ gì khác ngoài giấy vệ sinh.

Khi sử dụng phòng tắm, chớ nên để cho sàn bị ướt, vì như vậy nước sẽ ngấm xuống nhà dưới, làm dột và hư trần nhà. Ngoài ra, cũng không nên để cho con nít dùng bồn tắm một mình vì có thể bị trợt té, bị phỏng vì mở vòi nước nóng hay chết đuối .

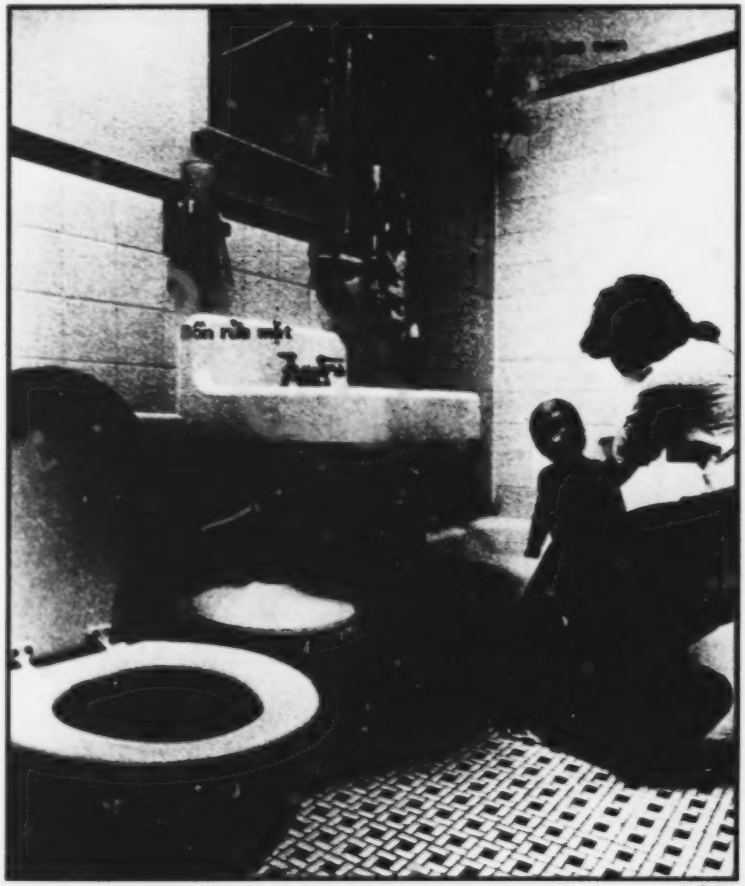

97

CẦU VỆ SINH

Khi tiểu tiện, nam giới cần lật cả vành đậy bồn cầu lên để giữ sạch sẽ cho người khác sử dụng. Sau mỗi lần đại tiện đều phải nhấn nút xối nước cầu vệ sinh. Phòng tắm và cầu vệ sinh cần được thường xuyên giữ gìn và lau chùi sạch sẽ. Các loại rác rến và tóc đều phải được vét bỏ vào thùng rác chứ đừng xối trong bồn tắm hay bồn rửa mặt. Ta nên nhớ rằng ở Mỹ kêu thợ ống nước hoặc thông hầm cầu rất khó khăn nhất là vào những ngày nghỉ cuối tuần hay ngày lễ.

PHÒNG KHÁCH VÀ PHÒNG ĂN

Hai phòng này thường là hai khoảnh kế bên nhau, không có vách ngăn. Khoảnh làm phòng ăn luôn luôn sát với nhà bếp để tiện việc dọn ăn và dọn bàn.

PHÒNG NGỦ

Trong nhà thường có một phòng ngủ chính và một số phòng ngủ nhỏ. Nhà nào đông con và ít phòng thì có thể mua loại giường hai tầng (bunk beds) để khỏi choán chỗ.

ĐỒ ĐẠC VÀ VẬT DỤNG

Khi ở nhà riêng, bạn có thể được người bảo trợ hay bạn bè tặng cho một số đồ đạc và vật dụng cần thiết. Nếu thiếu thứ gì, bạn nên mua lại đồ cũ còn tốt thì sẽ được rẻ hơn rất nhiều so với giá đồ mới. Cách mua sắm rẻ nhất là tới những tiệm bán đồ cũ của những hội thiện như Salvation Army hay Goodwill Industries. Một cách khác là mua lại đồ của những gia đình có quá nhiều đồ hoặc sắp sửa dọn nhà đi xa. Vào dịp cuối tuần, họ thường mở cửa cho khách vào xem hoặc bày đồ ra ngoài sân để mọi người tới mua. Cách mua bán này tiếng Mỹ gọi là mu-vinh seo (moving sale) hay ga-ra seo (garage sale).

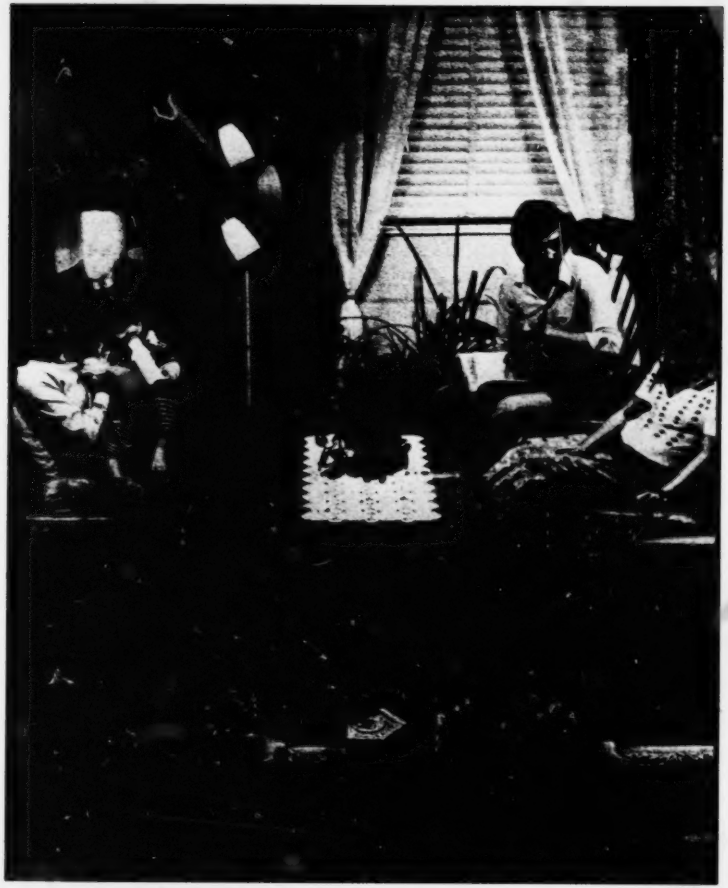

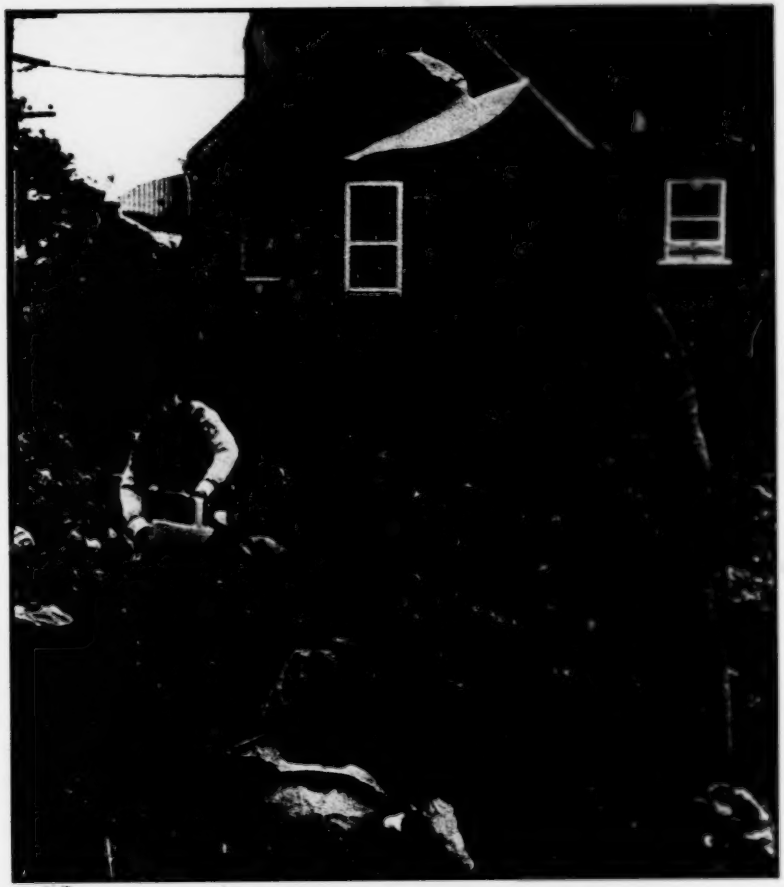

100

BÊN NGOÀI NHÀ

Ở các khu chung cư , sân cỏ thường do ban quản lý mướn người trông nom cắt xén đều đặn. Nếu ở nhà biệt lập, bạn phải tự lo liệu sao cho sân cỏ được sạch sẽ gọn gàng. Nếu nhà có sân riêng, bạn có thể trồng rau hay trồng bông. Tuy nhiên trước khi đào xới một khoảnh đất trong sân, bạn có thể cần phải được chủ nhà chấp thuận. Nhiều địa phương còn có luật lệ ấn định về vấn đề sửa sang hay bài trí bên ngoài nhà hay ngoài vườn cho hợp về mỹ quan và an ninh của thành phố.

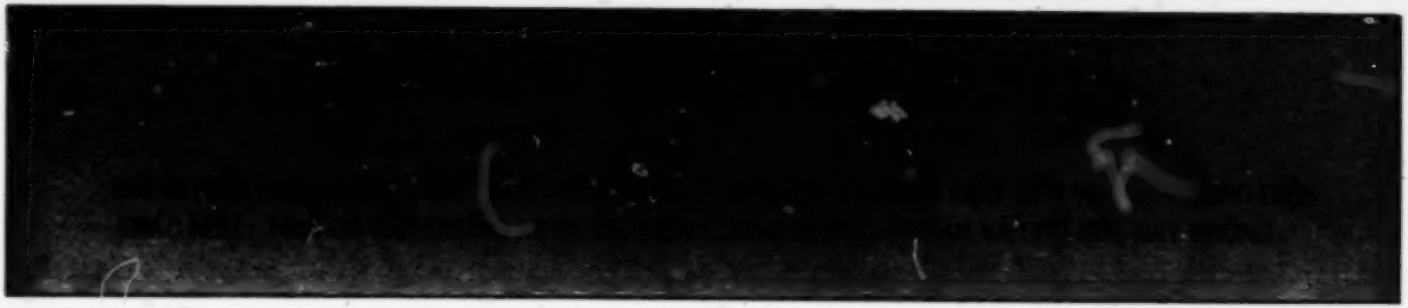

HỢP ĐỒNG

Trước khi chính thức mướn nhà, bạn phải ký một bản hợp đồng với chủ nhà hay quản lý đại diện, trong đó có ghi đầy đủ các điều kiện trả tiền, số người ở trong nhà, điều kiện bảo trì, v.v. Cần phải đọc kỹ các khoản trong bản hợp đồng để biết chắc xem mình có đồng ý cam kết hay không.

Nếu có điều nào không hiểu rõ, bạn nên nhờ người bảo trợ hay người quen giải thích dùm . Chớ khi nào ký tên vào một bản hợp đồng trước khi đọc kỹ và hiểu rõ các điều khoản cam kết trong bản hợp đồng đó.

Nếu bạn chưa có việc làm hoặc lợi tức còn thấp, chủ nhà có thể đòi điều kiện phải có người khác cùng ký bản hợp đồng. Người cùng ký là người nhận trách nhiệm đảm bảo bạn sẽ phải trả tiền nhà đều đặn.

CÁC LOẠI TIỀN PHẢI TRẢ: Người mướn nhà thường phải trả trước một tháng tiền nhà và một số tiền cọc bảo đảm (security deposit) tương đương với một tháng tiền nhà . Tiền mướn nhà phải trả vào ngày mồng một mỗi tháng. Tiền cọc bảo đảm là tiền chủ nhà giữ để đề phòng sự thiệt hại vật chất cho căn nhà do người thuê gây ra. Khi trả nhà, nếu tình trạng căn nhà còn nguyên vẹn , bạn sẽ được chủ nhà trả lại đủ số tiền cọc. Nếu căn nhà có sự hư hại do bạn gây ra, chủ nhà sẽ trừ vào số tiền cọc tùy theo sự hư hại đó nhiều hay ít.

Tiền mướn nhà có thể bao gồm tất cả hay một phần các tiện ích như điện nước và ga. Ở nhà biệt lập, bạn có thể còn phải trả thêm tiền rác và ống cống. Cần phải hỏi rõ và suy tính kỹ về điểm này trước khi quyết định mướn nhà. Nếu bạn nhận trả tiền các tiện ích, mỗi công ty sẽ gửi hóa đơn

đến tận nhà. Trên hóa đơn có ghi thời hạn chót phải trả tiền. Trả tiền trễ có thể bị cúp điện, ga, nước, v.v.

THỜI HẠN: Thời hạn cho mướn nhà thường là một năm. Sau một năm bạn có thể tái tục hợp đồng cho một năm nữa, hoặc có thể thuê mướn tiếp trên căn bản hàng tháng. Nếu tự ý dọn nhà đi nơi khác trái với các điều khoản trong bản hợp đồng, bạn sẽ phải trả tiền bồi thường hoặc bị mất luôn số tiền đặt cọc. Sau mỗi thời hạn hợp đồng, chủ nhà thường tăng tiền cho mướn, tùy theo tình trạng của vật giá.

CÁC TIỆN NGHI CÔNG CỘNG: Ở trong khu cư xá thường có nhiều tiện nghi công cộng được sử dụng miễn phí, như sân chơi của trẻ em, hồ tắm, sân đá banh, bóng bàn, sân quần vợt, v.v. Ở nhà biệt lập bạn có thể phải đóng tiền gia nhập các câu-lạc-bộ hay hội quán tư nhân trong khu vực lân cận nếu gia đình bạn muốn hưởng các tiện nghi đó

CHĂM NOM NHÀ CỬA

Ở Hoa Kỳ, có rất nhiều loại dụng cụ thuận
làm vườn, sửa sang và dọn dẹp nhà cửa
nhu cầu và khả
giúp chú
riêng
đườ

QUÉT DỌN VÀ LAU CHÙI

Trong công việc quét dọn, MÁY HÚT BỤI là dụng cụ sạch sẽ và tiện lợi nhất. Nếu dùng máy này, cần phải thay bao chứa bụi trong máy đều đặn, vì nếu bao quá đầy bụi máy sẽ bị nghẹt và trục trặc. Mỗi lần thay bao, trước hết phải nhớ rút giây điện ra khỏi ổ cắm điện trên tường.

Khi dùng CHỔI, cần vun gọn rác rến bụi bậm và hốt vào thùng rác, đừng hất ra ngoài hành lang, cầu thang hoặc lối đi chung.

Khi lau sàn, nên dùng cây MỚP để chùi, thấm và vắt nước được dễ dãng.

Tại các siêu thị và tiệm tạp hóa có bày bán nhiều loại XÀ BÔNG BỘT HAY NƯỚC dùng vào việc giặt giũ hay lau chùi nhà cửa. Có nhiều loại xà bông và thuốc tẩy mạnh nhẹ khác nhau thích hợp với từng loại hàng hay đồ dùng. Cần lựa chọn cho đúng loại bột hay nước thích hợp để tránh làm cho quần áo và đồ đạc bị mau hư. Khi phải dùng tay để lau chùi khá lâu thì nên dùng bao tay bằng cao-su để khỏi hại da bàn tay. Chớ trộn lẫn các loại thuốc tẩy khác nhau vì các chất hóa học trong đó có thể gây phản ứng tai hại.

MÁY GIẶT VÀ MÁY SẤY

Ở mỗi lô nhà chung cư thường có một phòng chứa MÁY GIẶT và MÁY SẤY cho các gia đình trong lô dùng chung, và mỗi lần dùng đều phải bỏ tiền vào máy. Ở cản phố hay nhà biệt lập, hai máy này thường được để ở gần nhà bếp hoặc ở dưới tầng hầm của riêng căn nhà đó. Không phải bất cứ loại quần áo nào cũng có thể giặt hay sấy bằng máy. Có thứ chỉ có thể giặt nhẹ bằng tay, có thứ phải đưa đến tiệm tẩy hấp thì mới không bị co rút hay hư nát. Cần đọc kỹ lời chỉ dẫn in trên mỗi loại quần áo hay các loại hàng len, sợi, v.v.

Máy giặt và máy sấy

Dưới tầng hầm hoặc ngoài sân sau, mỗi gia đình có thể căng giây phơi để dùng khi cần thiết.

Nếu trong nhà không có sẵn máy giặt và máy sấy, bạn có thể đem đồ tới tiệm giặt tự động (laundromat) thường có ở gần các siêu thị hay các khu thương xá lớn. Tại đây thường có thêm một máy đổi tiền lẻ để tiện cho khách hàng dùng để bỏ vào máy giặt hay máy sấy.

Cần đọc kỹ cách dùng máy giặt và máy sấy để tránh mọi sự thiệt hại.

ĐỔ RÁC

Trong các khu nhà chung cư thường có một nơi đổ rác chung. Tại đây có thể có một vài thùng lớn có cửa và nắp đậy để đổ rác, hoặc có nhiều thùng nhỏ hơn để chứa các bao rác của những gia đình ở trong khu . Nếu ở nhà biệt lập thì mỗi nhà phải có thùng đựng rác riêng đặt ở bên hông nhà hay gần lề đường. Mỗi tuần , xe chỉ tới lấy rác hai hoặc ba lần .

Để tránh cho rác khỏi bốc mùi hoặc bị chuột bọ hay các loài vật khác bới móc bừa bãi, rác cần phải được bỏ trong các bao giấy hoặc ni-lông kín đáo vã đựng trong thùng có đậy nắp chặt chẽ. Có nhiều nơi bắt buộc dân cư ngụ trong vùng phải dùng bao ni-lông đựng rác vã một loại thùng rác nhất định. Nhân viên đổ rác cũng sẽ không chịu lấy rác nếu rác không được bỏ trong các túi kín đáo vã sạch sẽ.

Thùng rác luôn luôn phải đậy nắp kín

MÁY LẠNH VÀ MÁY SƯỞI

Các hệ thống máy lạnh và máy sưởi thường do chủ nhà hay ban quản lý chung cư phụ trách việc bảo trì. Bạn chỉ cần học cách mở và tắt máy và cách điều chỉnh nhiệt độ cho vừa phải. Khi chạy máy lạnh hay máy sưởi, tất cả các loại cửa trong nhà đều phải đóng kín để giữ được hơi lạnh hay hơi ấm và đỡ tốn tiền điện hay ga. Mỗi khi có sự trục trặc về máy lạnh hay máy sưởi, bạn phải báo ngay cho chủ nhà hay văn phòng quản lý tới sửa. Cần tiết kiệm năng lượng ngay cả trong trường hợp chủ nhà đã nhận bao luôn trong tiền thuê nhà, vì nếu chủ nhà phải trả tiền ga và điện quá nhiều, họ sẽ tăng tiền cho mướn cao hơn mức thông thường.

Điều chỉnh nhiệt độ

Quạt máy

Giữ nhiệt độ vừa phải trong nhà cũng có lợi cho sức khỏe. Thí dụ về mùa đông, nếu để nhiệt độ sưởi ấm quá thì không khí trong nhà bị khô, làm cho người mệt mỏi khó chịu và dễ bị đau yếu.

MẤY ĐIỀU CẦN THIẾT

1. Trong nhà, bên cạnh máy điện thoại , phải ghi sẵn các số điện thoại cần dùng khi có việc khẩn cấp , nhất là số của Sở Cứu Hỏa, Cảnh Sát và Người Bảo Trợ .

2. Đừng ngần ngại yêu cầu người bảo trợ hay chủ nhà chỉ dẫn rành mạch cách sử dụng các máy móc hay vật dụng trong nhà , nhất là các đồ dùng bằng điện. Nếu cần, nên ghi chép cách dùng lên một mảnh giấy và dán lên trên mỗi máy đó để người nhà khỏi làm sai.

3. Chớ bao giờ tìm cách sửa chữa các máy móc trong nhà, nhất là đồ điện và lò ga. Nếu gây nên hư hại, bạn có thể phải trả rất nhiều tiền và có khi bị nguy hiểm tới tính mạng. Hãy báo ngay chủ nhà khi máy móc bị hư.

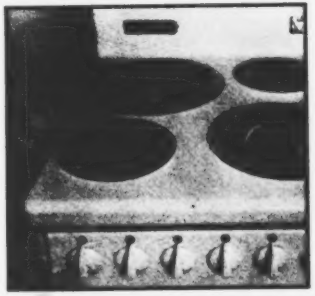

Người Mỹ rất quan tâm đến sự yên tĩnh nghỉ ngơi, đặc biệt khi về khuya và những ngày nghỉ cuối tuần. Nếu bạn ở trên tầng lầu của một khu chung cư, cần tránh sự khua động sàn gác hay cầu thang và tiếng la hét om sòm của trẻ con.

Chơ phơi quần áo bừa bãi trên lan can, ghế ngồi, bụi cây hay hàng rào. Khi có đồ cần phải phơi, nên càng dày phơi đồ ở ngoài sân, nếu có sân riêng.

Khi nấu nướng, cần tránh gây nhiều khói hoặc mùi đồ ăn có thể làm cho hàng xóm khó chịu.

CÁC BIỆN PHÁP AN TOÀN

NGỪA KẺ GIAN

Phố xá vắng vẻ và tối tăm thường dễ cho kẻ gian vào nhà trộm cắp, hiếp dâm hoặc giết người. Bởi vậy tất cả các loại cửa đều phải được khóa hay cài then kỹ lưỡng. Ở cửa chính nên có thêm sợi dây xích an toàn để dễ dò xét người lạ trước khi mở cửa hẳn. Nhiều nhà lại có thêm lỗ kính khuếch đại soi trên cửa để có thể nhìn thấy người đứng bên ngoài.

Khi cần về khuya, nên để sẵn một vài ngọn đèn sáng trong nhà, và nếu phải đi đâu vắng mấy ngày thì nên nhờ hàng xóm để ý coi chừng dùm.

Trước khi ra khỏi nhà, nên biết chắc mình có đem theo chìa khóa hay không để tránh trường hợp không thể trở vào nhà, nhiều khi rất bất tiện ở xứ này.

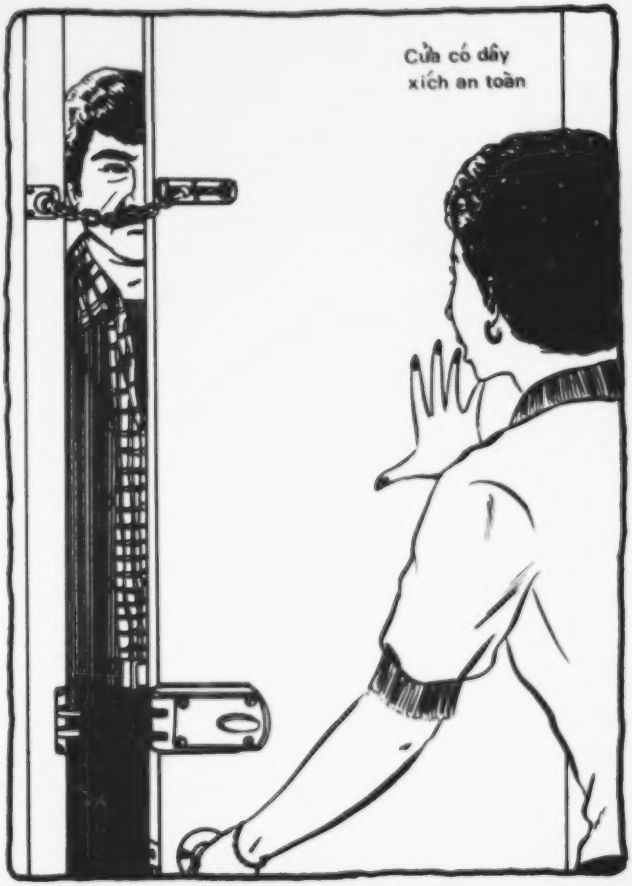

NGỪA TRÚNG ĐỘC

Các loại bột hay nước dùng để giặt giũ hay lau chùi nhà cửa đều có chất hóa học có thể làm chết người nếu uống lầm. Vì vậy các loại này cần phải được đóng kín và cất giữ trong kho có khóa hay ở những chỗ cao trẻ con không với tới được. Các thứ thuốc uống để chữa bịnh như thuốc nhức đầu, thuốc ho, thuốc đau bụng, v.v. cũng phải được cất giữ cẩn thận như vậy.

NGỪA ĐIỆN GIẬT

Không nên dùng các đồ chạy bằng điện đã quá cũ và hay bị trục trặc, vì nó có thể bị cháy hay bị nổ trong khi chạy máy. Đồ điện cần phải để xa chỗ có nước và chớ sử dụng khi tay còn ẩm ướt. Cũng cần coi chừng không để cho trẻ em rờ nghịch các đồ điện.

NGỪA HỎA HOẠN

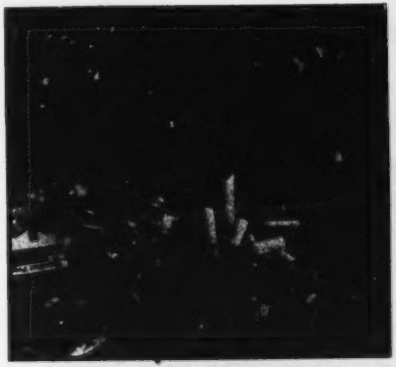

Nhà cửa ở Hoa Kỳ thường được xây cất bằng các loại vật liệu nhẹ nên rất dễ cháy. Do đó mỗi nhà đều cần phải có máy báo động khi trong nhà có khói. Các lò bếp đều phải được tắt hoàn toàn mỗi khi dùng xong. Không bao giờ đốt lửa hay dùng bếp than ở trong nhà. Nếu đốt lò sưởi thì phải có tấm lưới sắt để chắn ngọn lửa và tàn lửa. Không được chứa dầu xăng ở trong nhà. Nếu có bình xăng nhỏ để châm máy cắt cỏ chẳng hạn thì phải đậy kín và cất ở trong nhà kho ở ngoài vườn. Các đồ dùng bằng điện cũng phải được tắt kỹ mỗi khi dùng xong hay rời khỏi phòng.

NGỪA HƠI GA

Nhà cửa ở Hoa Kỳ thường đóng kín trong khi chất ga dùng để nấu bếp hay để sưởi lại rất độc, vì vậy phải kiểm soát thật kỹ các lò bếp xem có bị hở và có mùi ga thoát ra không. Nhiều khi lò bếp hơi bị nghẹt, khi mở ra không đủ sức bật lên ngọn lửa nhưng hơi ga vẫn thoát ra ngoài có thể làm nguy đến tính mạng. Khi thấy trong nhà có mùi ga, chớ đánh diêm quẹt hay bật quẹt máy để tránh bị bén lửa. Hãy mở cửa cho thoáng khí và kiểm soát ngay các lò ga.

BẢNG KIỂM ĐIỂM

- Tìm hiểu các loại đồ dùng và các loại thuốc tẩy thích hợp để quét dọn và lau chùi nhà cửa.
- Dò hỏi những nơi có thể mua sắm đồ đạc và dụng cụ được rẻ tiền.
- Biết sử dụng đúng cách mọi thứ máy móc và dụng cụ trong nhà.
- Biết rõ cách giữ gìn an toàn nhà cửa.
- Biết cách dự trữ các loại đồ ăn cho khỏi bị hư.
- Biết cách ra khỏi nhà mau nhất khi có hoả hoạn hay chuyện gì khẩn cấp.
- Luôn luôn có sẵn danh sách những người và nơi cần liên lạc khi có chuyện khẩn cấp.
- Biết rõ cách mở , đóng và khóa các loại cửa ra vào và cửa sổ.
- Làm thêm chìa khóa để gởi bạn bè hay hàng xóm khi cần đi xa.

BẢNG SỐ ĐIỆN THOẠI KHẨN CẤP

ĐỂ ĐỀ PHÒNG CÁC TAI NẠN BẤT NGỜ, HÃY GHI CÁC SỐ ĐIỆN THOẠI KHẨN CẤP SAU ĐÂY Ở GẦN MÁY ĐIỆN THOẠI:

NGƯỜI BẢO TRỢ _____

BẠN HAY HÀNG XÓM _____

SỞ CỨU HỎA _____

CẢNH SÁT _____

BÁC SĨ _____

NGỪA TRÚNG ĐỘC _____

THÔNG DỊCH VIÊN _____

(Nếu bạn không nói được tiếng Anh)

CHỦ NHÀ HAY QUẢN LÝ _____

TRƯỜNG HỌC CỦA CON CÁI _____

SỐ ĐIỆN THOẠI VĂN PHÒNG CỦA CHA MẸ _____

CÁC CHƯƠNG TRÌNH XÃ HỘI VÀ CỘNG ĐỒNG

TRONG CHƯƠNG NÀY

ANH XUÂN ĐƯỢC TRỢ GIÚP Y TẾ 117-118

Các Chương Trình Xã Hội và Cộng Đồng 119
Chương Trình Y Tế 121
Chương Trình Thực Phẩm 123
Phiếu Thực Phẩm 124
Chương Trình Ăn Sáng và Ăn Trưa 125
Chương Trình Dinh Dưỡng Cho Đàn Bà và Trẻ Nít 126
Trợ Cấp Tiền Mặt 127
Trợ Cấp Lão Niên hay Tàng Tật 128
Trợ Cấp Bổ Túc 128
Những Điều Cần Biết Khi Xin Trợ Cấp 128-129
Chương Trình Giáo Dục 130

Chương Trình Kiếm Việc Làm 131
Trợ Cấp Gia Cư 132
Trợ Giúp Pháp Lý 132
Muốn Biết Thêm Chi Tiết 133
Các Tổ Chức Tư Nhân 134
Các Hội Thiện Nguyện 136
Các Hội Đoàn Tương Trợ 136
Thư Viện 137
Cảnh Sát-Tòa Án-Sở Cứu Hỏa 138
Những Điều Cần Lưu Ý 139
Bảng Kiểm Điểm 140
Địa Chỉ Các Cơ Quan Thiện Nguyện 141
Những Số Điện Thoại Cần Ghi Nhớ 142

ANH XUÂN ĐƯỢC TRỢ GIÚP Y TẾ

Anh Xuân cũng vợ và hai con tới Hoa Kỳ vào tháng Hai 1980. Cũng như nhiều người tị nạn khác, anh Xuân không còn tiền bạc gì nữa. Bà Smith, người bảo trợ, đưa anh Xuân tới cơ quan tìm việc của tiểu bang và anh tạm thời nhận công việc rửa chén cho một tiệm ăn mỗi ngày vài ba tiếng.

Bà Smith cũng đưa vợ chồng anh Xuân đi ghi tên học lớp tiếng Anh. Đứa con lớn thì được vào trường tiểu học, còn đứa nhỏ hơn thì gởi ở nhà giữ trẻ trong khi hai vợ chồng đều đi học.

Việc làm của anh Xuân không có quyền lợi về bảo hiểm sức khỏe mà vợ anh thường bị đau khớp xương, cần phải đi khám bác sĩ. Bà Smith đưa anh tới Sở Xã Hội và sau cuộc phỏng vấn anh được báo tin là anh đủ điều kiện xin trợ giúp y tế. Tuy nhiên, nhân viên Sở Xã Hội cho anh Xuân biết là anh sẽ phải chờ chừng một tháng mới được biết kết quả.

Một tháng sau , Sở Xã Hội báo tin là đơn của anh đã được chấp thuận , và anh được cấp một tấm thẻ trợ y để dùng vào việc đi bác sĩ hay nhà thương khỏi phải trả tiền. Anh Xuân cũng được báo tin là trường hợp của gia đình anh sẽ được xét lại sau sáu tháng, vì sự trợ giúp này chỉ có tính cách tạm thời cho đến khi nào gia đình anh đã có đủ khả năng tự túc.

Anh Xuân vui mừng được chính phủ giúp đỡ trong một thời gian, và chị Xuân đã có thể tới y viện để được bác sĩ khám bịnh và chữa trị.

Những người tị nạn mới tới, nếu muốn được chính phủ giúp đỡ tiền bạc để thuê nhà, mua đồ ăn hay trả tiền chữa bịnh, đều có thể nạp đơn xin trợ cấp tại Sở Xã Hội địa phương. Tuy nhiên, sự giúp đỡ này chỉ dành cho những người thực sự thiếu thốn và cũng chỉ có tính cách tạm thời trong thời gian đầu định cư. Những người được trợ giúp cần phải cố gắng tiến đến tự túc càng sớm càng tốt.

Khi tới một văn phòng xã hội để xin giúp đỡ, bạn sẽ được một chuyên viên công tác xã hội phỏng vấn để xác định xem bạn có đủ điều kiện được hưởng sự trợ giúp hay không, và cần được trợ giúp như thế nào.

Ngân quỹ để thực hiện các chương trình xã hội hầu hết được trích từ tiền thuế do dân chúng đóng góp. Một khi đã có đủ khả năng tự túc, người tị nạn cũng sẽ phải trả tiền thuế lợi tức để đóng góp vào công cuộc xây dựng và phát triển xã hội Hoa Kỳ trong đó có một phần giúp đỡ những người khác còn thiếu điều kiện để sinh sống.

Mỗi tiểu bang đều ấn định các điều kiện và mức độ trợ giúp xã hội để áp dụng riêng cho tiểu bang đó. Nhưng nói chung, các chương trình xã hội thường bao gồm những phương diện sau đây:

- y tế
- thực phẩm
- tiền mặt
- việc làm
- nhà ở
- giáo dục
- pháp lý

Nếu được chấp thuận, mỗi người sẽ được cấp một tấm thẻ trợ y để sử dụng trong những trường hợp cần phải đi khám bác sĩ, chụp hình quang tuyến, làm thử nghiệm, nằm nhà thương, nhà bảo sanh, chữa mắt và mua mắt kiếng, và có khi cả chữa răng nữa.

Nếu muốn xin trợ giúp y tế, cần phải nạp đơn ngay vì việc xét đơn có thể kéo dài khá lâu.

Ngoài ra còn có nhiều dịch vụ y tế khác có thể được cung cấp như:

- Dịch vụ y tế cho các bà mẹ và trẻ em: gồm sự săn sóc y tế toàn diện cho trẻ em và cho các phụ nữ trong thời kỳ mang thai, hoặc nuôi trẻ sơ sinh.

- Những người bị tàng tật: gồm sự chẩn bệnh, chữa bịnh và chương trình phục hồi, nếu cần.

- Kế hoạch gia đình: nhằm giúp các cặp vợ chồng dễ dàng ấn định khi nào nên có con và số con muốn có.

- Sức khỏe tâm trí: giúp những người đang bị khủng hoảng tinh thần hoặc mắc bịnh thần kinh. Bịnh nghiện rượu hay ma túy cũng thuộc vào loại này.

NHỮNG ĐIỀU NÊN NHỚ VỀ CHƯƠNG TRÌNH TRỢ Y :

- Nên lập hồ sơ y tế cho mỗi người trong gia đình để có thể sẵn sàng xuất trình cho nhân viên Sở Xã Hội khi cần được giúp đỡ, hoặc để cho bác sĩ dễ dàng chẩn bịnh và chữa trị mau chóng hơn.

- Ghi địa chỉ và số điện thoại của bác sĩ và nhà thương, và thường xuyên cất giữ trong mình.

- Hồ sơ về chích ngừa cho trẻ em và mọi người trong gia đình phải được cất giữ cẩn thận. Nếu làm thất lạc mọi người sẽ phải bị chích lại.

- Mỗi khi đi bác sĩ hay bịnh viện, phải nhớ đem theo thẻ y trợ của người cần được săn sóc.

- Thẻ y trợ có thể dùng để mua thuốc và người có thẻ chỉ phải trả một số tiền tượng trưng.

Mỗi tiểu bang cũng lại có chính sách riêng về trợ giúp thực phẩm, và người nạp đơn có thể phải chờ đợi cả tháng mới có kết qủa.
Tuy nhiên người nào cần gấp có thể xin hưởng chương trình khẩn cấp và sẽ chỉ phải chờ đợi vài ngày.

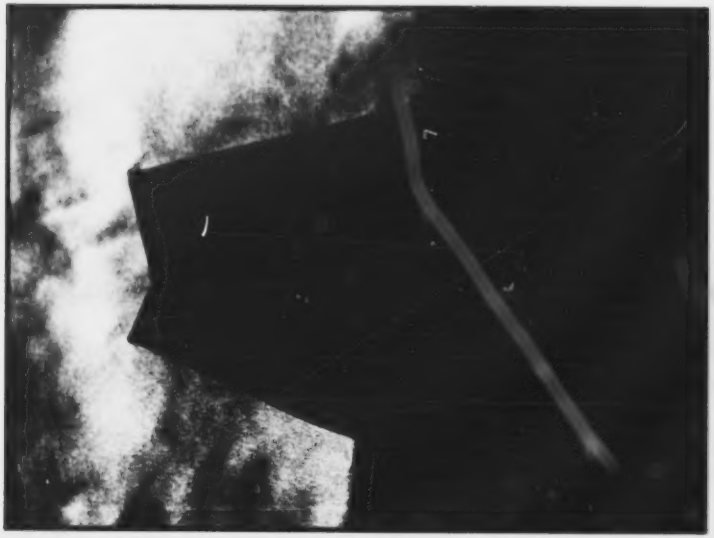

PHIẾU THỰC PHẨM

Phiếu thực phẩm được dùng thay cho tiền mặt để mua đồ ăn. Nếu đơn xin được chấp thuận, bạn sẽ được cấp một thẻ căn cước của Sở Xã Hội và hàng tháng được lãnh một tập phiếu thực phẩm.

MẤY ĐIỀU NÊN NHỚ VỀ PHIẾU THỰC PHẨM :

- Phiếu thực phẩm thường chỉ dùng được ở các siêu thị và một số tiệm bán thực phẩm khác. Có tiệm để bảng ghi rõ có nhận phiếu thực phẩm hay không.
- Phiếu thực phẩm chỉ có thể dùng để mua đồ ăn chứ không thể dùng để trả những món khác cũng bán ở trong tiệm như rượu, thuốc lá, xà bông, v.v..
- Nhân viên thâu tiền ở tiệm thực phẩm có thể yêu cầu bạn xuất trình thẻ căn cước và ký tên trên phiếu thực phẩm trước mặt người đó.
- Phiếu thực phẩm không phải là tiền mặt vì vậy không thể dùng để trả khi đi ăn tiệm.
- Phải cất giữ phiếu thực phẩm cẩn thận. Nếu lãm mất sẽ không được cấp phiếu khác để thay thế.
- Sau sáu tháng nhận phiếu thực phẩm, Sở Xã Hội sẽ xét lại trường hợp của người nhận. Phải nhớ báo cho Sở Xã Hội biết khi tình trạng tài chánh của mình thay đổi.

CHƯƠNG TRÌNH ĂN SÁNG VÀ ĂN TRỬA

Chương Trình Ăn Sáng và Ăn Trưa: Các trẻ em thuộc gia đình có lợi tức thấp đều có thể được ăn sáng và ăn trưa tại trường học hoặc chỉ phải trả giá rất rẻ. Có nhiều trường còn cho học sinh được uống sữa khỏi trả tiền. Các trung tâm giữ trẻ ban ngày cũng thường có chương trình nầy.

CHƯƠNG TRÌNH DINH DƯỠNG CHO ĐÀN BÀ VÀ TRẺ NÍT

Chương Trình Dinh Dưỡng Cho Đàn Bà và Trẻ Nít: Những phụ nữ mang thai hoặc mới sanh, nếu lợi tức kém đều có thể xin hưởng phụ cấp thực phẩm. Trẻ em dưới 5 tuổi cũng có thể hưởng chương trình này.

- Tùy theo chính sách mỗi tiểu bang, người thụ hưởng có thể được cấp chi phiếu để mua thêm các món ăn bổ dưỡng như sữa, trứng, trái cây, phó mát, hoặc được cung cấp thẳng những món thực phẩm đó.

- Chương trình này cũng mở những lớp chỉ dẫn hoặc cấp phát các tài liệu chỉ dẫn về vấn đề ăn uống thích hợp cho sức khỏe của mỗi người.

CÁC VỊ CAO NIÊN

Các Vị Cao Niên: Những người lớn tuổi ở một mình không đủ sức nấu ăn lấy hoặc đi mua đồ ăn có thể được các chương trình thực phẩm đặt tại các nhà thờ hay trung tâm cộng đồng cung cấp ít nhất là một bữa mỗi ngày. Một chương trình khác lại chở đồ ăn mỗi bữa đến tận nhà cho những người lớn tuổi. Tuy nhiên sự áp dụng chương trình này có nhiều điều kiện không giống nhau ở các địa phương.

Mặc dầu chính sách trợ cấp ở mỗi tiểu bang có khác nhau, hầu hết các nơi đều đòi hỏi người xin trợ cấp cũng phải ghi tên tại văn phòng tìm việc ở địa phương. Khi tới đây, bạn sẽ được một viên chức phỏng vấn, lập hồ sơ và giới thiệu hoặc chỉ dẫn cho bạn tìm những công việc thích hợp. Nhiều nơi chấp thuận cho người xin trợ cấp vừa được đi học nghề vừa hưởng tiền trợ cấp xã hội.

Khi hồ sơ của bạn đã được chấp thuận, bạn sẽ nhận được chi phiếu đầu tiên khoảng một tháng sau ngày nộp đơn. Số tiền trên chi phiếu này có thể khác nhau tùy theo tiểu bang, nhưng dù ở đâu, số tiền đó cũng chỉ giúp cho bạn có thể đủ chi dũng cho các nhu cầu tối thiểu như tiền thuê nhà, đồ ăn và quần áo.

TRỢ CẤP NIÊN LÃO HAY TÀNG TẬT

Chương trình này nhằm trợ cấp tiền mặt cho những người từ 65 tuổi trở lên, và những người bị tàng tật hay chậm trí. Những cha mẹ già có con cái nuôi dưỡng cũng vẫn có thể hưởng trợ cấp này nhưng ít hơn những người không có sự cấp dưỡng của con cái. Nếu hồ sơ hợp lệ thì chi phiếu đầu tiên sẽ được cấp phát trong vòng 45 ngày.

TRỢ CẤP BỔ TÚC

Chương trình này nhằm trợ cấp thêm tiền mặt cho những người có đông con mà lương bổng quá thấp không đủ nuôi dưỡng gia đình.

NHỮNG ĐIỀU NÊN NHỚ KHI XIN TRỢ CẤP XÃ HỘI

- Nếu bạn chưa nói được tiếng Anh, cần phải thăm dò xem Sở Xã Hội có nhân viên thông dịch hay không. Nếu không, bạn phải nhờ một người quen nói giỏi tiếng Anh đi cùng.

- Cũng cần hỏi trước xem có cần đưa cả gia đình tới để làm hồ sơ xin trợ cấp hay không.

- Cần phải khai đúng chi tiết về tình trạng gia đình, công ăn việc làm và lợi tức để tránh bị phạt hay bồi thường khi sự thật bị khám phá.

- Khi tới làm hồ sơ tại Sở Xã Hội, bạn nên mang theo càng đầy đủ giấy tờ càng tốt, chẳng hạn:

  . thẻ I-94
  . thẻ An Sinh Xã Hội
  . thẻ ghi danh với sở tìm việc
  . tờ báo cáo trương mục ngân hàng
  . hợp đồng hay biên lai tiền thuê nhà
  . các biên lai chi tiêu khác về điện nước, bác sĩ, v.v.
  . hồ sơ bệnh tật và hóa đơn tính tiền nhà thương, bác sĩ, v.v.

- Phải giữ gìn cẩn thận chi phiếu trợ cấp và chỉ nên ký tên khi đi lãnh tiền trước mặt nhân viên ngân hàng.

- Nếu bạn không có bằng lái xe hay một thẻ căn cước nào có hình, bạn cần yêu cầu Sở Xã Hội cấp cho một tấm thẻ có hình để có thể dùng khi đi lãnh tiền tại ngân hàng.

- Người tị nạn có quyền hưởng tiền trợ cấp bằng một công dân Mỹ. Số tiền nhiều ít tùy theo nơi cư ngụ và số người trong gia đình.

- Bạn sẽ có hi vọng thăng tiến trong công việc nếu vừa đi làm vừa học thêm Anh Văn. Đi học tiếng Anh trong lúc sống bằng tiền oeo-phe sẽ không giúp ích gì cho bạn về kinh nghiệm làm việc.

- Sau sáu tháng, văn phòng xã hội sẽ phỏng vấn lại người thụ hưởng trợ cấp để tái xét xem có nên tiếp tục trợ cấp hay không.

Lớp Mẫu Giáo dành cho trẻ em từ hai tới sáu tuổi. Ngoài việc học, trẻ em còn được săn sóc về mọi phương diện y tế, ăn uống và giải trí. Những lớp dành cho trẻ nhỏ nhất thường gọi là lớp vỡ lòng (headstart).

Chương trình giúp trẻ em tiểu học thường gồm có việc cung cấp miễn phí bữa ăn trưa và xe đưa rước.

Chương trình trợ cấp giáo dục có thể dành cho sinh viên bốn năm đầu đại học. Một loại phổ thông nhất là Trợ Cấp Giáo Dục Căn Bản thường được gọi là Basic Grant.

Chương trình giáo dục tráng niên dạy Anh Văn, toán, và một số nghề căn bản. Các lớp này thường được tổ chức vào buổi tối để tiện cho những người làm việc ban ngày.

Chương trình giáo dục huấn nghệ giúp cho học viên có thể đồng thời vừa học vừa làm.

Nếu cần bạn có thể được chỉ dẫn về những chương trình làm việc hay huấn nghệ, chẳng hạn như:

- Chương trình khích lệ làm việc (Work Incentive Program, thường được gọi tắt là WIN). Chương trình này giúp huấn luyện hoặc cho việc làm tại các cơ sở nhà nước trong lúc người thụ hưởng vẫn được nhận một số tiền trợ cấp nhỏ. Những người có con nhỏ có thể gởi chúng tại nhà giữ trẻ trong lúc đi làm.
- Mỗi tiểu bang đòi hỏi những điều kiện khác nhau, và có nơi không có chương trình này.
- Chương trình huấn nghệ CETA, do chính phủ liên bang trợ cấp nhằm huấn luyện một nghề chuyên môn cho người có điều kiện thụ hưởng. Trong thời gian đi học, người thụ hưởng còn được lãnh một số tiền trả theo số giờ học và tính theo tiền lương tối thiểu.
- Chương trình huấn nghệ thanh thiếu niên (Job Corps) nhằm giúp các thanh thiếu niên từ 16 đến 21 tuổi được tiếp tục học vào lớp huấn nghệ và cũng được trả tiền.

Xin xem thêm chương VIỆC LÀM trong sách này .

[redacted]

Chương trình này nhằm trợ cấp tiền thuê nhà cho những gia đình có lợi tức thấp. Chính sách trợ cấp về gia cư thay đổi tùy theo mỗi tiểu bang. Thường có ba cách trợ cấp gia cư cho người có lợi tức thấp:

- Trợ cấp tiền thuê nhà: Nếu đủ điều kiện thụ hưởng, bạn sẽ chỉ phải trả một phần tiền thuê nhà. Phần còn lại sẽ do chính phủ trả bằng quỹ trợ cấp gia cư.

- Tiền vay để xây cất hay mua nhà: Tùy theo mức lợi tức và số người trong gia đình, bạn có thể được chính phủ cho vay nhiều hay ít, với lãi xuất nhẹ.

- Trợ cấp tiền sưởi nhà: Chương trình này nhằm giúp các gia đình kém lợi tức một phần chi phí về sưởi nhà trong những tháng mùa đông.

[redacted]

Tiền chi phí cho các dịch vụ của luật sư thường rất cao. Vì vậy, có những chương trình trợ giúp pháp lý miễn phí hay tính lệ phí rất thấp cho những người có lợi tức thấp đang gặp phải khó khăn về các vấn đề pháp lý, trừ phạm vi hình sự. Ở một số địa phương có chương trình Trợ Giúp Pháp Lý, gọi là JUDICAID do Sở Xã Hội giới thiệu.

Xin xem thêm chương LUẬT PHÁP trong sách này.

MUỐN BIẾT THÊM CHI TIẾT

Văn Phòng Xã Hội địa phương là nơi có thể cho biết tổng quát về các chương trình trợ giúp xã hội. Đây cũng là nơi nhận và xét đơn xin trợ giúp tiền mặt, phiếu thực phẩm, thẻ y tế và nhiều chương trình khác.

Ngoài ra, khi cần hỏi rõ chi tiết về mỗi chương trình thì liên lạc với những chỗ sau đây:

CHƯƠNG TRÌNH	NƠI TIẾP XÚC
Trợ giúp y tế cho Phụ Nữ và Nhi Đồng (WIC)	Y viện công ở địa phương (local health clinic)
Chương trình ấn sáng hoặc ăn trưa của học sinh.	Các trường công lập (Public schools)
Chương trình thực phẩm cho người lớn tuổi.	Sở đặc trách về cao niên ở tiểu bang (State agency on aging)
Chương trình học Anh Văn	Các đại học cộng đồng
Chương trình kiếm việc làm	Văn phòng kiếm việc tiểu bang (State employment office)
Chương trình trợ giúp gia cư	Sở Gia Cư công cộng hay Văn Phòng Phát Triển Gia Cư Đô Thị toàn vùng (Local public housing authority, or Regional Housing Urban Development Office)

CÁC NGUỒN THÔNG TIN KHÁC

- Cơ quan thiện nguyện hay người bảo trợ phụ trách trường hợp của bạn.
- Văn phòng thông tin và chỉ dẫn ở Tiểu bang. Mỗi tiểu bang có nhiều văn phòng cung cấp tin tức về các chương trình xã hội của chính phủ tại địa phương. Thí dụ: Tên cơ quan, địa chỉ và điện thoại , giờ làm việc và những giấy tờ cần phải có.

134

- Nhà giữ trẻ-- là nơi để bạn có thể yên tâm gởi con nhỏ trong giờ đi lãm hay đi học.
- Chỉ dẫn về luật lệ di trú, như vấn đề tìm kiếm và cho thân nhân đoàn tụ, thủ tục xin thay đổi tình trạng pháp lý v.v..
- Các lớp học Anh văn.
- Lớp dạy trông nom nhà cửa.
- Chứng chỉ hãnh nghề---chỉ dẫn cho những người đã có nghề chuyên môn nhưng cần phải được chứng nhận cho hãnh nghề ở Mỹ.

- Chỉ dẫn về pháp luật .
- Cố vấn về các vấn đề khó khăn trong đời sống gia đình,công ăn việc làm hay đời sống trong cộng đồng.
- Các lớp dạy nghề.
- Công việc thông dịch và một số dịch vụ khác nữa.

Dùng bấn tấm cho đúng cách

Khoá học sửa máy

CÁC HỘI THIỆN NGUYỆN

Cơ quan tư nhân có thể cung cấp hay chỉ dẫn về những dịch vụ kể trên là cơ quan bảo trợ. Chính phủ Hoa Kỳ có khế ước tài trợ cho 11 tổ chức tôn giáo hoặc tư nhân khác để giúp đỡ người tị nạn trong giai đoạn đầu định cư trên đất Mỹ. Những dịch vụ nầy gồm có việc kiếm người bảo trợ, chỗ ở, thực phẩm và quần áo cho người tị nạn khi mới tới, sau đó là giúp đỡ về việc học Anh văn, kiếm việc làm và các dịch vụ xã hội khác.

Những tổ chức nầy gồm có các chuyên viên xã hội và những người tình nguyện. Tất cả 11 cơ quan thiện nguyện đều có trụ sở chính cho toàn quốc và các văn phòng địa phương. Cơ quan đầu não đại diện cho các cơ quan thiện nguyện trong việc liên lạc với chính phủ được gọi là Hội Đồng Các Cơ Quan Thiện Nguyện Hoa Kỳ (American Council of Voluntary Agencies, gọi tắt là ACVA).

(XEM ĐỊA CHỈ CÁC CƠ QUAN THIỆN NGUYỆN Ở TRANG 141 DƯỚI ĐÂY.)

CÁC HỘI ĐOÀN TƯƠNG TRỢ

Chỉ sau một thời gian ngắn sinh sống tại Hoa Kỳ, các cộng đồng người Đông Dương tị nạn đã bắt đầu thành lập những hội đoàn tương trợ nhằm thay thế hay bổ túc cho các cơ quan thiện nguyện trong việc hướng dẫn và giúp đỡ người tị nạn về các dịch vụ xã hội, văn hóa và giáo dục. Phần lớn các hội đoàn nầy đều hoạt động trên căn bản hoàn toàn tình nguyện , nhưng cũng có một số ít hội đoàn đã ký khế ước với một vài cơ quan thiện nguyện hoặc tìm được nguồn tài trợ công hay tư để thực hiện những chương trình định cư người tị nạn có tính cách qui mô và chính thức hơn.

Bạn nên thăm hỏi xem có những hội đoàn tương trợ Việt Nam hay Đông Dương nào gần nơi cư ngụ để liên lạc và nhờ giúp đỡ khi cần đến.

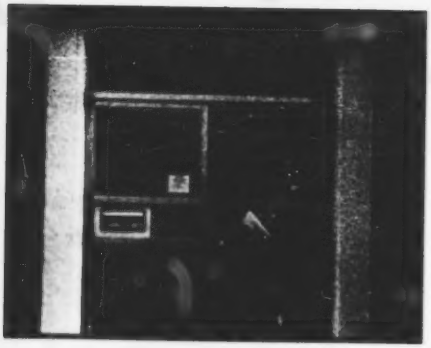

THƯ VIỆN

Ở tỉnh nào cũng có thư viện công cho mọi người tới đọc sách hay mượn sách. Thư viện gồm có rất nhiều loại sách, báo và tạp chí thích hợp với nhu cầu học hỏi hay giải trí của tất cả mọi lứa tuổi và đủ mọi trình độ. Nhân viên ở thư viện luôn luôn sẵn sàng chỉ dẫn hoặc kiếm dùm bạn những sách báo hay tài liệu mà bạn thấy khó khăn khi tìm kiếm.

Muốn mượn sách ở thư viện đem về nhà đọc, bạn phải xin thư viện cấp cho một tấm thẻ thư viện. Trên mỗi cuốn sách đều có ghi ngày phải trả lại thư viện , nếu để quá hạn người mượn sách sẽ bị phạt, thường thường là 10 cents mỗi cuốn mỗi ngày trễ hạn.

CẢNH SÁT

Sở Cảnh sát địa phương có nhiệm vụ duy trì an ninh và trật tự trong vùng. Khi có chuyện cấp cứu, ta có thể kêu điện thoại nhờ cảnh sát tới giúp đỡ. Nhân viên cảnh sát thường tuần hành trên xe hơi hay xe máy dầu. Những xe này sẽ chớp đèn và rú còi khi có chuyện khẩn cấp và mọi người đều phải nhường cho xe cảnh sát chạy ưu tiên.

Cảnh sát cũng có một ban dân sự chuyên lo việc bảo vệ học sinh băng qua đường vào những giờ đi học và tan trường mỗi ngày.

TÒA ÁN

Tại mỗi địa phương đều có tòa án xét xử các vụ án dân sự, hình sự hoặc những vụ vi phạm về luật lệ giao thông hay khiếu nại về các vụ phạt vạ của cảnh sát. Tòa án cũng là nơi cấp phát giấy tờ hôn thú.

SỞ CỨU HỎA

Sở Cứu Hỏa có nhân viên thường trực suốt ngày đêm để có thể đáp ứng những trường hợp khẩn cấp. Nhân viên sở cứu hỏa không những chỉ lo chữa cháy mà còn sẵn sàng cấp cứu khi có tai nạn bất ngờ. Xe cứu hỏa cũng có đèn chớp và còi hú để báo cho mọi người nhường lối ưu tiên.

NHỮNG ĐIỀU CẦN LƯU Ý

- VĂN PHÒNG XÃ HỘI ÍT KHI CÓ NGƯỜI THÔNG DỊCH. VÌ VẬY CẦN HỎI THĂM TRƯỚC ĐỂ NẾU CẦN, PHẢI NHỜ NGƯỜI BIẾT TIẾNG ANH ĐI CÙNG.

- MẶC DẦU CÓ NHIỀU CHƯƠNG TRÌNH BẠN CÓ THỂ ĐƯỢC HƯỞNG, BẠN CÓ THỂ PHẢI CHỜ ĐỢI KHÁ LÂU MỚI TỚI PHIÊN ĐƯỢC CHẤP THUẬN.

- Ở MỘT VÀI NƠI, CÓ KHI VIỆC XÉT ĐƠN XIN TRỢ CẤP KÉO DÀI TỚI BA THÁNG.

- MỖI TIỂU BANG CÓ CHƯƠNG TRÌNH KHÁC NHAU DO ĐỊA PHƯƠNG QUẢN TRỊ. DỊCH VỤ Ở CỘNG ĐỒNG NÀY KHÔNG NHẤT THIẾT PHẢI GIỐNG VỚI DỊCH VỤ CÙNG MỘT LOẠI Ở CỘNG ĐỒNG KHÁC.

- TIỀN TRỢ CẤP VÀ LÀM DỊCH VỤ XÃ HỘI LÀ DO TIỀN THUẾ CỦA DÂN CHÚNG ĐÓNG GÓP. VÌ VẬY MỌI SỰ LẠM DỤNG TIỀN TRỢ CẤP VÀ DỊCH VỤ XÃ HỘI SẼ LÀM CHO MỌI NGƯỜI BẤT MÃN.

- NHIỀU GIA ĐÌNH PHẢI NHỜ VÀO TRỢ CẤP XÃ HỘI TRONG GIAI ĐOẠN ĐẦU HAY KHI BỊ TÚNG THIẾU BẤT NGỜ. TUY NHIÊN HỌ PHẢI CỐ GẮNG TRỞ VỀ TÌNH TRẠNG TỰ TÚC CÀNG SỚM CÀNG TỐT ĐỂ KHỎI BỊ XÃ HỘI KHINH THƯỜNG.

BẢNG KIỂM ĐIỂM

Ngay sau khi tới Hoa Kỳ, bạn phải :

- Xin cấp Thẻ An Sinh Xã Hội,

và nếu cần , bạn cũng phải :

- Xin trợ cấp tiền mặt và dịch vụ y tế.

ĐỊA CHỈ CÁC CƠ QUAN THIỆN NGUYỆN

The American Council of Voluntary Agencies for Foreign Service, Inc.
200 Park Ave., South
New York, NY 10003
(212) 777-8210

American Council for Nationalities Service (ACNS)
20 West 40th St.
New York NY 10018
(212) 398-9142

American Fund for Czechoslovak Refugees, Inc. (AFCR)
1790 Broadway—Room 513
New York NY 10019
(212) 265-1919

Buddhist Council for Refugee Rescue and Resettlement (BCRRR)
City of Ten Thousand Buddhas
Talmadge CA 95481
(707) 462-0930

Church World Service (CWS)
475 Riverside Drive, Room 666
New York NY 10027
(212) 870-2164
(in Los Angeles)
5250 Santa Monica Blvd.
Suite 311
Los Angeles CA 90029
(213) 666-2708

Hebrew Immigrant Aid Society Inc. (HIAS)
200 Park Ave., South
New York NY 10003
(212) 674-6800

International Rescue Committee (IRC)
386 Park Ave. South
New York, NY 10016
(212) 679-0010

Lutheran Immigration and Refugee Service (LIRS)
360 Park Ave., South
New York NY 10010
(212) 532-6350
(800) 223-7656

National Council of YMCAs
291 Broadway
New York NY 10007
(212) 374-2284

Tolstoy Foundation, Inc.
250 West 57th St.
New York NY 10019
(212) 247-2922

United States Catholic Conference (USCC)
1312 Massachusetts Ave. NW
Washington, DC 20005
(202) 659-6625

World Relief Refugee Services (WRRS)
PO Box WRC
Nyack NY 10960
(914) 353-1444

In addition, two state agencies contract with the United States government to provide sponsorship for refugees.

Idaho State Voluntary Agency
Adult Learning Center
Boise State University
Boise ID 83725
(208) 385-3681

Iowa Refugee Service Center
150 Des Moines St.
Des Moines IA 50316
(515) 281-4334

NHỮNG SỐ ĐIỆN THOẠI CẦN GHI NHỚ

Văn Phòng Thiện Nguyện Địa Phương _____
Hội Đoàn Tương Trợ Trong Vùng _____
Người Bảo Trợ _____
Văn Phòng Xã Hội _____
Trường Học _____
Y Viện Công Cộng _____
Văn Phòng Tìm Việc Tiểu Bang _____
Cơ Quan Thông Tin và Chỉ Dẫn Địa Phương _____
Thư Viện Công _____
Cảnh Sát _____
Sở Chữa Lửa _____
Trung Tâm Hướng Dẫn Định Cư 800-424-3701
Văn Phòng Định Cư Tị Nạn 800-424-0212

SỨC KHỎE VÀ T

TRONG CHƯƠNG NÀY

ANH SƠN ĐI BÁC SĨ 145-146

Trường Hợp Cấp Cứu 147
Tại Phòng Cấp Cứu 148

Cần Phải Làm Gì Khi Đau Yếu 149
Khám Sức Khỏe 150
Lập Hồ Sơ 151
Thuốc Men 152
Bệnh Viện-Luật Lệ Nhà Thương 154
Những Câu Hỏi Của Nhà Thương 155
Chích Ngừa 156

Chữa Răng 157

Trả Tiền Chữa Bịnh và Nhà Thương 158

Phòng Ngừa Bịnh Tật 159

Những Điều Cần Biết Về Vệ Sinh Công Cộng 159

ANH SƠN ĐI BÁC SĨ

Anh Sơn thấy trong người khó chịu. Anh bị nhức đầu, đau cổ và lên cơn sốt. Anh Hải là bạn của Sơn vì khá tiếng Anh nên kêu điện thoại cho bác sĩ xin hẹn được gặp sớm. Ngày hôm sau, anh Hải đưa anh Sơn đến phòng mạch bác sĩ rất đúng giờ. Sau khi khám bịnh, bác sĩ cho biết anh Sơn bị lãm độc ở trong tai, và viết toa thuốc trụ sinh đủ dùng trong mười ngày.

TRÊN ĐƯỜNG VỀ...

SƠN: Ông bác sĩ này không giỏi.

HẢI: Tại sao anh nói vậy?

SƠN: Ông ta chẳng chích cho tôi mũi thuốc nào, chỉ viết toa cho mua thuốc uống.

HẢI: Anh nên biết rằng, ở bên Mỹ, các bác sĩ chỉ chích thuốc trong trường hợp cấp cứu hay thật sự cần thiết. Thuốc uống rất kiến hiệu nếu theo đúng lời dặn của bác sĩ như mỗi ngày mấy lần, mỗi lần mấy viên và uống trong bao nhiêu ngày. Dù sau vài lần uống thấy bịnh bớt nhiều cũng vẫn phải uống tiếp cho đúng số ngày đã dặn. LỜI DẶN CÓ GHI RÕ TRÊN CHAI THUỐC.

SƠN: Nếu uống thuốc sau mấy ngày mà vẫn không thấy bớt thì sao?

HẢI: Trong trường hợp đó, cần gọi cho bác sĩ biết để khám lại.

151

Nếu không có sẵn xe hơi, bạn có thể kêu sở cảnh sát hay sở Cứu Hỏa đem xe cấp cứu tới chở đi nhà thương bất cứ giờ nào, ngày hay đêm. Chỉ nên kêu xe cấp cứu trong trường hợp đời sống thật sự bị nguy kịch vì có nhiều khi phải trả tiền rất cao, nhất là xe cấp cứu của một hãng tư nhân.

Nên hỏi thăm trước người bảo trợ hay người quen về số điện thoại của dịch vụ cấp cứu nào thuận tiện nhất và ghi sẵn số đó bên cạnh máy điện thoại.

TẠI PHÒNG CẤP CỨU

Khi tới PHÒNG CẤP CỨU ở nhà thương, bạn cần có người biết tiếng Anh đi theo để thông dịch cho y tá hay bác sĩ biết chứng bịnh hay tai nạn, đồng thời kê khai các chi tiết cá nhân để nhà thương lập hồ sơ. Sau khi được săn sóc, người bịnh sẽ được cho về hay được giữ lại nhà thương để điều trị tiếp, tùy theo trường hợp.

CHÚ Ý: Tại các bịnh viện công hay bịnh viện được chính phủ tài trợ, bạn có thể được săn sóc miễn phí trong trường hợp cấp cứu. Tại các bịnh viện tư, bạn có thể phải chứng tỏ khả năng tài chánh nếu không có bảo hiểm về y tế hay thế trợ y.

Khi gặp khó khăn tại nhà thương trong trường hợp cấp cứu, bạn cần liên lạc ngay với người bảo trợ hay cơ quan thiện nguyện của bạn.

• Muốn tới phòng mạch bác sĩ, bạn phải kêu điện thoại xin hẹn trước. Trừ trường hợp bịnh nặng, bạn sẽ thường được hẹn tới khám trong khoảng trên dưới một tuần. Cần phải giữ đúng ngày giờ hẹn với bác sĩ. Nếu không thể tới vào ngày đã hẹn, bạn cần báo tin cho phòng mạch bác sĩ càng sớm càng tốt, nếu không bạn có thể vẫn bị tính tiền dù chưa hề được khám bịnh.

• Muốn đi khám bịnh tại nhà thương, bạn cũng nên xin hẹn trước. Nếu không giữ được hẹn, bạn cũng phải báo cho nhà thương biết trước. Các nhà thương thường sát nhập với những trường đại học hoặc do chính phủ địa phương tài trợ. Các bịnh viện công bao giờ cũng rẻ hơn phòng mạch tư, và số tiền phải trả thường được tính trên căn bản lợi tức gia đình.

BẠN NÊN THĂM HỎI VÀ LẤY SẴN ĐỊA CHỈ CỦA NHỮNG TRUNG TÂM Y TẾ
HAY BỊNH VIỆN CÔNG Ở GẦN NHÀ NHẤT.

KHÁM SỨC KHỎE

Khi cần tìm rõ căn bệnh để điều trị, ngoài việc lấy nhiệt độ, đo áp xuất huyết và khám tổng quát cơ thể, bác sĩ có thể cần làm thêm một số thử nghiệm đặc biệt như :

- thử máu
- thử nước tiểu
- đo nhịp tim đập
- chụp hình phổi, dạ dày, v.v.
- khám xét các bộ phận sinh dục

LẬP HỒ SƠ

Khi tới phòng mạch bác sĩ hay bịnh viện lần đầu tiên, bạn sẽ phải điền vào một mẫu hồ sơ cho bác sĩ xem xét trước khi khám bịnh. Mẫu này gồm có nhiều câu hỏi về tên tuổi, địa chỉ, và nhất là về tình trạng sức khỏe và bịnh tật của bịnh nhân. Có nhiều câu hỏi rất chi tiết và nếu trả lời càng xác thực và đầy đủ thì sự chữa trị càng được mau chóng dễ dàng hơn.

THUỐC MEN

Sau khi khám bịnh, bác sĩ sẽ viết cho bạn một toa thuốc nếu cần. Khi tới tiệm thuốc, dược sĩ sẽ giữ lại toa thuốc đó để làm bằng chứng cho việc bán thứ thuốc đó, và ghi lại cách dùng thuốc trên nhãn của hộp hay chai thuốc. Trên toa thuốc, bác sĩ thường có ghi thứ thuốc đó có thể được mua thêm một vài lần nữa hay không. Hãy xem kỹ hoặc hỏi thăm cho biết về điều đó.

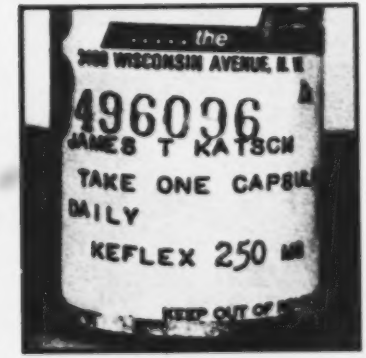

Thuốc phải được dùng đúng theo lời dặn của bác sĩ. Chớ để cho người khác dùng chung dù người đó có vẻ mang cùng một bịnh như bạn. Thuốc cũng chỉ được dùng trong một thời hạn rõ rệt, quá ngày đó thuốc sẽ bị hư và có thể lâm nguy hiểm đến tính mạng của người dùng.

Có nhiều thứ thuốc bạn không được phép mua hoặc cất giữ trong nhà nếu không có toa bác sĩ và do tiệm thuốc hợp pháp bán ra, như thuốc trụ sinh, một số loại thuốc an thần, v..v.

Chớ nên tự chữa bịnh cho mình bằng cách đi mua và uống thử hết thứ thuốc này sang thứ khác. Nếu bị bịnh và sau khi đã uống một thứ thuốc thông thường mà không thấy khỏi thì nên đi bác sĩ càng sớm càng tốt. Uống nhiều thuốc khác nhau thường rất có hại và tốn kém hơn là đi khám bác sĩ ngay từ đầu.

Khi đi khám bác sĩ, nên cho bác sĩ biết bạn đã uống những thuốc gì. Khi bác sĩ đã cho bạn uống thứ thuốc nào thì đừng uống thêm bất cứ một loại thuốc nào khác. Khi uống thuốc, tốt nhất là uống với nước thường. Chớ bao giờ uống thuốc với rượu hoặc đồ uống có chất rượu.

PHẢI CẤT GIỮ THUỐC Ở NHỮNG CHỖ MÀ TRẺ CON KHÔNG THỂ LẤY RA ĐƯỢC.

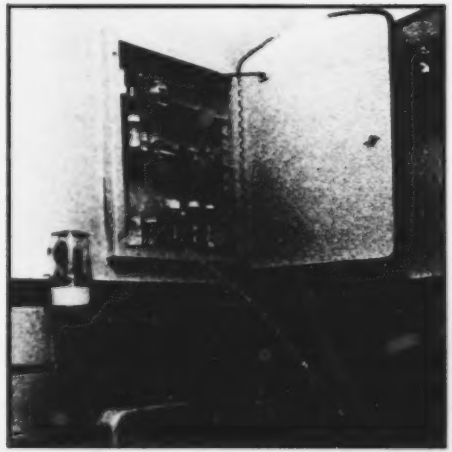

BỊNH VIỆN

Sau khi khám bịnh, nếu xét thấy cần, bác sĩ sẽ gởi bạn tới nhà thương để điều trị một thời gian. Nếu có thắc mắc điều gì thì người bịnh cứ việc hỏi thẳng bác sĩ và y tá để được giải thích rõ ràng. Nếu bác sĩ thấy cần phải mổ để chữa bịnh cho bạn, bác sĩ sẽ giải thích rõ lý do và có thể yêu cầu bạn ký giấy cho phép mổ. Trước khi chấp thuận một cuộc giải phẫu quan trọng, người bịnh thường nên đi khám một bác sĩ khác để biết chắc cuộc giải phẫu đó là thực sự cần thiết. Chỉ nên ký tên cho phép mổ khi đã hiểu rõ tình trạng.

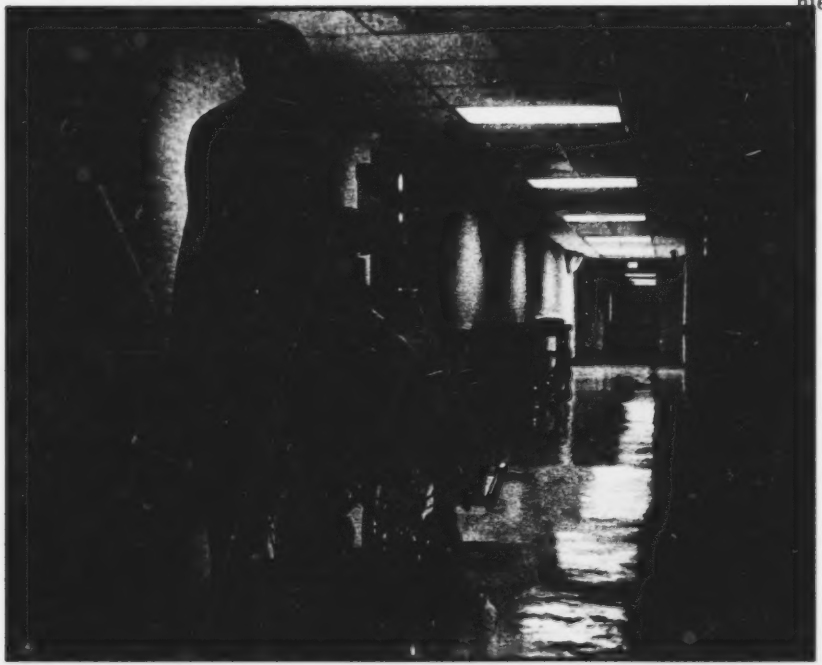

LUẬT LỆ NHÀ THƯƠNG

Có một số luật lệ của nhà thương mà người bịnh cũng như người nhà đến thăm cần phải biết. Thí dụ:

- Hầu hết các nhà thương đều cấm hút thuốc lá, hoặc chỉ cho phép hút ở một chỗ dành riêng cho người hút thuốc. KHÔNG BAO GIỜ ĐƯỢC HÚT THUỐC TRONG PHÒNG BỊNH NHÂN.

- Cấm nấu ăn, đốt nhang hay đèn cầy trong phòng bịnh nhân và trong nhà thương.

- Người nhà chỉ được đến thăm bịnh nhân vào những giờ do nhà thương ấn định. Nếu bịnh nhân nằm trong phòng cấp cứu thì chỉ có người thân nhất mới được phép vào thăm và không được ở lại lâu.

- Bịnh nhân có thể phải ăn uống kiêng cử theo đúng lời dặn của bác sĩ. Nếu có món nào khó ăn thì cho bác sĩ hay để đổi món khác. Người nhà không được mang đồ ăn từ ngoài vào nếu không có phép của bác sĩ.

- Khi có điều gì thắc mắc về bịnh tật, thuốc men và luật lệ nhà thương, bạn cứ hỏi thẳng y tá hay bác sĩ. Thường thường, ở bên cạnh giường của bịnh nhân có một nút chuông điện để kêu y tá đến giúp đỡ khi cần thiết.

NHỮNG CÂU HỎI CỦA NHÀ THƯƠNG

Khi vào nằm bịnh viện, bạn sẽ phải trả lời các câu hỏi của nhiều người: bác sĩ, y tá, chuyên viên về dinh dưỡng, v.v. Những câu hỏi này thường là về tình trạng sức khỏe trong quá khứ và hiện thời của bạn hoặc những người trong gia đình, về những phản ứng không chịu thuốc (thí dụ có thứ thuốc khi uống vào là bị nổi ngứa), những thứ thuốc hiện đang dùng hay đã dùng, v.v. Người bịnh nên trả lời thật đầy đủ, trừ trường hợp không biết hay không nhớ được. Những câu trả lời này sẽ giúp bác sĩ tìm hiểu rõ căn bịnh và biết cách chữa trị thích hợp. Tất cả những câu trả lời của bệnh nhân đều được giữ kín và hồ sơ của bệnh nhân chỉ được tiết lộ hoặc chuyển cho bác sĩ khác khi có sự yêu cầu hay chấp thuận của đương sự.

CHÍCH NGỪA

Luật lệ Hoa Kỳ bắt buộc cha mẹ phải cho con cái được chích ngừa một số bịnh tật. Tất cả con nít đều phải được chích ngừa bịnh yết hầu (diphtheria), bịnh ho gà (whooping cough) và sài uốn ván (tetanus). Trẻ lớn hơn thì phải chích ngừa bịnh sưng quai bị (mumps), sởi hay ban đỏ (measles), và tê liệt (polio). Mỗi trẻ em đều phải có một cuốn sổ ghi chép những loại chích ngừa. Khi ghi tên học cho con em, phụ huynh thường phải xuất trình sổ chích ngừa này hoặc phải nạp giấy bác sĩ chứng nhận đã chích ngừa cho con em của mình. Tại một số trường học, học sinh có thể được chích ngừa miễn phí hoặc chỉ phải trả phí tổn rất nhẹ.

CHỮA RĂNG

Người Mỹ rất chăm lo bảo vệ hàm răng, một phần vì lý do sức khỏe và một phần cũng để tránh bị tốn kém nặng nề khi răng bị hư nhiều vì thiếu săn sóc. Hàm răng của trẻ em càng phải được giữ gìn kỹ lưỡng vì chúng ưa ăn bánh, kẹo và uống các đồ ngọt, và chất đường làm hư răng rất mau.

Thường thường người Mỹ đi cạo và rửa răng mỗi năm hai lần, đồng thời nha sĩ sẽ khám răng và chữa răng nếu cần. Khi bị đau răng hay nướu, bạn phải gọi ngay phòng mạch nha sĩ để xin hẹn ngày giờ tới chữa. Bình thường thì phải mất vài tuần mới tới phiên của bạn. Trong trường hợp răng đau nặng hay khẩn cấp, bạn phải nói rõ lý do để xin được hẹn sớm đặc biệt. Khi cần phải nhổ răng, chữa nướu, làm răng giả hay bất cứ một sự săn sóc nào khá tốn công, nha sĩ sẽ cắt nghĩa rành mạch và bạn cần phải hỏi trước về tiền phí tổn.

TRẢ TIỀN BÁC SĨ VÀ NHÀ THƯƠNG

Ở Hoa Kỳ, tiền chữa bịnh, chữa răng và tiền nằm bịnh viện rất tốn kém, vì vậy hầu hết mọi người đều phải có bảo hiểm sức khỏe, hoặc nếu lợi tức qúa kém thì phải có thẻ trợ giúp y tế của chính phủ. Các chương trình bảo hiểm thường khác nhau về các loại chi phí và số tiền tối đa mà hãng bảo hiểm phải trả. Các chương trình trợ giúp y tế cũng thường khác nhau tùy theo chính sách của mỗi tiểu bang.

Trong trường hợp bạn không có bảo hiểm sức khỏe và cũng không có thẻ y trợ, bạn nên tìm đến những trung tâm y tế cộng đồng để được tính tiền chi phí nhẹ. Tại đây, tiền khám bịnh và trị bịnh sẽ được tính trên căn bản lợi tức của mỗi gia đình. Nếu không đủ sức trả ngay trong một lần cho bác sĩ, nha sĩ hay nhà thương, bạn có thể yêu cầu được trả góp hàng tháng.

PHÒNG NGỪA BỆNH TẬT

Phòng bịnh vẫn tốt hơn là chữa bịnh. Vì vậy ta nên chú ý giữ gìn vệ sinh và sức khỏe để tránh bị đau yếu do sự cẩu thả gây ra. Về mùa đông ở miền lạnh cần phải mặc quần áo và mang giầy cho đủ ấm. Trong nhà, cần giữ vệ sinh sạch sẽ, nhất là phòng tắm và nhà bếp. Có rất nhiều loại thuốc dùng vào việc lau chùi, quét dọn rất tiện lợi và không bị tốn kém bao nhiêu.

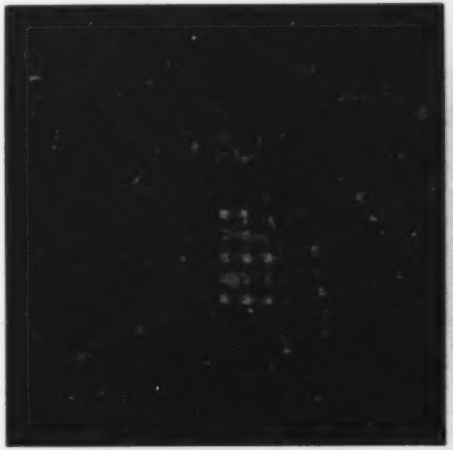

NHỮNG ĐIỀU NÊN BIẾT VỀ VỆ SINH CÔNG CỘNG

- Chớ khạc nhổ hay hỉ mũi bừa bãi ở trong nhà hay ngoài đường. Khi bị ho hay sổ mũi, nên mang theo sẵn khăn giấy để dùng khi cần tới.

- Chớ nên cho trẻ em đi tiểu ở ngoài đường phố hay những nơi công cộng. Tại các tiệm ăn, trạm xăng, các thương xá hay bin-đinh lớn đều có những phòng vệ sinh riêng cho phái nam và phái nữ.

- Những hoạt động vệ sinh khác như xỉa răng, lấy ráy tai, cắt móng tay, v.v. cần phải được làm một cách kín đáo riêng tư.

- Các đồ dùng cá nhân trên bàn ăn hay trong phòng rửa mặt như nước chấm, chén dĩa, khăn tắm, khăn lau mặt cũng không nên để dùng lẫn lộn.

BẢNG KIỂM ĐIỂM

- Sau khi mới tới, phải lo xin khám sức khỏe, khám mắt và răng cho toàn thể gia đình.
- Xin chích ngừa cho con em và giữ giữ sổ ghi ngày tháng chích ngừa cho mỗi trẻ.
- Tìm hiểu rõ thủ tục đi khám bịnh tại phòng mạch bác sĩ hay tại nhà thương
- Biết rõ phải tiếp xúc với ai hoặc nơi nào trong trường hợp cứu cấp.
- Hiểu biết những nguyên tắc căn bản về dinh dưỡng.
- Xem xét và dặn kỹ người nhà về cách dùng thuốc cho đúng với lời dặn của bác sĩ.
- Biết rõ nơi cung cấp tin tức và dịch vụ về kế hoạch hóa gia đình.
- Tìm hiểu cách thức xin hưởng trợ giúp y tế hay bảo hiểm sức khỏe.

TIỀN TỆ, THUẾ VỤ, BẢO HIỂM VÀ NGƯỜI TIÊU THỤ

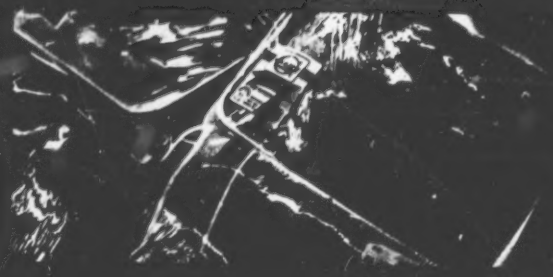

TRONG CHƯƠNG NÀY

ANH TỰ MỞ TRƯỚNG MỤC 163
Tiền Tệ Và Ngân Hàng 165
Hệ Thống Tiền Tệ của Mỹ 165
Những Cách Trả Tiền Khác Nhau 167
Ngân Hàng 168
Mở Trương Mục 169
Vài Loại Trương Mục 169
Cách Viết Chi Phiếu 170
Hộp Gửi Đồ An Toàn 172
Vay Tiền Ngân Hàng 172
Thuế Vụ 173
Các Loại Thuế: Thuế Liên Bang, Thuế Tiểu Bang, Thuế Địa Phương, Thuế An Sinh Xã Hội, Thuế Tài Sản, Thuế Hàng Hóa, ... 173
Dịch Vụ Khai Thuế 175
Bảo Hiểm 177
Các Loại Bảo Hiểm 178
Bảo Hiểm Sức Khỏe 178
Bảo Hiểm Xe Hơi 179
Mua Bảo Hiểm 179
Bảo Hiểm Thất Nghiệp 180
Bảng Kiểm Điểm 181

ÔNG CHÍN ĐI MUA ĐỒ 183
Chỉ Dẫn Cho Người Tiêu Thụ 185
Ngân Sách Gia Đình 185
Chuẩn Bị Đi Mua Đồ: Danh Sách, Phiếu Huê Hồng, Bán Hạ Giá, Thăm Dò Giá Cả, ... 186
Nơi Mua Đồ: Siêu Thị, Chợ Vườn Quê, Tiệm Thực Phẩm Á Đông, Tiệm Bách Hóa, Khu Thương Xá, Tiệm Bán Hạ Giá, Tiệm Bán Đồ Cũ, Quảng Cáo Rao Vặt, Cách Mua Bán Khác. 187
Trong Cửa Tiệm 190
Mua Trả Góp Là Gì? 190
Mua Đồ Ăn: Bao Gói, Giấy Nhãn, Cất Giữ Đồ Ăn 191
Mua Sắm Quần Áo: Đồ Mùa Đông, Mua Quần Áo, Giữ Gìn Quần Áo. 193
Linh Tinh: Trả Lại Hàng, Kính Đeo Mắt, Cho Tiền Thưởng 194
Bảo Vệ Người Tiêu Thụ. 195
Bảng Kiểm Điểm 196

ANH TƯ MỞ TRƯƠNG MỤC

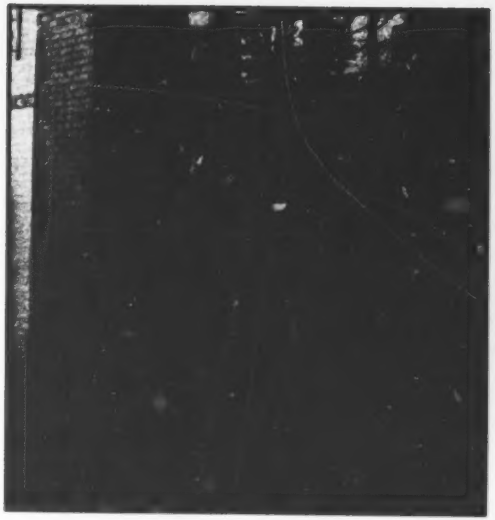

Anh Tư và anh Dân cùng làm 'ca' ban ngày với nhau tại một tiệm ăn từ 7 giờ sáng tới 3 giờ chiều. Anh Dân là nhân viên cũ của tiệm còn anh Tư mới vào làm được mấy ngày. Tới ngày thứ Sáu là kỳ lương đầu tiên của anh Tư. Mỗi ngày, anh Dân đều cho anh Tư đi chung xe về thẳng nhà, nhưng hôm nay anh nói anh cần phải ghé nhà băng trước.

DÂN: *Mỗi kỳ lãnh lương tôi đều ghé ngân hàng để gởi tiền và chỉ mang chút đỉnh tiền mặt về nhà.*

TƯ: *Như thế là anh cứ phải đến ngân hàng mỗi khi cần có tiền để mua bán hay trả các chi phí khác hay sao?*

DÂN: *Không. Tôi thường viết chi phiếu để trả các khoản tiền mua bán hay các hóa đơn. Tôi chỉ tới ngân hàng khi cần có tiền mặt. Anh không có trưởng mục hay sao?*

TỬ: Tôi thích giữ tiền trong người. Như vậy tôi thấy yên tâm hơn.

DÂN: Giữ tiền cách đó nguy hiểm lắm. Anh có thể lãm mất hay bị cướp. Nhưng nếu anh gởi tiền ở ngân hàng thì anh sẽ được bồi thường nếu ngân hàng bị cướp hay bị cháy.

TỬ: Liệu tôi có thể mở trưởng mục được không? Tôi mới tới xứ này chưa được bao lâu.

DÂN: Được lắm chớ! Ai cũng có thể mở trưởng mục ngân hàng. Anh chỉ cần có một tấm thẻ căn cước có dán hình. Anh nên đi theo tôi vào hỏi ngân hàng.

Hai người cùng bước vào ngân hàng và đến gặp một viên chức ngồi ở bàn giấy gần nhất. Anh Dân giúp anh Tử cách điền mẫu giấy tờ xin mở trưởng mục. Chỉ mười phút sau, mọi thủ tục đã hoàn tất và anh Tử sung sướng ra về với một tập chi phiếu tạm trong tay.

HỆ THỐNG TIỀN TỆ CỦA MỸ

Tiền của Mỹ gồm có tiền giấy và tiền kim khí. Tiền giấy có những loại một, hai, năm, 10, 20, 50 và 100 đô-la. Loại tiền giấy lớn hơn cũng có nhưng ít khi dùng đến vì người Mỹ không mấy khi đem theo mình những món tiền lớn. Tất cả các loại tiền giấy đều cũng một cỡ bằng nhau, cùng một màu xanh. Vì vậy ta cần phải xem kỹ con số in trên giấy để biết đúng giá trị của nó.

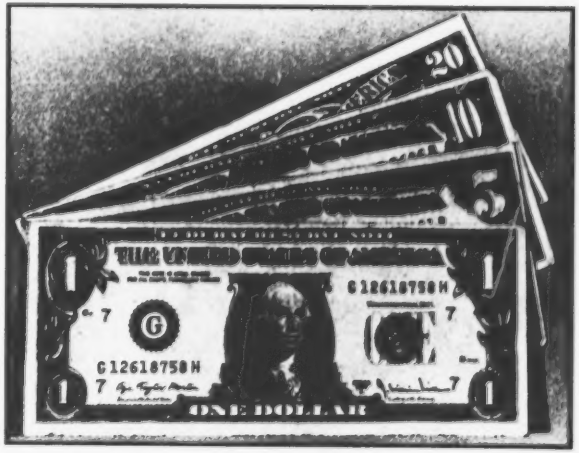

170

Một đô-la trị giá bằng 100 xu (cents). Tiền kim khí cũng có nhiều loại, nhưng chỉ từ 1 đô-la trở xuống. Tất cả các loại tiền kim khí đều mầu trắng trừ loại 1 xu thì bằng đồng. Ta thường phải mất một thời gian mới quen với các loại tiền kim khí vì trị giá của mỗi đồng tiền không tùy thuộc cỡ lớn hay nhỏ của nó.

Đồng một xu được gọi là một pen-ni (penny)

Đồng năm xu được gọi là một ních-cơn (nickel)

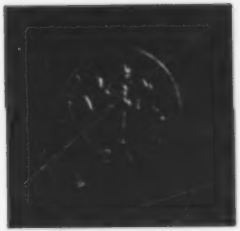

Đồng mười xu, nhỏ hơn đồng nickel, được gọi là một đai-mơ (dime)

Đồng hai mười lăm xu, thông dụng nhất được gọi là một quạc-tơ (quarter)

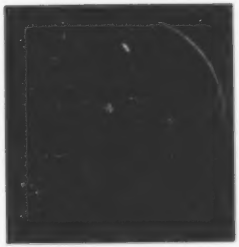

Đồng năm chục xu cũng gọi là nửa đô-l (half-dollar)

Dấu hiệu ¢ có nghĩa là cent (đồng xu). Dấu hiệu đó chỉ dùng để tả những số tiền nhỏ dưới một đô-la, thí dụ: 50¢ Dấu hiệu $ có nghĩa là đô-la hay mỹ kim. Ta nên nhớ rằng ở Hoa Kỳ, dấu phết được dùng để tả số ngàn. Dấu chấm tả số xu, trái hẳn với cách dùng ở Việt Nam. Ngoài ra dấu $ được đặt ở trước số tiền. Thí dụ: Một ngàn hai trăm năm chục đô-la bốn mươi ba xu, được viết như sau: $1,250.43.

NHỮNG CÁCH TRẢ TIỀN KHÁC NHAU

Ngoài tiền mặt, người Mỹ còn dùng nhiều cách khác để trả cho các món hàng và dịch vụ.

Cách thông thường nhất là dùng chi phiếu ngân hàng (check) hay thẻ tín dụng (credit card). Dùng những thứ này thì tiện lợi và an toàn hơn là dùng tiền mặt vì có thể được thay thế khi bị thất lạc hay mất cắp. Hai cách trả tiền cũng thuận lợi và an toàn như vậy là chi phiếu du khách (traveler's check) và ngân phiếu (money order). Chi phiếu du khách thường được dùng mỗi khi đi đâu xa và có thể xài như tiền mặt. Ngân phiếu thường được dùng để gởi trả cho những người hay tiệm ở xa. Cả hai loại này đều có thể mua ở các ngân hàng; riêng ngân phiếu thì cũng có bán tại các nhà bưu điện.

Nếu muốn trả tiền bằng cách gửi thư thì phải dùng chi phiếu ngân hàng hay ngân phiếu. Chớ bao giờ bỏ tiền mặt vào bao thư.

NGÂN HÀNG

Hầu hết các ngân hàng đều mở cửa từ 9 giờ sáng đến 2 giờ chiều, từ thứ Hai đến thứ Sáu. Nhiều ngân hàng có những cửa sổ dành riêng cho khách hàng đi bộ hay lái xe hơi, và mở cửa cho tới 7 giờ tối những ngày làm việc. Tiền mặt nên được gởi ở ngân hàng hơn là giữ ở nhà. Trong trường hợp ngân hàng bị cướp hay bị cháy, số tiền của bạn vẫn không bị mất vì ngân hàng đã được chính phủ bảo đảm. Nên lựa ngân hàng nào ở gần nhà, có giờ mở cửa và những dịch vụ thuận tiện cho bạn.

Ngân hàng không phải chỉ là nơi để gửi tiền và lấy tiền. Bạn có thể nhờ ngân hàng trả giùm tiền điện thoại, tiền điện hay ga để đỡ mất công gửi chi phiếu, dán tem và bỏ thư. Ngoài ra, ngân hàng còn cung cấp nhiều dịch vụ khác như bán chi phiếu du khách và ngân phiếu, cho vay dài hạn để mua xe, mua nhà, v.v.

Khi nhận chi phiếu của ai và muốn gửi vào trương mục của bạn ở ngân hàng hoặc muốn lãnh số tiền đó, bạn phải ký tên vào mặt sau của chi phiếu. Chỉ nên ký tên ngay trước khi lãnh tiền hay gửi tiền vì nếu ký sớm quá mà bị mất chi phiếu đó thì người khác sẽ có thể lãnh mất số tiền.

MỞ TRƯƠNG MỤC

Việc mở trương mục ở ngân hàng rất giản dị, chỉ mất chừng năm, mười phút. Khi tới ngân hàng, nên đem theo giấy tờ căn cước như thẻ xanh hay bằng lái xe, và một số tiền ký thác (gởi ngân hàng) đầu tiên. Số tiền này có thể là tiền mặt, chi phiếu hay ngân phiếu.

VÀI LOẠI TRƯƠNG MỤC

Bạn có thể mở một trương mục hoạt kỳ (checking account) hay trương mục tiết kiệm (savings account), hay cả hai. Bạn sẽ phải điền vài loại giấy tờ và cho chữ ký mẫu. Các chi phiếu do bạn ký tên sau này đều phải có chữ ký giống hệt mẫu chữ ký này mới có giá trị.

Hai vợ chồng có thể cũng đứng tên chung một trương mục. Trong trường hợp này, cả hai người đều phải gửi mẫu chữ ký ở ngân hàng. Tùy theo sự lựa chọn với ngân hàng, chi phiếu có thể phải có đủ hai chữ ký hoặc có thể chỉ cần một chữ ký của chồng hay vợ.

Sau khi đã làm xong các thủ tục giấy tờ và gởi số tiền ký thác đầu tiên, ngân hàng sẽ đưa cho bạn xem những mẫu chi phiếu để lựa chọn. Loại chi phiếu có in hình vẽ hay trình bày kiểu cách thường đắt tiền hơn là loại trình bày giản dị. Trên mỗi tấm chi phiếu đều có ghi tên và địa chỉ của chủ trương mục (một người hay cả hai vợ chồng). Bạn có thể cho in thêm số điện thoại nhà, nếu muốn. Ngoài ra, trên chi phiếu cũng có in số trương mục của bạn để khỏi lầm với trương mục của người khác.

Thường thường phải mất vài tuần chi phiếu mới được in xong và gửi đến nhà của khách hàng. Tiền in chi phiếu sẽ được ngân hàng ghi trừ vào sổ trương mục. Trong khi chờ đợi, ngân hàng sẽ cấp cho bạn một ít chi phiếu 'tạm' để có thể sử dụng tức thời.

Kèm theo mỗi tập chi phiếu đều có một số phiếu gửi tiền. Trên những phiếu này cũng có in tên và số trương mục của bạn như trên chi phiếu. Mỗi lần muốn gửi tiền, bạn phải kèm theo một phiếu gửi tiền trên đó ghi rõ chi tiết và tổng cộng số tiền ký thác.

Chi phiếu có thể dùng để trả tiền trong hầu hết các trường hợp chi tiêu. Trong việc mua bán trực tiếp, khi trả bằng chi phiếu, khách hàng phải xuất trình bằng lái xe hay một thẻ căn cước có dán hình cho nhân viên bán hàng ghi số. Có nhiều tiệm đòi khách hàng phải có thẻ tín dụng (credit cards) mới chịu nhận chi phiếu.

Trước khi viết chi phiếu trả tiền, cần biết chắc mình không tiêu quá số tiền còn trong trương mục. Mỗi lần viết chi phiếu cũng phải nhớ ghi chép và trừ số tiền đó trên phần tồn cấn (tức phần cuống của chi phiếu) hay trên cuốn sổ do ngân hàng cấp cho.

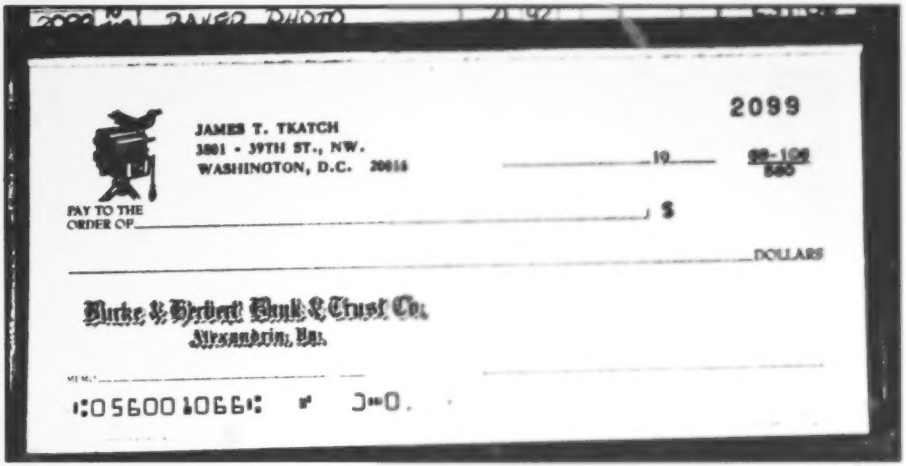

CÁCH VIẾT CHI PHIẾU

Trên chi phiếu, phải ghi đầy đủ các chi tiết sau đây:

- Ngày, tháng, năm
- Tên người, tiệm buôn hay công ty nhận tiền
- Số tiền bằng chữ số
- Số tiền bằng chữ viết
- Chữ ký

Ngoài ra, còn có một dòng để ghi vắn tắt chi phiếu đó dùng vào việc gì. Chi tiết

này không bắt buộc nhưng nên ghi để nhớ. Luôn luôn phải dùng bút mực chứ không được dùng bút chì để viết chi phiếu.

MẤY ĐIỀU CẦN GHI NHỚ

Chớ bao giờ xài chi phiếu quá số tiền còn lại trong trưởng mục. Mỗi lần vi phạm, ngân hàng sẽ phạt ít nhất là 5 đô-la. Nếu vi phạm nhiều lần, ngân hàng có thể không chịu nhận bạn làm khách hàng nữa. Để tránh bị thiệt thòi và rắc rối, bạn phải nhớ ghi chép ngay mỗi khi viết chi phiếu hay gởi tiền vào trưởng mục để luôn luôn biết rõ số tiền hiện có của mình ở ngân hàng. Phải nhớ ghi cả những số tiền do ngân hàng trừ vào trưởng mục như tiền in chi phiếu chẳng hạn. Mỗi tháng, khi ngân hàng gởi tờ báo cáo kèm theo các chi phiếu đã trả tiền, bạn phải đối chiếu ngay với phần ghi chép của mình để kiểm soát xem có sự sai lầm nào không, về số tiền còn lại trong trưởng mục.

Nếu bị mất tập chi phiếu hay một tấm chi phiếu đã có ký tên thì phải lập tức báo cho ngân hàng ngưng trả tiền cho chi phiếu đó, để tránh việc kẻ gian muốn lãnh tiền. Ngân hàng sẽ tính tiền công về dịch vụ này.

Nhớ ghi chép mỗi lần viết chi phiếu hay bỏ tiền vào trưởng mục

PLEASE BE SURE TO DEDUCT CHARGES THAT AFFECT YOUR ACCOUNT

NO.	DATE	ISSUED TO OR DESCRIPTION OF DEPOSIT	AMOUNT OF PAYMENT		✓	(IF ANY) DEDUCT	AMOUNT OF DEPOSIT		BALANCE FORWARD	
									396	31
16	2/6/	TO GRAND UNION	15	95	✓		800	00	380	86
		FOR FOOD							1180	86
17	2/7/	TO EXXON	152	34	✓					
		FOR GAS							1028	52
18	2/8/	TO FORD MOTOR CREDIT	100	00	✓					
		FOR CAR FINANCING							928	52
	2/10/	TO					10	00		
		FOR							938	52
19	2/	TO A & P	15	60						
		FOR FOOD							922	92
20	2/10/	TO SEARS	50	12						
		FOR CLOTH							872	80

HỘP GỬI ĐỒ AN TOÀN

Nếu bạn có đồ vàng bạc, nữ trang quí giá hoặc các loại giấy tờ quan trọng thì đừng nên giữ ở nhà mà nên mướn một hộp gửi đồ an toàn ở ngân hàng. Bạn có thể tới lấy ra cất vào bất cứ lúc nào vào những giờ ngân hàng mở cửa. Tiền mướn hộp này khoảng từ 10 đến 20 đô-la một năm.

VAY TIỀN NGÂN HÀNG

Khi mua xe hơi hay mua nhà, mỗi người thường phải đến vay tiền ở ngân hàng. Điều kiện để được vay tiền là phải có công việc tốt và một số bằng cớ chứng tỏ bạn có khả năng trả tiền nợ ngân hàng đều đặn hàng tháng. Tiền lời sẽ được tính thêm vào số tiền trả mỗi kỳ. Thí dụ: Nếu bạn vay nhà băng $3,000 để mua xe, bạn có thể phải trả $150 mỗi tháng trong thời gian 24 tháng. Như vậy tổng số tiền bạn trả cho ngân hàng là $3,600. Số tiền $600 trả thêm đó là tổng số tiền lời.

Vấn đề trả tiền đều đặn rất quan trọng, vì hồ sơ thành tích tốt hay xấu của bạn sẽ có ảnh hưởng nhiều đến mọi việc vay tiền kinh doanh của bạn sau này.

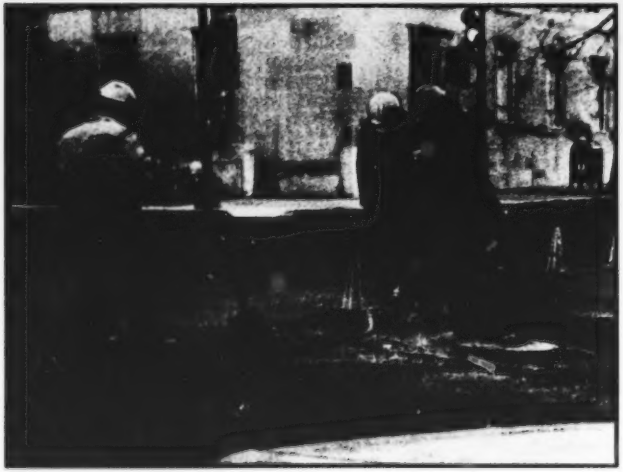

Sửa đường do tiền thuế của dân

CÁC LOẠI THUẾ

Số tiền thuế phải trả nhiều hay ít là tùy theo lợi tức và giá trị tài sản của mọi người. Thường thường kiếm được nhiều thì phải trả nhiều, kiếm được ít thì trả ít. Có nhiều loại thuế khác nhau

THUẾ LIÊN BANG

Tất cả mọi người sinh sống trên đất Mỹ, dù không phải là công dân, cũng đều phải đóng thuế liên bang. Hầu hết các chủ nhân đều tự động khấu trừ tiền thuế lợi tức liên bang của nhân viên trên chi phiếu lương để gởi cho sở thuế liên bang. Khoản tiền này được gọi là thuế khấu lưu (withholding tax).

Khi bắt đầu nhận việc, bạn sẽ phải điền một mẫu thuế khấu lưu. Phòng kế toán sẽ căn cứ vào lời khai của bạn để tính tiền thuế khấu trừ vào mỗi kỳ trả lương.

Hàng năm, vào khoảng 31 tháng Giêng, mỗi chủ nhân đều gởi cho nhân viên một phiếu báo cáo gọi là mẫu W.2 trên đó ghi rõ số lợi tức và các khoản khấu trừ về thuế liên bang, thuế tiểu bang và địa phương và thuế an sinh xã hội trong năm qua. Mẫu này thường gồm có 3 bản dùng để đính kèm với hai tờ khai thuế liên bang và thuế tiểu bang, còn một bản giữ lại làm hồ sơ cá nhân.

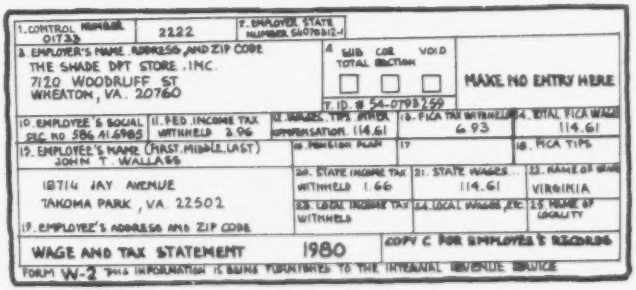
1. CONTROL NUMBER 01733 | 2222 | 2. EMPLOYER STATE NUMBER 54078312-1
3. EMPLOYER'S NAME, ADDRESS, AND ZIP CODE
THE SHADE DPT STORE, INC.
7120 WOODRUFF ST
WHEATON, VA. 20760
4. SUB TOTAL | COR ECTION | VOID
MAKE NO ENTRY HERE
7. ID. # 54-0793259
10. EMPLOYEE'S SOCIAL SEC NO 586 41 6985
11. FED. INCOME TAX WITHHELD 3.96
12. WAGES, TIPS, OTHER COMPENSATION 114.61
13. FICA TAX WITHHELD 6.93
14. TOTAL FICA WAGE 114.61
15. EMPLOYEE'S NAME (FIRST, MIDDLE, LAST) JOHN T. WALLASS
16. PENSION PLAN
17
18. FICA TIPS
18714 JAY AVENUE
TAKOMA PARK, VA. 22502
19. EMPLOYEE'S ADDRESS AND ZIP CODE
20. STATE INCOME TAX WITHHELD 1.66
21. STATE WAGES 114.61
22. NAME OF STATE VIRGINIA
23. LOCAL INCOME TAX WITHHELD
24. LOCAL WAGES, ETC.
25. NAME OF LOCALITY
WAGE AND TAX STATEMENT 1980
COPY C FOR EMPLOYEE'S RECORDS
FORM W-2 THIS INFORMATION IS BEING FURNISHED TO THE INTERNAL REVENUE SERVICE

Tờ khai thuế lợi tức hàng năm phải được nạp cho Sở Thuế Liên Bang trước ngày 15 tháng Tư. Số tiền lợi tức ghi trên tờ khai thuế phải giống với số tiền ghi trên mẫu W-2. Sở Thuế Liên Bang (Internal Revenue Service, viết tắt là IRS) có văn phòng ở hầu hết các địa phương. Nếu có điều gì thắc mắc về thuế vụ hay cần được chỉ dẫn làm tờ khai thuế, bạn có thể tiếp xúc với văn phòng địa phương đó.

THUẾ TIỂU BANG

Thuế này được trả cho Sở Thuế Tiểu Bang và tờ khai thuế cũng phải nạp trước ngày 15 tháng Tư mỗi năm. Tiền khấu trừ thuế tiểu bang trên chi phiếu lương ít hơn so với thuế liên bang. Cách làm tờ khai thuế tiểu bang cũng khác với cách khai thuế liên bang, nhưng tổng số lợi tức trên cả hai tờ khai phải giống như nhau.

THUẾ ĐỊA PHƯƠNG

Tùy theo địa phương, dân chúng sẽ phải đóng thêm thuế lợi-tức cho quận hạt (county) hay thành phố (city). Thuế này có

nơi thâu trừ ngay trên chi phiếu lương, có nơi lại chỉ tính làm một lần cho cả năm khi mỗi người làm tờ khai thuế hàng năm nạp cho tiểu bang.
Ngoài thuế lợi tức, chính quyền địa phương cũng thường thâu thuế tài sản, thuế tiêu thụ, thuế môn bài, v.v.

THUẾ AN SINH XÃ HỘI

Thuế này thường được viết tắt bằng tiếng Anh là FICA, cũng được khấu trừ trên chi phiếu lương như thuế liên bang và thuế tiểu bang. Số tiền khấu trừ đó được chuyển vào một quỹ đặc biệt dùng để trả tiền hưu bổng cho những nhân viên đến tuổi về hưu hoặc những người bị thương tích không thể tiếp tục làm việc được nữa.

THUẾ TÀI SẢN

Thuế tài sản được đánh trên trị giá nhà cửa, đất đai, hay những của cải riêng như xe hơi hay đồ nữ trang quý giá. Thuế này thường phải trả cho chính phủ tiểu bang hay địa phương.

THUẾ HÀNG HÓA

Chính phủ liên bang và tiểu bang còn đánh thuế vào những hàng sản xuất trong nước hay nhập cảng từ ngoại quốc.

THUẾ ĐOAN do chính phủ liên bang đánh vào hàng nhập cảng, tùy theo trị giá của loại hàng.

THUẾ TIÊU THỤ do chính phủ tiểu bang thâu trên giá tiền mỗi món hàng bán ở các tiệm. Mỗi khi mua một món hàng ta phải nhớ tính thêm tiền thuế phải trả cùng với giá tiền ghi trên món hàng đó. Thuế suất ở các tiểu bang không giống nhau, trung bình vào khoảng 5 phần trăm.

DỊCH VỤ KHAI THUẾ

Hệ thống thuế vụ của Mỹ rất phức tạp. Vì lẽ đó, hầu hết các sở thuế của chính phủ đều có chuyên viên chỉ dẫn và giải đáp các thắc mắc về thuế vụ. Sở thuế cũng có một ít số điện thoại miễn phí để tránh cho những người ở xa khỏi phải đích thân tới các văn phòng thuế vụ cũng để nhờ giải đáp. Ngoài ra còn có các văn phòng thuế vụ của tư nhân tính tiền công với khách hàng mỗi khi làm dùm tờ khai thuế. Điều quan trọng là cần phải giữ gìn tất cả biên lai hay chi-phiếu trong năm để tiện việc khai thuế, và nếu cần, để chứng minh với sở thuế.

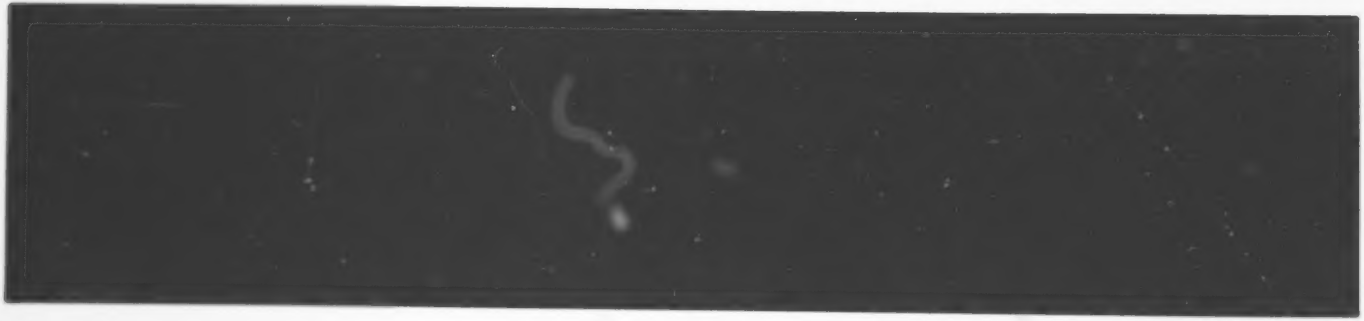

Mua bảo hiểm để bảo vệ bản thân, gia đình và tài sản.

BẢO HIỂM LÀ GÌ ?

Khi mua bảo hiểm, bạn sẽ phải trả cho hãng bảo hiểm một số tiền. nhiều hay ít tùy theo trị giá của mức tiền bồi hoàn mà hãng bảo hiểm cam kết sẽ trả khi có sự thiệt hại xảy ra cho bạn. Bạn có thể đóng tiền hàng tháng, mỗi ba tháng hay sáu tháng. Bạn cũng có thể hủy bỏ bảo hiểm bất cứ lúc nào thấy không còn cần thiết và sẽ được hoàn lại số tiền bạn đã đóng dư, nếu có.

CÁC LOẠI BẢO HIỂM

Có nhiều loại bảo hiểm khác nhau. BẢO HIỂM TÀI SẢN để được bồi thường về những thiệt hại vật chất như bị cháy, mất cắp hay các tai họa khác. BẢO HIỂM NHÂN THỌ để cho gia đình có thể được hưởng một số tiền lớn trong trường hợp người đứng tên bảo hiểm bị chết vì tai nạn, bịnh tật hay tuổi tác. Những loại bảo hiểm thông thường nhất và rất cần thiết với người tị nạn là BẢO HIỂM SỨC KHỎE và BẢO HIỂM XE HƠI.

BẢO HIỂM SỨC KHỎE

Bảo hiểm sức khỏe chịu chi phí về tiền nằm bịnh viện và tiền chữa trị trong thời gian nằm bịnh viện. Tùy theo số tiền bạn đóng góp hay loại bảo hiểm mà chủ nhân cho bạn được hưởng, bạn còn có thể được trả những chi phí khác như đi khám bác sĩ, lãm thí nghiệm, chữa răng, chữa mắt, và tiền mua thuốc.

Phần lớn những người có công ăn việc làm đều đặn đều được cơ sở của chủ nhân bảo hiểm sức khỏe. Thường thường,

chủ nhân trả một phần lớn tiền đóng bảo hiểm và nhân viên chỉ phải chịu một phần nhỏ. Nếu muốn bảo hiểm cho cả gia đình thì nhân viên phải đóng thêm. Số tiền này sẽ được khấu trừ trên chi phiếu trả lương. Nhiều chủ nhân cũng cho nhân viên được hưởng bảo hiểm về tai nạn lao động xảy ra trong khi làm việc.

Chương trình bảo hiểm của chủ nhân sẽ chấm dứt khi nhân viên thôi việc trừ khi người đó tiếp xúc với hãng bảo hiểm và bằng lòng trả trọn phần tiền đóng bảo hiểm hàng tháng.

BẢO HIỂM XE HƠI

Muốn lái xe hơi, ngoài bằng lái xe, bạn còn cần phải có bảo hiểm xe hơi. Ở nhiều tiểu bang, luật lệ bắt buộc người lái xe phải có bảo hiểm. Bảo hiểm xe hơi sẽ tránh cho ta những chi phí quá cao khi có tai nạn, nhất là các khoản tiền bồi thường khi có người bị thương hay thiệt mạng. Nếu không trả được bồi thường bạn sẽ bị thâu bằng lái xe và mất luôn quyền lái xe. Bảo hiểm xe hơi có nhiều khoản bồi thường khác nhau như bồi thường nhân mạng, bồi thường hư xe, bồi thường thiệt hại về tài sản do xe hơi gây ra, v.v., tùy theo sự lựa chọn và khả năng đóng tiền của người mua bảo hiểm.

MUA BẢO HIỂM

MUỐN MUA BẢO HIỂM, BẠN NÊN NHỜ NGƯỜI BẢO TRỢ HAY BẠN BÈ CHỈ DẪN MUA CÁCH NÀO CÓ LỢI MÀ ÍT TỐN TIỀN NHẤT. CẦN SO SÁNH NHIỀU HÃNG VÀ NHIỀU LOẠI KHÁC NHAU MẶC DÙ LÚC ĐẦU CÓ THỂ MẤT KHÁ NHIỀU THÌ GIỜ.

BẢO HIỂM THẤT NGHIỆP

Nếu chẳng may bị mất việc mà không do lỗi của mình, bạn có thể được lãnh tiền bảo hiểm thất nghiệp. Tiền bảo hiểm thất nghiệp thường do chủ nhân đóng cho tiểu bang trong thời gian nhân viên làm việc. Nhân viên không phải đóng tiền mua bảo hiểm này nhưng các điều kiện thụ hưởng thì có thể khác nhau tùy theo luật lệ của mỗi tiểu bang. Thí dụ số tiền được lãnh ở tiểu bang này có thể ít hơn hay nhiều hơn ở tiểu bang khác, và thời gian thụ hưởng cũng có thể dài hơn hay ngắn hơn. Khi bị mất việc, bạn phải tới ngay văn phòng thất nghiệp gần nơi cư ngụ để được biết rõ các điều kiện thụ hưởng bồi thường thất nghiệp như thế nào.

BẢNG KIỂM ĐIỂM

- Biết các loại tiền giấy và tiền kim khí của Mỹ.
- Xin làm thẻ căn cước có dán hình để có thể lãnh tiền ở ngân hàng.
- Biết phân biệt các loại trương mục ngân hàng và cách mở trương mục.
- Biết các loại thuế cần phải trả.
- Biết cách lập ngân sách gia đình để ấn định khả năng chi tiêu của mình.
- Biết phân biệt các loại bảo hiểm và cách mua bảo hiểm có lợi nhất, nhất là bảo hiểm sức khỏe và bảo hiểm xe hơi.

ÔNG CHÍN ĐI MUA ĐỒ

Ông bà Chín cùng với một người con và một người em trai mới tới định cư tại Hoa Kỳ. Ông Chín có được việc làm tại một hãng xăng. Sau bữa lãnh lương ông Chín muốn mua một ít quần áo cho mình và cho gia đình. Ông tới một tiệm bán quần áo nhỏ ở gần nhà, tuy rằng chẳng biết 'số' của quần áo là cái gì và giá cả đắt rẻ ra sao. Ông lựa chọn những đồ ông thấy vừa và hy vọng rằng mọi người trong gia đình sẽ mặc vừa.

Ông mang về nhà một gói lớn đầy quần áo mới và giục bà Chín mặc thử ngay. Bộ đồ thực đẹp nhưng không cái nào vừa cả. Bà Chín thất vọng và sợ mất tiền toi, bà chạy qua hỏi bà Hai bên láng giềng, bà Hai đã ở Mỹ được hai năm và vẫn qua lại giúp đỡ từ ngày bà Chín tới ở đây.

Bà Hai cho biết nếu ông Chín còn giữ biên lai mua đồ thì có thể đem đến tiệm bán để đổi hay lấy tiền lại. Bà Chín vội đi kiếm biên lai và may làm sao biên lai vẫn còn trong cái bao gói quần áo mà bà Chín đã bỏ trong sọt rác. Ngày hôm sau, bà Hai dẫn hai ông bà Chín tới cửa tiệm quần áo và đổi lấy bộ đồ kích thước nhỏ hơn. Hai ông bà lần này thử các bộ mới, ngay trong phòng thử của tiệm để xem có vừa không.

Rời cửa tiệm, bà Hai cho biết là quần áo mua tại tiệm nhỏ này thường đắt hơn nhiều so với các tiệm hạ giá lớn. Bữa thứ bẩy sau, bà Hai dẫn hai ông bà Chín tới một thương xá để mua giầy, quần áo và nhiều đồ khác nữa. Tại gian bán giầy, đang là buổi bán hạ giá, nên hai ông bà Chín mua mỗi người hai đôi. Tại một gian bán quần áo lớn, ông Chín thấy rằng đem so với giá mua tuần trước ở cửa tiệm nhỏ gần nhà thì ở đây giá thấp hơn nhiều.

NGÂN SÁCH GIA ĐÌNH

Làm ngân sách là để có thể ấn định mức chi tiêu tối đa của mỗi người hay mỗi gia đình. Cách giản dị nhất là tính tổng cộng tất cả mọi khoản lợi tức rồi dựa vào đó mà ấn định mức chi tiêu cho những nhu cầu cần thiết như tiền chợ, tiền nhà, điện thoại, xăng nhớt, v.v. Nếu còn dư mới ấn định thêm mức chi tiêu cho những món kém cần thiết hơn, như quần áo mới, đồ trang hoàng nhà cửa, v.v. Ngoài ra, cũng cần phải dành dụm để phòng khi có chuyện bất ngờ.

CHUẨN BỊ MUA ĐỒ

Trước khi đi tiệm mua thức ăn hay đồ dùng, cần xem báo hay thăm hỏi người quen để chọn lựa tiệm nào thuận tiện và bán giá rẻ nhất. Sau đây là một số đề nghị hữu ích:

Danh Sách. Viết sẵn lên một mảnh giấy những món cần phải mua, và khi tới tiệm chỉ nên mua những món đã ghi trên giấy. Như vậy việc mua bán sẽ được mau chóng và tránh được nạn xài tiền quá lố.

Phiếu huê hồng. Những phiếu này (coupons) thường thấy trên các trang quảng cáo, trên đó ghi rõ món hàng và số tiền bớt cho món hàng đó. Phiếu này có thể cắt ra và dùng để mua hàng ở bất cứ tiệm nào miễn là phải mua đúng món hàng và trong thời hạn ghi trên phiếu. Nếu dùng phiếu này đúng vào lúc món hàng đang được bán hạ thì còn có lời nhiều hơn nữa.

Bán hạ giá. Thỉnh thoảng các tiệm thường quảng cáo bán hạ giá, thường được gọi là bán xeo (sale), một số món thực phẩm hay hàng hóa. Nếu kiếm đúng những dịp này để mua đồ dự trữ, bạn có thể được lời khá nhiều tiền. Tuy nhiên, chớ nên ham lời mà bỏ tiền ra mua những món không cần thiết.

Thăm dò giá cả. Cùng một món hàng mà tiệm này có thể bán mắc hơn tiệm kia khá nhiều. Vì vậy bạn cần dò hỏi và so sánh giá cả để khỏi bị thiệt thòi. Nên nhớ rằng hầu hết các tiệm đều bán giá nhất định như đã ghi trên món hàng. Bạn chỉ nên trả giá khi đi mua đồ ở chợ trời hay ở một tiệm nào mà bạn đã biết chắc có thể trả giá được.

NƠI MUA ĐỒ

Hầu hết người Mỹ không đi mua đồ mỗi ngày mà thường sắp đặt mua dồn làm một lần mỗi tuần để đỡ tốn thì giờ, tốn công và tiền chuyên chở. Vì không thể ôm nhiều gói cồng kềnh trong lúc đi bộ hay đi xe buýt nên mọi người phải dùng xe hơi để đi chợ hay tới các thương xá mua đồ, thường gọi là đi 'sóp-pinh' (shopping).

Siêu thị. Đây là những nơi thuận tiện nhất để mua đồ ăn. Phần lớn các siêu thị cũng bán đủ loại hàng tạp hóa và những thứ thuốc thông dụng không cần toa bác-sĩ.

188

Chợ Vườn Quê. Trong thành phố thường có một vài khu chợ dành cho các chủ trại chở trái cây, rau cỏ và các thúc ăn đồng quê lên bán vào những ngày nhất định trong tuần. Tại đây ta thường mua được đồ tươi và có thể mặc cả giá tiền.

Tiệm thực phẩm Á-đông. Nhiều thức ăn Á-đông chỉ có bán ở những tiệm thực phẩm do người Á-đông làm chủ như Việt Nam, Trung Hoa, Nhật Bản, Thái, Đại Hàn. Những tiệm này thường chỉ có ở những thành phố lớn. Giá cả thường khác nhau và lên xuống bất thường nên cần phải thường-xuyên theo dõi và so sánh.

Tiệm bách hóa. Đây là những tiệm buôn lớn bán đủ các loại hàng như quần áo, giầy dép, đồ trang sức, các vật dụng trong nhà, máy móc, v.v.

Khu Thương Xá. Để tiện cho việc mua bán của mọi người, trong thành phố thường có những khu tập trung nhiều tiệm bách hóa, siêu thị, tiệm ăn, rạp chiếu bóng cũng nhiều loại kinh doanh khác.

Tiệm Bán Ha Giá. Những tiệm này bán các món hàng với giá rẻ hơn các tiệm khác vì không nhận thẻ mua trả góp, ở khu tầm thường và không cần trưng bày mỹ thuật.

Tiệm Bán Đồ Cũ. Những tiệm này thường do các hội từ thiện hay tôn giáo mở ra để bán với giá thật rẻ những món quần áo hay đồ đạc đã dùng rồi nhưng còn tốt do các nhà hảo tâm gởi tặng. Nhiều người Mỹ khá giả vẫn tới những nơi này để kiếm mua đồ tốt vừa ý mà để dành được nhiều tiền.

Quảng cáo rao vặt. Trên mục Rao Vặt trong các báo hàng ngày đều có đăng quảng cáo những món đồ mới hay cũ của những người vì sắp dọn nhà hay dư dùng muốn bán với giá rẻ. Nếu thấy có món nào đang cần và vừa ý thì nên điện thoại ngay cho người bán để hỏi thêm chi tiết và hẹn tới xem hàng, vì những món quảng cáo trên mục rao vặt thường được bán rất nhanh.

Cách mua bán khác. Ở Mỹ, bạn còn có thể mua đồ của những người đến quảng cáo tận nhà, mua bằng cách điện thoại hay bằng thư đặt hàng. Trừ khi đã có người mách bảo chắc chắn, bạn nên tránh mua đồ bằng những cách này vì có thể mua lầm đồ xấu hoặc tốn tiền vô ích.

TRONG CỬA TIỆM

Khi bước vào tiệm, nếu có đem theo các túi hay gói đồ, bạn có thể phải gửi các món đồ cho một nhân viên đứng nhận ở lối vào. Bạn sẽ được trao một tấm thẻ để đổi lấy gói đồ khi trở ra. Biện pháp này có mục đích ngăn ngừa nạn kẻ gian lấy cắp đồ trong tiệm. Để tránh mọi sự rắc rối với pháp luật, ta nên cẩn thận giữ ý khi vào tiệm. Chớ nên ăn thử trái cây hoặc bỏ một món đồ vào túi hay vào ví mặc dù có ý định sẽ trả tiền. Tiệm nào cũng thường có máy truyền hình hoặc nhân viên cảnh sát mặc thường phục quan sát các khách mua hàng. Hầu hết các tiệm đều cấm hút thuốc, nếu vi phạm sẽ bị bắt giữ và phạt tiền rất nặng.

MUA TRẢ GÓP Mua trả góp hay mua chịu là 'mua đồ trước trả tiền sau'. Bạn chỉ có thể mua bằng cách này nếu đã được cửa tiệm hay một công ty tín dụng cấp cho thẻ tín dụng. Dùng thẻ này có thể phải trả tiền lời rất cao và nếu không tính kỹ khả năng tài chánh của mình thì có thể gặp rắc rối lớn vì mắc nợ quá nhiều không trả kịp.

MUA ĐỒ ĂN

Trong các món ăn hằng ngày, người Mỹ chú trọng đến những đồ bổ dưỡng như thịt, trứng, sữa, pho-mát và không hay ăn cơm, cá và các thứ rau tươi như người Việt. Người Mỹ cũng hay dùng đồ đông lạnh vì rẻ và tiện lợi hơn đồ tươi. Ở những nơi xa bờ biển, cá tươi và các thức đồ biển rất mắc tiền và khó kiếm.

Bao gói. Đồ ăn của người Mỹ nếu không đóng hộp thì cũng được bao gói kín đáo và mỹ thuật. Trong siêu thị, đồ ăn được xếp theo từng loại trên các kệ hoặc tủ có máy thổi hơi lạnh để giữ được tươi lâu. Tôm, cá được ướp đá trong các tủ có lồng kiếng. Thịt bò, thịt heo, hay gà thì được gói bằng giấy kiếng nhiều cỡ lớn nhỏ khác nhau. Chớ khi nào mở giấy bao đồ ăn nếu chưa dùng tới, vì như vậy đồ ăn sẽ bị không khí lãm mau hư thối.

Giấy nhãn. Giấy nhãn bên ngoài thường cho biết các chi tiết về đồ ăn bên trong, số cân lượng và giá tiền. Thí dụ: Giấy nhãn bên ngoài một gói thịt bò sẽ ghi rõ tên loại thịt đó, giá tiền mỗi 'pound', số cân lượng của miếng thịt và giá tiền tổng cộng phải trả. Căn cứ vào giá của mỗi 'pound' ta sẽ được biết giá cả lên xuống, mắc rẻ thế nào.

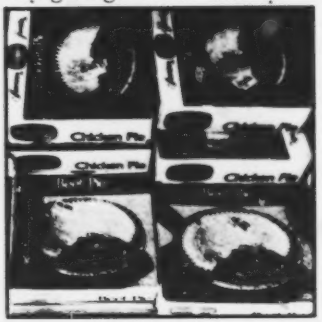

Đối với những món thực phẩm không để được lâu như sữa tươi hay bánh mì thì bên ngoài bao hay hộp còn phải in thêm ngày cuối cùng được phép bầy bán. Tiệm nào bán đồ quá hạn sẽ bị phạt rất nặng.

Cất giữ đồ ăn. Khi đi chợ về, đồ ăn phải được cất giữ cho đúng cách. Nếu thấy có món nào bị hư hay quá hạn thì đem trở lại tiệm để đổi món khác hay lấy lại tiền nhưng phải giữ biên lai tính tiền để làm bằng. Những món đồ tươi như thịt, trứng, sữa, rau thì phải bỏ vào tủ lạnh. Những món đồ hộp, đồ khô hay dầu ăn thì có thể xếp trong tủ kệ. Tuy nhiên nếu hộp nào đã mở ra và dùng dở thì cũng phải cất vào tủ lạnh.

MUA SẮM QUẦN ÁO

Ở Hoa Kỳ, bạn có thể mua đủ các loại quần áo thích hợp với đủ loại thời tiết hay hoạt động.

Đồ mùa đông. Ở nhiều nơi trên nước Mỹ khí hậu về mùa đông rất lạnh. Mỗi người cần phải có nhiều thứ quần áo ấm kể cả khăn quàng cổ, vớ len, găng tay và giầy ống. Ngoài ra cũng phải có áo choàng thật ấm để đủ sức chống lại thời tiết giá buốt khi ra đường. Khi gặp trời có tuyết hay đông đá, phải mang giầy ống hay những loại giầy có đế cao su. Chớ mang giầy đế da trơn vì rất dễ bị trợt chân và té ngã gãy xương.

Mua quần áo. Ở Hoa Kỳ, hầu hết mọi người đều mua sắm quần áo may sẵn. Chỉ có người thật giàu có mới dám đến tiệm đặt may đồ vì tiệm may tính tiền công rất cao. Trong thương xá, đồ đàn ông, đàn bà và trẻ em được bầy bán trong từng khu riêng biệt. Các loại y phục may sẵn đều có nhiều cỡ lớn nhỏ dài ngắn khác nhau, mọi cỡ được chỉ định bằng một con số. Vì vậy, trước khi đi mua đồ, bạn cũng nên hỏi người quen xem cỡ của bạn khoảng số mấy để dễ lựa đồ. Trong mỗi khu bán quần áo đều có những phòng thử đồ. Bạn có thể lựa vài ba chiếc để mang vào phòng mặc thử, chiếc nào thấy vừa thì đem ra quầy trả tiền theo giá ghi trên nhãn ghim vào món đồ, cộng thêm tiền thuế.

Giữ gìn quần áo. Muốn giữ cho quần áo được đẹp và bền thì phải biết cách giặt hoặc tẩy cho đúng với tính chất của loại hàng. Có những loại có thể giặt bằng máy, có loại chỉ có thể giặt bằng tay, có loại chỉ có thể đưa đi hấp ở tiệm. Vì vậy, trên mỗi món đồ đều có một miếng nhãn nhỏ ghi rõ loại hàng do cần phải được giặt, sấy hay hấp như thế nào để hàng không bị co, nát hay bạc màu. Trong nhà cũng nên có người biết sửa quần áo hay may vá vặt vãnh, vì nếu phải nhờ đến thợ sửa thì rất tốn tiền.

LINH TINH

Trả lại hàng. Nếu mua lầm phải một món đồ bị hư hay không đúng số cỡ thì bạn có thể đem trở lại tiệm để đổi. Bạn phải đem theo biên lai và đổi hàng trong vòng một tuần hay mười ngày là cùng. Trong tiệm có một văn phòng gọi là 'Customer Service' (Dịch Vụ Khách Hàng) phụ trách về việc giao dịch với khách hàng. Chỉ có những món hàng còn y nguyên chưa dùng đến mới được nhận đổi hay trả lại tiền.

Kính đeo mắt. Mắt kính mua tại các tiệm bách hóa hay các tiệm bán mắt kính trong khu thương xá thì sẽ được rẻ hơn là mua tại các tiệm riêng của những nhà chuyên môn.

Cho tiền thưởng. Ở Hoa Kỳ có lệ cho thêm một số tiền nhỏ ngoài phí tổn chánh thức. Số tiền cho thêm này gọi là tiền thưởng hay tiền 'típ'(tip). Tiền típ chỉ để cho một số người làm dịch vụ như bồi bàn, thợ lăm tóc, tài xế tắc xi, người giao hàng, v.v. Đừng đưa tiền típ cho nhân viên bán hàng, tài xế xe buýt, người đưa thư hay tiếp viên hàng không. Nếu đưa tiền típ cho một viên chức chánh phủ hay nhân viên cảnh sát thì có thể bị coi là hối lộ và rắc rối với pháp luật.

BẢO VỆ NGƯỜI TIÊU THỤ

Khi một khách hàng có điều gì khiếu nại với nhân viên bán hàng, người quản lý hay chủ tiệm mà không được giải quyết thỏa mãn, thì khách hàng có thể kêu điện thoại tới văn phòng bảo vệ người tiêu thụ nhờ can thiệp. Văn phòng này thường có tên là 'Better Business Bureau', 'Consumer Affairs' hay 'Consumer Protection' và được liệt kê trong cuốn Niên Giám Điện Thoại. Nếu là lần đầu thì bạn nên nhờ người bảo trợ hay người Mỹ quen biết liên lạc dùm. Khi nhận được khiếu nại, văn phòng này sẽ can thiệp và cho bạn biết kết qủa khá mau chóng.

BẢNG KIỂM ĐIỂM

- Biết rõ cách thức mua bán tại các tiệm của Mỹ.
- Biết cách mua hàng rẻ bằng cách so sánh giá cả các tiệm , cách dùng phiếu giảm giá(coupons) và cách mua đồ bán xeo(sale).
- Biết các điều kiện đổi hay trả lại đồ mua lầm hoặc đồ bị hư do lỗi của hãng sản xuất.
- Biết rõ các loại cân lường, thước đo, các cỡ số quần áo,vân vân.
- Biết cách phòng ngừa nạn mất cắp hay bị quảng cáo hấp dẫn mua phải những món đồ phí tiền vô ích.
- Biết địa chỉ các tiệm Việt Nam và các tiệm bán thực phẩm Á-đông khác ở gần nơi cư ngụ.

ARLINGTON

TRONG CHƯƠNG NÀY

ANH MINH BỊ CẢNH SÁT HỎI 199- 200

Luật Pháp Ở Hoa Kỳ 201
Tị Nạn, Thường Trú và Công Dân 202
Tự Do và Luật Lệ 203
Luật Liên Bang 204
Luật Tiểu Bang 204
Luật Địa Phương 204
Một Số Luật Lệ Cần Biết 205
Luật Gia Đình 207
Cảnh Sát Ở Hoa Kỳ 208
Trợ Giúp Pháp Lý 209

202

ANH MINH BỊ CẢNH SÁT HỎI

Anh Minh là một thanh niên độc thân mới tới Hoa Kỳ; mới tới chưa được bao lâu mà anh đã gặp rắc rối với pháp luật. Trong một cuộc họp bạn ăn uống ngoài trời tại một công viên thành phố, khi anh thấy một đám chim bồ câu, anh nảy ra ý định bẫy để đem về nhà.

Một cảnh sát viên thấy thế lại gần và hỏi anh đang làm gì. Thoạt tiên, anh Minh định chạy; anh nhận thấy rằng đã phạm một điều gì bị cấm, và rất là sợ hãi. Vì còn kém tiếng Anh, anh không thể giải thích được với người cảnh sát viên lý do tại sao anh đánh bẫy chim bồ câu.

Người cảnh sát viên hỏi xem thẻ căn cước I-94 của anh, và biết được tên cơ quan thiện nguyện bảo trợ anh. Ông nghĩ rằng có thể nhờ cơ quan này kiếm một người thông dịch cho anh Minh; nhưng thực ra, việc đó không phải dễ dàng và sau nhiều lần liên lạc điện thoại, người cảnh sát viên mới kiếm ra được một người để thông ngôn cho anh Minh. Khi đó ông ta mới được biết và lấy làm ngạc nhiên là tại nước anh Minh, luật pháp không có cấm bắt chim 'rừng' như tại Hoa Kỳ.

Sau khi được giải thích điều này, anh Minh hứa sẽ không tái phạm nữa và người cảnh sát viên cũng không đưa giấy phạt anh. Ông ta chỉ dặn dò thêm rằng trong trường hợp anh thích, có thể câu cá tại những nơi luật lệ cho phép bắt cá. Và nên tới một tiệm bán dụng cụ thể thao để hỏi cách thức xin giấy phép câu cá.

Anh Minh vui vẻ nhận thấy rằng tại Hoa Kỳ cảnh sát thực là bạn dân, sẵng sàng giúp đỡ mọi người.

Câu tục ngữ Việt Nam 'Pháp bất vị thân' (Pháp luật không vị nể tình riêng với ai) áp dụng rất đúng tại xứ này. Bởi thế một nhân vật dù cao cấp tới đâu, nếu hành động trái luật, cũng vẫn bị điều tra, truy tố và xét xử như bất cứ một công dân nào khác.

Người tị nạn vì vậy cần có một sự hiểu biết căn bản về qui chế pháp lý của mình và về những đặc tính của nền luật pháp ở Hoa Kỳ.

TỊ NẠN, THƯỜNG TRÚ VÀ CÔNG DÂN

Người tị nạn ở Hoa Kỳ cũng có đầy đủ bổn phận và quyền lợi như bất cứ một công dân bản xứ nào, ngoại trừ một vài trường hợp về công ăn việc làm chỉ có những người đã trở thành công dân mới có thể được thâu nhận. Sau đây là những điều nên biết về qui chế pháp lý của mọi người:

- Khi mới tới Hoa Kỳ với tư cách một người tị nạn, bạn sẽ được cấp một tấm giấy căn cước thường gọi là thẻ I-94. Thẻ này luôn luôn phải mang theo trong người nhưng nên chụp sẵn một bản sao để ở nhà.

- Sau khi đã ở Hoa Kỳ được một năm, bạn có thể xin đổi qui chế tị nạn thành ngoại kiều thường trú. Với tư cách này, bạn có thể xin cho vợ hay chồng và những người con chưa lập gia đình dù ở bất cứ tuổi nào, được đoàn tụ với bạn tại Hoa Kỳ.

- Sau khi đã ở Hoa Kỳ được 5 năm, bạn có thể nạp đơn xin đổi quốc tịch và trở thành công dân Mỹ, miễn là bạn đã ở ít nhất sáu tháng liên tiếp tại tiểu bang nơi bạn nạp đơn. Để có thể được chấp thuận, bạn phải nói khá tiếng Anh, có hiểu biết căn bản về lịch sử và guồng máy chính quyền nước Mỹ, và phải có hạnh kiểm tốt trong quá khứ.

- Vào tháng giêng mỗi năm, tất cả những người không phải là công dân Mỹ đều phải khai báo địa chỉ của mình cho cơ quan tư pháp. Mẫu khai địa chỉ được phát không tại các nhà bưu điện hay Sở Di Trú và Nhập Tịch (Immigration and Naturalization Service, thường viết tắt là INS). Những trẻ em dưới 14 tuổi có thể được khai chung trong mẫu giấy của cha mẹ, hay người giám hộ.

- Tất cả những người không phải là công dân Mỹ cũng đều phải khai báo cho Sở Di Trú gần nơi cư ngụ mỗi khi có thay đổi địa chỉ. Mẫu khai đổi địa chỉ phải được nạp trong vòng 10 ngày từ khi dọn về nơi cư ngụ mới.

- Theo thông cáo mới của chính phủ Mỹ, tất cả nam thanh niên đủ 18 tuổi đều phải đăng ký trưng binh tại các nhà bưu điện mặc dù chỉ là người tị nạn.

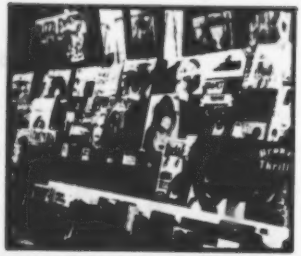

TỰ DO VÀ LUẬT LỆ

Luật lệ ở Hoa Kỳ do Quốc Hội lập ra để bảo vệ quyền lợi chung của toàn thể dân chúng. Với tư cách tị nạn, ngoại trừ quyền bỏ phiếu, bạn cũng được hưởng nhiều quyền tự do cấn bản khác như:

- tự do ngôn luận
- tự do báo chí
- tự do tín ngưỡng
- tụ do hội họp

Để bảo vệ những quyền tự do nãy, tất cả mọi người đều có bổn phận tôn trọng pháp luật. Khi phạm luật, một cá nhân có thể bị phạt tiền, bị giam giữ, hay cả hai, tùy theo tội trạng. Hồ sơ của người có án tòa có thể ảnh hưởng tai hại lâu dài trong cuộc đời của người đó. Thí dụ, trên các mẫu đơn xin việc, thường có câu: 'Bạn đã có bao giờ bị kết án về một tội phạm, khác với những vi phạm nhỏ về luật lệ giao thông, hay không?'

Ở Hoa Kỳ có ba nền luật-lệ khác nhau: liên bang, tiểu bang và địa phương.

LUẬT LIÊN BANG

Luật Liên Bang áp dụng cho hết thảy mọi người trên toàn quốc. Thí dụ về vấn đề việc làm, luật liên bang ngăn cấm

Thịt phải được cơ quan chính phủ kiểm soát

mọi hành động kỳ thị về chủng tộc, mầu da, phái tính hay tôn giáo.

LUẬT TIỂU BANG

Luật Tiểu Bang áp dụng riêng cho dân chúng trong mỗi tiểu bang, và luật lệ của mỗi tiểu bang thường có nhiều điểm không giống nhau. Thí dụ, tại một số tiểu bang, luật ấn định rằng xe hỏi phải được đem đi kiểm soát tình trạng các bộ phận mỗi năm hai lần, nhưng một số tiểu bang khác thì việc xét xe chỉ cần thi hành mỗi khi mua hay bán xe mà thôi. Về tuổi lái xe, có nơi ấn định là mười sáu, có nơi ấn định là mười tám. Tuổi uống rượu ở một số tiểu bang là mười tám, ở một số tiểu bang khác là hai mươi mốt.

LUẬT ĐỊA PHƯƠNG

Luật địa phương áp dụng cho dân chúng trong hạt(county) hay thành phố (city). Thí dụ ở miền quê bạn được phép nuôi dê, trâu, heo, gà vịt, v.v., nhưng ở thành thị, bạn có thể bị cấm đoán việc này.

Vì luật lệ ở Hoa Kỳ phức tạp như vậy, ta cần phải thận trọng trong mỗi quyết định và hành động hầu tránh khỏi hậu quả tai hại của mọi sự vi phạm, dù là vô tình. Mỗi khi nghi ngờ về một việc làm của mình có hợp pháp hay không, bạn nên dò hỏi người quen hay người bảo trợ.

MỘT SỐ LUẬT LỆ CẦN BIẾT

- Khi mua đồ trong các thương xá hay siêu thị, chớ khi nào bỏ đồ vào trong túi riêng của mình trước khi trả tiền. Trong các thương xá lớn, mỗi loại hàng có một khu trả tiền riêng, vì vậy cầm một món hãng chưa trả tiền từ khu này sang khu khác có thể bị coi là lấy cắp đồ và bị bắt giữ.

- Lái xe trong lúc say rượu hay ma túy là một tội nặng. Tại nhiều tiểu bang, bạn có thể bị thâu bằng lái xe nếu cảnh sát thấy trong xe của bạn có một chai rượu đã mở sẵn, dù bạn chưa hề uống.

- Đánh đập vợ con thường bị coi là hành động phạm pháp. Đôi khi cha mẹ có thể bị phạt hay truy tố chỉ vì bỏ con nít và trẻ em dưới 14 tuổi ở nhà hay ở trên xe hơi một mình.

- Đi săn bắn hay câu cá đều phải có giấy phép. Giết loài vật ở trong nhà để ăn thịt, nhất là ở thành thị, đều bị coi là phạm pháp nếu không có giấy phép. Ngoài ra, không ai được phép đánh bẫy, bắt hay giết chim bồ câu, vịt, ngỗng hay sóc ở nơi công cộng.

- Hái hoa hay trái cây trong vườn của người khác hay trong công viên cũng bị coi là phạm luật.

- Xả rác bừa bãi là bất hợp pháp. Chẳng hạn nếu xả rác trên cầu hay xa lộ bạn có thể bị phạt tù năm chục tới hai trăm đô-la.

- Tại nhiều nơi, không ai có quyền mang súng, dao hoặc khí giới nguy hiểm nếu không có giấy phép. Luật lệ về việc này được thi hành rất nghiêm nhặt. Người vi phạm có thể bị kết án ít nhất là một năm tù ở mặc dầu chưa làm hại ai.

- Đi tiểu ở ngoài đường, dù ở một chỗ khuất kín, là một hành động trái luật.

- Ở nhiều tiểu bang, đánh bài hay bất cứ một hình thức cờ bạc nào có ăn tiền đều có thể bị phạt tiền hay giam giữ.

Các dấu hiệu thường dùng để chỉ Phòng Vệ Sinh. Các dấu hiệu bên trái là NAM, bên mặt là NỮ.

- Khai gian trên các giấy tờ chính thức là một hành động bất hợp pháp. Nếu trước kia bạn có khai lầm tên tuổi của mình hay của người nào khác trong gia đình thì phải xin đính chính càng sớm càng tốt.

LUẬT GIA ĐÌNH

Kết hôn, ly dị hay nhận con nuôi đều là những vấn đề có liên quan đến luật pháp. Trước khi lãm đám cưới, bạn phải lập tờ hôn thú tại chính quyền địa phương và có thể phải thử máu xem có bị bịnh truyền nhiễm hay không.

Tuổi hôn nhân được ấn định khác nhau tùy theo tiểu bang. Ở nhiều nơi, vị-thành-niên phải được cha mẹ chấp thuận mới được lấy nhau.

Ở Hoa Kỳ, mỗi người chỉ được phép có một vợ hay một chồng.

Ly dị có thể là một vấn đề rắc rối nhất là khi có liên hệ tới tiền bạc và con cái.

Cha mẹ thường phải chịu trách nhiệm về hành vi của con cái vị-thành-niên.

CẢNH SÁT Ở HOA KỲ

Trong việc thi hành luật pháp và duy trì trật tự, cảnh sát luôn luôn giữ vai trò quan trọng. Có nhiều trường hợp bạn có thể nhờ đến sự giúp đỡ của nhân viên cảnh sát, chẳng hạn bị lạc đường, bị hư xe trên xa lộ, hay trộm cắp quấy nhiễu. Cảnh sát cũng rất đắc lực trong những trường hợp có tai nạn lưu thông hay cấp cứu về y tế.

Nếu vì một lý do gì bạn bị cảnh sát chận hỏi, đừng bao giờ bỏ chạy. Cảnh sát có thể dùng võ lực hay khí giới để bắt giữ người nào bỏ chạy hay chống cự. Tuyệt đối không được mua chuộc hay hối lộ cảnh sát, vì hối lộ là một tội bị pháp luật trừng phạt rất nặng.

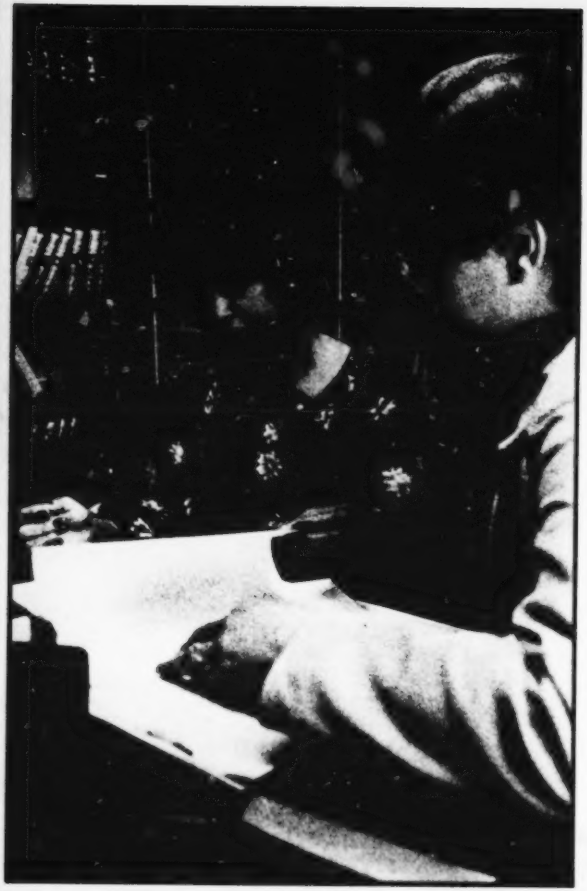

TRỢ GIÚP PHÁP LÝ

Khi một cá nhân bị nghi ngờ hay tố giác về một tội phạm, người đó vẫn được coi là vô tội cho tới khi tội phạm được chứng tỏ. Khi bị truy tố về một tội phạm, bạn có quyền mướn luật sư bình vực và không bắt buộc phải cung khai gì trước khi tham khảo ý kiến với luật sư. Trong trường hợp không thể mướn nổi luật sư riêng, tòa án sẽ cử một luật sư phụ trách việc biện hộ cho bạn. Chớ khi nào ký một thứ giấy tờ gì nếu bạn không hiểu rõ những điều nói trong giấy tờ đó.

Khi có một vấn đề pháp lý riêng cần phải nhờ đến luật sư giải quyết, bạn có thể tìm đến hội Trợ Giúp Pháp Lý ở thành phố gần nơi cư ngụ nhất. Địa chỉ và số điện thoại của những hội nầy đều có ghi trong cuốn niên giám điện thoại dưới tên Legal Aid Society.

BẢNG KIỂM ĐIỂM

Những công việc sau đây cần phải làm càng sớm càng tốt:

- Ghi chép số thẻ I-94 và in phóng ảnh làm nhiều bản để đề phòng trường hợp bị mất.
- Nên bọc nhựa hoặc dùng phương cách khác để giữ cho thẻ I-94 khỏi bị mau hư nát.
- Tìm hiểu những quyền lợi và trách nhiệm của mình do luật lệ của Sở Di Trú qui định.
- Xin cấp phát những thẻ căn cước ở địa phương hay tiểu bang, nếu có.
- Hiểu biết các luật lệ có liên quan tới qui chế tị nạn và thường trú .
- Nên hiểu rõ các thủ tục và luật lệ về mua bán ở các tiệm để tránh mọi sự rắc rối về pháp lý có thể xảy ra.
- Cần tìm hiểu các luật lệ địa phương về việc mua và uống rượu, về các vấn đề gia đình, về các hoạt động săn bắn, câu cá, vân vân...

NHỮNG NƠI CẦN LIÊN LẠC

Người tị nạn và người bảo trợ có thể điền vào hai trang sau đây số điện - thoại của những nơi cần liên lạc để hỏi thăm tin tức hay nhờ giúp đỡ.

SỐ ĐIỆN THOẠI MIỄN PHÍ TOÀN QUỐC

- Văn phòng đặc trách về Công Dân và Di Trú — 800-424-0212
  (Chỉ dẫn về các luật lệ di trú và xin làm công dân Mỹ)

- Trung Tâm Hướng Dẫn Định Cư — 800-424-3701
  (Cung cấp tin tức và tài liệu hướng dẫn về cuộc định cư tại Hoa Kỳ)

- Trung Tâm Thông Tin về việc học Anh ngữ — 800-424-3750
  (Cung cấp tin tức và tài liệu về vấn đề dạy Anh văn cho người ngoại quốc)

CÁC CƠ QUAN ĐỊA PHƯƠNG

- Hội đoàn Tương trợ _____
- Chương trình dạy Anh văn _____
- Khu Học Chính _____
- Giáo Dục Hướng Nghiệp _____
- Trợ giúp về Gia cư _____
- Y viện công cộng _____
- Tiệm Thuốc _____
- Văn phòng Cơ Quan Thiện Nguyện _____
- Chùa hay nhà thờ _____
- Trợ giúp Pháp lý _____
- Người bảo trợ _____
- Đồ đạc và quần áo cũ _____
- Tiệm thực phẩm Á đông _____
- Siêu thị _____
- Người thông dịch _____
- Các nơi khác _____

NHỮNG SỐ ĐIỆN THOẠI KHẨN CẤP

Nên giữ những số sau đây ở gần máy điện thoại để có thể tiện dụng khi cần đến :

Tên-qúi vị _____
Địa chỉ _____
Số điện thoại (nhà) _____
(sở) _____
Người bảo trợ (nhà) _____
(sở) _____
Cơ quan thiện nguyện _____
Cảnh sát _____
Sở cứu hỏa _____
Bác sĩ _____
Xe cứu thương _____
Nhà thương _____
Trung tâm Giải độc _____
Số cấp cứu (thường là 911; nếu không, thì là:) _____
Hội đoàn tương trợ _____
Số khác _____

Center for Applied Linguistics
Language and Orientation Resource Center
3520 Prospect St. NW
Washington, DC 20007
(800) 424-5701/5750
(202) 298-9292

Vietnamese
Printed in U.S.A